

POLICEJNÍ AKADEMIE ČESKÉ REPUBLIKY V PRAZE

Fakulta bezpečnostně právní

Katedra bezpečnostních studií

Vliv kázeňských odměn a trestů na resocializaci vězněných osob

Diplomová práce

**Influence of rewards and disciplinary punishment to resocialization of
inmates**

VEDOUCÍ PRÁCE

Mgr. Ondřej KOLÁŘ, Ph.D.

AUTORKA PRÁCE

Bc. Anežka ZAKOSTELECKÁ

PRAHA

2024

Prohlašuji, že předložená práce je mým původním autorským dílem, které jsem vypracovala samostatně. Veškerou literaturu a další zdroje, z nichž jsem čerpala, v práci řádně cituji a jsou uvedeny v seznamu použité literatury.

V Praze, dne 15. 3. 2024

Bc. Anežka Zakostecká

.....

Děkuji vedoucímu mé diplomové práce panu Mgr. Ondřeji Kolářovi, Ph.D. za cenné rady, připomínky a metodické vedení práce. Také děkuji všem zaměstnancům oddělení vazby a trestu Vazební věznice České Budějovice, kteří pomohli realizovat dotazníkové šetření mezi odsouzenými a poskytli odborné konzultace během psaní práce.

ABSTRAKT

ZAKOSTELECKÁ, A. *Vliv kázeňských odměn a trestů na resocializaci vězňů: diplomová práce*. České Budějovice, Policejní akademie České republiky v Praze, 2024. s. 122. Vedoucí diplomové práce: Mgr. Ondřej Kolář, Ph.D.

Klíčová slova: resocializace, vězeňství, program zacházení, kázeňské odměny, kázeňské tresty, výkon trestu odnětí svobody, Vězeňská služba

Diplomová práce analyzuje systém kázeňských trestů, odměn a jejich vliv na resocializaci vězňů. Rozdělena je na dvě základní části – část teoretickou a část výzkumnou. První kapitola teoretické části je zaměřena na stanovení cílů a metod, pomocí kterých bude práce realizována. Druhá kapitola je zaměřena na Vězeňskou službu České republiky, její systém a rozdělení příslušníků a zaměstnanců se zaměřením na zaměstnance odborného zacházení s vězni. Třetí kapitola popisuje systém vnější a vnitřní diferenciací, systém SARPO, programy zacházení, nejčastější projevy protiprávního jednání vězňů a zejména kázeňské tresty a odměny, jejich výčet a ukládání, na konci se nachází úvahy de lege ferenda. Čtvrtá kapitola je zaměřena na komparaci českého vězeňství s vězeňstvím Slovenska, Polska a Norska.

Druhá část diplomové práce je empirický výzkum, který byl realizován technikou dotazníkového šetření, které proběhlo mezi kmenovými odsouzenými Vazební věznice České Budějovice a odsouzenými z jiných věznic, kteří byli umístěni na eskortní oddělení zmíněné vazební věznice. Bylo stanoveno pět hypotéz, které po vyhodnocení dotazníkového šetření byly buď potvrzeny nebo vyvráceny.

ABSTRACT

ZAKOSTELECKÁ, A. *Influence of rewards and disciplinary punishment to resocialization of inmates: diploma thesis*. Budweis, Police Academy of the Czech Republic in Prague, 2024. p. 122. Supervisor: Mgr. Ondřej Kolář, Ph.D.

Key words: resocialization, penitentiary, treatment program, disciplinary rewards, disciplinary punishment, execution of a custodial sentence, Prison Service of the Czech Republic

This diploma thesis analyzes the system of disciplinary punishments, rewards and their influence on the resocialization of the inmates. It is divided into two main parts – the theoretical part and the research part. The first chapter of the theoretical part is focused on determining the goals of this thesis and methods that will be used for execution. The second chapter focuses on the Prison Service of the Czech Republic, its system, officers and employees, with the closer look on the employees that directly work with inmates. The third chapter describes external and internal differentiation, the SARPO system, the treatment programs, the most common illegal actions of the inmates and especially disciplinary punishments and rewards, their listings and the imposition of their sentence, at the end is consideration of the new law adjustment. The fourth chapter compares the Czech prison system with the prison system of Slovakia, Poland and Norway.

The empirical part of the diploma thesis is consisted of the questionnaire survey, which took place among the inmates based in the Prison in Budweis and the inmates that are based in other prisons of the Czech Republic and were places in the escort departments of the mentioned prison. There are set five hypotheses that are either confirmed or disproved after evaluating the questionnaire survey.

Obsah

Úvod	9
1 Cíl a metodika diplomové práce.....	11
2 Vězeňská služba ČR	12
2.1 Úkoly Vězeňské služby	12
2.2 Vězeňský personál	13
2.3 Vedení věznice	15
2.4 Zaměstnanci odborného zacházení s vězněnými osobami.....	15
2.4.1 Vychovatel.....	16
2.4.2 Psycholog.....	17
2.4.3 Speciální pedagog.....	18
2.5 Pověřený orgán Vězeňské služby ČR.....	19
3 Problematika protiprávního jednání odsouzených	20
3.1 Systém vnitřní a vnější diference	20
3.2 SARPO	22
3.3 Program zacházení.....	23
3.3.1 Tvorba programu zacházení	24
3.3.2 Aktivity vyplývající z programu zacházení	24
3.3.1 Program zacházení v praxi.....	27
3.4 Problematika násilí ve věznicích.....	28
3.4.1 Konkrétní formy násilí mezi vězni.....	29
3.5 Drogy ve věznicích	30
3.5.1 Infiltrace omamných a psychotropních látek do věznic	31
3.6 Infiltrace mobilních telefonů do věznic	32
3.7 Tetování mezi odsouzenými	33
3.8 Práva a povinnosti odsouzených	33
3.9 Kázeňské řízení	35
3.10 Odměny.....	36

3.10.1	Výčet odměn	36
3.10.2	Udělování odměn	37
3.10.3	Postup při udělování odměn	37
3.10.4	Efektivita udělování odměn	38
3.11	Kázeňské tresty	38
3.11.1	Výčet kázeňských trestů	39
3.11.2	Ukládání kázeňských trestů	39
3.11.3	Postup při ukládání kázeňského trestu	40
3.11.4	Efektivita udělování kázeňských trestů	41
3.11.5	Zahlazení kázeňského trestu	41
3.12	Resocializace vězňených osob	42
3.12.1	Metody resocializace	42
3.13	Úvahy de lege ferenda	43
4	Srovnání situace ve vězeňství s dalšími evropskými státy	44
4.1	Účel a funkce trestu	44
4.2	Historie výkonu trestu odnětí svobody v České republice	45
4.2.1	Statistická data vězeňství v České republice	46
4.3	Výkon trestu odnětí svobody na Slovensku	47
4.4	Výkon trestu odnětí svobody v Polsku	49
4.5	Výkon trestu odnětí svobody v Norsku	52
5	Výzkumná část	54
5.1	Hypotézy	55
5.2	Vyhodnocení uzavřených otázek	56
5.2.1	Kmenoví odsouzení Vazební věznice České Budějovice	60
5.2.2	Odsouzení z dalších věznic ČR	66
5.3	Vyhodnocení uzavřených otázek s více odpověďmi	71
5.3.1	Kmenoví odsouzení Vazební věznice České Budějovice	72
5.3.1	Odsouzení z dalších věznic ČR	73

5.4	Vyhodnocení otevřených otázek.....	75
5.5	Vyhodnocení hypotéz	77
	Závěr.....	80
	Seznam použitých zdrojů	82
	Seznam zkratk	89
	Seznam příloh.....	90
	Přílohy.....	91

Úvod

Téma zaměřené na vězeňství jsem si vybrala z důvodu zaměstnání u Vězeňské služby České republiky, kde působím pátým rokem. Zejména mě zaujala problematika resocializace vězněných osob, protože práce s těmito osobami je psychicky náročná a celkově složitá, zajímal mě pohled právě odsouzených. Zda vidí nějaký smysl v odměnách, trestech a zejména v aktivitách programů zacházení.

Diplomová práce je rozdělena do dvou základních částí na část teoretickou a část praktickou. Cílem práce je analýza současného systému odměn a kázeňských trestů zejména v procesu resocializace vězněných osob. Dílčím cílem je komparace systému kázeňských trestů, odměn a zejména jejich efektivnost na resocializaci vězněných osob ve vybraných evropských státech.

První kapitola definuje cíle diplomové práce a stanovuje metodologii psaní práce a následného empirického šetření.

Druhá kapitola je zaměřena Vězeňskou službu, její systém, úkoly, základní rozdělení příslušníků a zaměstnanců, se zaměřením na zaměstnance, kteří se přímo podílejí na resocializaci, reintegraci a vzdělávání odsouzených či mají kázeňskou pravomoc.

Další kapitola je zaměřena na kázeňské tresty a odměny. Nejprve je popsán systém vnitřní a vnější diferenciacce, následně systém SARPO, který je využíván jak pro určení dostupné skupiny vnitřní diferenciacce odsouzených, tak při sestavování programu zacházení. Následně je popsán program zacházení, jeho tvoření, představeny jsou i standardizované programy zacházení. Pro představu složení programu zacházení a jeho následného vyhodnocování jsou v přílohách k dispozici konkrétní dokumenty, které jsou pro potřeby práce plně anonymizovány. Následuje popis nejčastějších projevů protiprávního jednání odsouzených ve věznicích. Následně je popsáno kázeňské řízení a samotné odměny a tresty, které mohou být odsouzeným ukládány. Také je popsán proces resocializace a v závěru této kapitoly jsou úvahy de lege ferenda pro právní úpravu kázeňské pravomoci pověřeného orgánu Generálního ředitelství VS ČR.

Následující kapitola je zaměřena na historii českého vězeňství po roce 1993 a statistická data současného vězeňství u nás. Následně jsou popsány systémy vězeňství na Slovensku, v Polsku a v Norsku. Tyto systémy jsou popsány v souvislostech efektivity systémů resocializace, systému disciplinárního řízení.

Komparována jsou také statistická data, která jsou komparována s daty českého vězeňství.

Následuje část empirická, která je uvedena sestavením hypotéz pro samotný výzkum, který je realizován technikou dotazníkového šetření, které proběhlo ve Vazební věznici České Budějovice. Následně je tato část rozdělena na vyhodnocení uzavřených otázek, uzavřených otázek s více možnostmi odpovědí a uzavřených otázek. Na začátku každé z těchto částí výčet otázek, které jsou zde vyhodnocovány, důvod jejich položení a je i nastíněna předpokládaná odpověď. Každá otázka v dané části je vyhodnocena samostatně a následně jsou komparovány odpovědi kmenových odsouzených a odsouzených dočasně umístěných na eskortní oddělení, aby bylo možné srovnat pohled odsouzených z jiných věznic. Ke každé otázce jsou vytvořeny grafy, pokud je to možné, jsou slovně vyhodnoceny či jsou odpovědi zaneseny v tabulce pro možnost přehledné komparace. Na konci se nachází vyhodnocení hypotéz, zda došlo k jejich potvrzení, či vyvrácení.

1 Cíl a metodika diplomové práce

Cílem práce je analýza současného systému odměn, kázeňských trestů a jejich efektivita v procesu resocializace. Dílčím cílem je komparace ukládání odměn a kázeňských trestů a efektivnost resocializačních procesů středoevropských států.

Psaní práce probíhalo analýzou doporučené literatury, legislativních dokumentů a další odborné literatury či internetových zdrojů, jež byly dostupná k tomuto tématu. Zahraniční zdroje byly využity zejména pro analýzu vězeňství jiných evropských států. Pro statistiky byly využity statistiky států a statistiky poskytované organizací World Prison Brief, která poskytuje data vězeňství většiny států světa.

Pro empirický výzkum je stanoveno pět hypotéz, realizace proběhla technikou dotazníkového šetření, které proběhlo přímo mezi odsouzenými. Pomocí dotazníkového šetření proběhne i přímá komparace názorů a pohledů kmenových odsouzených Vazební věznice České Budějovice a odsouzených z jiných věznic, kteří byli v době prováděného šetření umístěni na eskortní oddělení Vazební věznice České Budějovice. Toto šetření bylo rozděleno do pěti základních oblastí – práva a povinnosti odsouzených, pracovní zařazení, kázeňské tresty, odměny a extramurální aktivity.

2 Vězeňská služba ČR

Vězeňská služba České republiky (dále jen „Vězeňská služba“) je ozbrojený bezpečnostní sbor, správní úřad a účetní jednotkou, rovněž i poskytovatelem zdravotních služeb. Základním úkolem je zajištění výkonu vazby, výkonu nepodmíněného trestu odnětí svobody a výkonu zabezpečovací detence. V rozsahu zákona č. 555/1992 Sb., o Vězeňské službě a justiční strážní České republiky, jímž se Vězeňská služba řídí, je rovněž zabezpečován pořádek a bezpečnost při výkonu soudnictví a správě soudů, státních zastupitelství a budovách Ministerstva spravedlnosti. Zároveň je Vězeňská služba vázána zákonem č. 361/2003 Sb., o služebním poměru příslušníků bezpečnostních složek a zákonem č. 262/2006 Sb., zákoník práce. V čele Vězeňské služby je generální ředitel Vězeňské služby České republiky, jímž je v současné době generálmajor Mgr. Simon Michailidis.¹

Zaměstnanci Vězeňské služby dělíme do tří základních skupin, již při náboru je zohledněna náplň práce, kterou má uchazeč zájem vykonávat. Zejména se zohledňují různé požadavky pro příslušníky, přijímané do služebního poměru, a pro občanské zaměstnance, přijímané např. na pozice odborného personálu věznic.²

2.1 Úkoly Vězeňské služby

Úkoly příslušníků Vězeňské služby jsou konkretizovány v §2 zákona č. 555/1992 Sb., o Vězeňské službě a justiční strážní České republiky. Vězeňská služba zastává široký okruh povinností, které jsou následující:

Správa a dohled nad vazebními věznicemi a věznicemi pro místní výkon trestu, zajištění stanovených zákonných podmínek pro výkon vazby a výkon trestu odnětí svobody. Rovněž tak správu a dohled nad ústavy zabezpečovací detence. Zajištění střežení, přepravy a eskort osob ve výkonu vazby nebo výkonu trestu odnětí svobody, včetně přesunů do zařízení ústavní či ochranné výchovy, ochranného léčení či zabezpečovací detence, bezprostředně po skončení

¹ VĚZEŇSKÁ SLUŽBA ČESKÉ REPUBLIKY. VS ČR, *Základní informace*. Online. 2023. Dostupné z: <https://www.vscr.cz/sekce/zakladni-udaje>. [cit. 2023-10-29].

² DRÁPAL, Jakub; JIŘIČKA, Václav a RASZKOVÁ, Tereza (ed.). *České vězeňství*. Právní monografie (Wolters Kluwer ČR). Praha: Wolters Kluwer, 2021. ISBN 978-80-7676-066-0, s. 319

výkonu vazby, trestu či zabezpečovací detence. Systematicky působí na osoby ve výkonu trestu či na některé skupiny osob ve výkonu vazby pomocí programů zacházení, mající cíl připravit tyto osoby na úspěšný návrat do společnosti po propuštění. Realizace výzkumu v oblasti penologie a využívání jeho výsledků a vědeckých poznatků pro výkon vazby a výkon trestu odnětí svobody. Provozování ekonomické činnosti za účel zaměstnávání vězněných osob. Zajišťuje pořádek a bezpečnost v budovách soudů, státních zastupitelství a ministerstva. Vytváří pracovní podmínky a jinou účelnou činnost pro osoby ve výkonu trestu odnětí svobody, v některých případech i pro osoby ve výkonu vazby. Dále je její povinností vést evidenci vězněných osob na území České republiky. Jak již bylo zmíněno, rovněž plní úkoly vyplývající z mezinárodních smluv, které zavazují Českou republiku. Rovněž by měla zajistit vzdělávání příslušníků Vězeňské služby, stejně jako jejich občanských zaměstnanců, jenž je prováděno na Akademii Vězeňské služby ve Stráži pod Ralskem. Avšak zajišťuje vzdělávání i osob ve výkonu vazby nebo výkonu trestu odnětí svobody, které zajišťuje Střední odborné učiliště. Poskytování zdravotní péče v rámci zdravotnických zařízení vězněným osobám i příslušníkům a zaměstnancům Vězeňské služby, je-li to nezbytné, je tato zdravotnická péče zajištěna externími poskytovateli zdravotnických služeb. Poskytování specializované péče osobám s adiktologickými poruchami. Zajištění zdravotní péče pro děti matek, které jsou ve výkonu trestu či vazby a mají své děti v péči. Zabezpečuje úkoly pro předcházení a odhalování trestné činnosti vězněných osob.³

2.2 Vězeňský personál

Základní dělení vězeňského personálu je na příslušníky, sloužící v „uniformě“, a občanské zaměstnance, pracující v „civilu“. Základními podmínkami pro přijetí je trestní bezúhonnost, osobnostní předpoklady, a pro přijetí do služebního poměru i předpoklady fyzické a zdravotní. Zároveň je obvykle dostačující

³ ČERNÍKOVÁ, Vratislava a SEDLÁČEK, Vojtěch. *Základy penologie pro policisty*. Praha: Vydavatelství Policejní akademie České republiky, 2002. ISBN 80-7251-104-1, s.92

středoškolské vzdělání, avšak pro určité pozice, jak v pracovněprávním poměru, tak v tom služebním, pro potřebný určitý stupeň vysokoškolského vzdělání.⁴

V čele každé věznice stojí ředitel či ředitelka, kteří mají své náměstky či náměstkyně. Dále se oddělení dělí dle zaměření výkonu práce či služby. Nejjednodušší dělení je na příslušníky, zajišťující bezpečnost a základní chod věznice, a civilní zaměstnance, kteří zajišťují širokou škálu jiných činností, od zajištění ekonomického oddělení, oddělení zabývající se spisy, evidence a korespondence, personalisty, až přes zajištění stravování, údržby, zabezpečení a IT pro celkový chod věznice. Nemalou část civilních zaměstnanců však tvoří odborní zaměstnanci pro zacházení s vězněnými osobami. Tyto zaměstnance představují speciální pedagogové, psychologové, vychovatelé a další osoby, které zajišťují sociální, vzdělávací či zdravotnické služby či péči.⁵

Příslušníky Vězeňské služby lze také dělit na příslušníky justiční stráže, kteří zajišťují pořádek a bezpečnost v budovách soudů, státních zastupitelství a Ministerstva spravedlnosti. Dále vězeňská stráž, která má za úkol předvádění odsouzených či obviněných a střežit objekty Vězeňské služby (věznice, vazební věznice, ústavy pro výkon zabezpečovací detence⁶; základní dělení je na strážní službu, eskortní službu, referát dopravy a služební kynologii; a oddělení výkonu vazby a trestu, které má za úkol zajišťovat a koordinovat dozorčí službu na vymezeném úseku vazební věznice, věznice či ústavu zabezpečovací detence a realizují zajištění práv a povinností vězněných osob.⁷

⁴ DRÁPAL, Jakub; JIŘIČKA, Václav a RASZKOVÁ, Tereza (ed.). *České vězeňství*. Právní monografie (Wolters Kluwer ČR). Praha: Wolters Kluwer, 2021. ISBN 978-80-7676-066-0, s. 319-322

⁵ Tamtéž

⁶ ČERNÍKOVÁ, Vratislava a SEDLÁČEK, Vojtěch. *Základy penologie pro policisty*. Praha: Vydavatelství Policejní akademie České republiky, 2002. ISBN 80-7251-104-1, s.92-93

⁷ VĚZEŇSKÁ SLUŽBA ČESKÉ REPUBLIKY. *Činnost jednotlivých oddělení*. Online. 2023. Dostupné z: <https://www.vscr.cz/organizacni-jednotky/vazebni-veznice-olomouc/sekce/cinnost-jednotlivych-oddeleni>. [cit. 2023-10-30].

2.3 Vedení věznice

Organizační jednotky stanovuje v §1 zákon č. 555/1992 Sb., o Vězeňské a justiční stráží České republiky, který konkretizuje, že v čele těchto organizačních jednotek jsou ředitelé, které jmenuje a odvolává generální ředitel.⁸

Ředitel věznice má kázeňskou pravomoc, kterou stanovuje §51 zákona č. 169/1999 Sb., o VTOS, kde je stanoveno, že kázeňskou pravomoc nad odsouzenými vykonávají generální ředitel Vězeňské služby a ředitelé věznic.⁹ Dále je však tato pravomoc konkretizována interním předpisem Vězeňské služby České republiky. Zde je stanoveno, že ředitelé věznic mají možnost ukládat kázeňské tresty a udělovat odměny v plném rozsahu zákona č. 169/1999 Sb., o VTOS. Také ředitel věznice rozhoduje o stížnosti proti rozhodnutí o uložení kázeňského trestu, který uložil vedoucí oddělení.¹⁰

2.4 Zaměstnanci odborného zacházení s vězněnými osobami

Personál při zacházení s vězněnými osobami musí dodržovat zásady a principy bez ohledu, zda je ve služebním či zaměstnaneckém poměru, a ty jsou následující: všichni zaměstnanci musí odpovědně plnit úkoly a povinnosti, které vyplývají z interních či právních předpisů. Dbát, aby byla vůči vězněným osobám či chovancům uplatňována pouze taková omezující opatření, aby byla zajištěna bezpečnost a ochrana osob, zdraví a majetku, zároveň aby jim nebyla omezována jiná práva, než jaká ukládá zákon. Jednat vždy tak, aby dbali dobrého jména, cti a vážnosti a nezneužili svého postavení vůči vězněným osobám k vlastnímu prospěchu. Vždy musí vystupovat korektně, důsledně zachovávat pravidla slušného chování, a tak, aby byl upevňován pořádek a kázeň.¹¹

⁸ *Zákon České národní rady o Vězeňské a justiční stráží České republiky*. Online. Aktuální znění 01.02.2022 - 31.12.2024 (verze 22). Dostupné z: <https://www.zakonyprolidi.cz/cs/1992-555#hlava1>. [cit. 2024-02-25].

⁹ *Zákon o výkonu trestu odnětí svobody a o změně některých souvisejících zákonů*. Online. Aktuální znění - verze 25. 2024. Dostupné z: <https://www.zakonyprolidi.cz/cs/1999-169>. [cit. 2023-11-14].

¹⁰ Dle vnitřního předpisu

¹¹ DRÁPAL, Jakub; JIŘIČKA, Václav a RASZKOVÁ, Tereza (ed.). *České vězeňství*. Právní monografie (Wolters Kluwer ČR). Praha: Wolters Kluwer, 2021. ISBN 978-80-7676-066-0, s. 323-324

2.4.1 Vychovatel

Vychovatelé zajišťují komplexní výchovné a vzdělávací působení na osoby ve výkonu trestu odnětí svobody a na osoby ve výkonu zabezpečovací detence. Dále by měli provádět diagnostickou a preventivní činnost zaměřenou na rozvoj vězňených osob a na jejich následnou resocializaci, případně reedukaci. V tomto ohledu vytváří cílené opatření zaměřené právě na osobnost jednotlivých odsouzených, popř. chovanců. Avšak vychovatelé mají za úkol i navádění vězňených osob na aktivity, zajišťovat návštěvy či další činnost spojenou s výkonem trestu, takže jejich čas na administrativu v tomto ohledu je omezený, ačkoli by to měla být hlavní náplň jeho práce, bohužel personální stav ve věznicích je neutěšený, musí proto zajišťovat i tyto aktivity.

Vychovatel by ve své činnosti měl být schopen pracovat s kolektivem odsouzených, uplatňovat pedagogické schopnosti a zásady a zároveň spravedlivě uplatňovat kázeňskou pravomoc. Ve většině velkých českých věznic je stav až kritický, kdy jeden vychovatel má na starosti až přes 100 vězňených osob, kdy je pak jakákoli individuálnější práce s odsouzenými, podrobná kázeňská řízení nebo výchovné působení, téměř nemožné a vychovatelé se musí omezit pouze na neodkladné záležitosti. Momentálně je ve Vězeňské službě zaměstnáno přibližně 800 vychovatelů.¹²

Vychovatelé by měli svěřené odsouzené znát osobně, jmenovitě a měl by jim být znám jejich stav a vzdělání. Uplatňují také jejich práva ve smyslu balíčků, korespondence či plánování návštěv. Přímým nadřízeným vychovatele je zástupce vedoucího oddělení výkonu trestu, kdy jsou však metodicky usměrňováni speciálními pedagogy.¹³ Avšak problém je i v rotaci a přetížení vychovatelů, kdy velkou fluktuaci a neustálé změny nesou odsouzení s nelibostí, protože se obávají zhoršení vztahů s vychovateli, na které jsou již zvyklí. Také jsou s vězni v každodenním kontaktu, proto by vychovatelé měli mít vlastnosti,

¹² DRÁPAL, Jakub; JIŘIČKA, Václav a RASZKOVÁ, Tereza (ed.). *České vězeňství*. Právní monografie (Wolters Kluwer ČR). Praha: Wolters Kluwer, 2021. ISBN 978-80-7676-066-0, s.333-334

¹³ DRÁPAL, Jakub; JIŘIČKA, Václav a RASZKOVÁ, Tereza (ed.). *České vězeňství*. Právní monografie (Wolters Kluwer ČR). Praha: Wolters Kluwer, 2021. ISBN 978-80-7676-066-0, s.334

kteřé dokáží odsouzení „ocenit“, mezi ně patří upřímnost, smysl pro humor či snaha řešit požadavky či problémy odsouzených.¹⁴

Z hlediska kázeňského řízení má vychovatel kázeňskou pravomoc. Pravomoc je upravena vnitřním předpisem, který stanovuje, jaké kázeňské tresty a odměny může udělit. Vychovatel má možnost udělit odsouzenému následující odměny: pochvalu; mimořádné zvýšení doby trvání návštěv během jednoho kalendářního měsíce až na 5 hodin; povolení jednorázového nákupu potravin a věcí osobní potřeby odsouzenému, který jinak tyto nákupy nemůže provádět; zvýšení kapesného nejvýše o jednu třetinu na dobu jednoho kalendářního měsíce; rozšíření osobního volna na sportovní, kulturní nebo jiné zájmové aktivity až na dobu jednoho měsíce. Také může udělit následující kázeňské tresty: důtku; snížení kapesného nejvýše o jednu třetinu až na dobu jednoho kalendářního měsíce; propadnutí věci; umístění do uzavřeného oddílu až na 7 dnů, s výjimkou doby stanovené k plnění určených úkolů programu zacházení; odnětí výhod vyplývajících z předchozí odměny udělené z pravomoci vychovatele.¹⁵

2.4.2 Psycholog

Práce psychologa byla již zmíněna v souvislosti s přijímacím řízením zaměstnanců a příslušníků, avšak mají svou nezastupitelnou funkci i v souvislosti s osobami ve výkonu zabezpečovací detence, vazby či trestu, kdy se v souvislosti, s kým pracují, liší jejich úkoly. Pro osoby ve výkonu vazby je hlavním úkolem psychologa zejména akutní psychologická péče, jež je zaměřena na zmírnění adaptačních problémů, překonání šoku a zabránění sebevražednému jednání či celkově násilnému chování. Také se snaží osoby ve výkonu vazby připravit na další pobyt za mřížemi. Ve výkonu trestu se psychologové zaměřují spíše na snižování kriminogenního chování v rámci terapií a aktivit s odsouzenými s cílem eliminovat nežádoucí chování po propuštění. Zejména tedy, aby se k trestné činnosti již nevrátili, a aby se co nejlépe a nejrychleji začlenili zpět do společnosti. Vězeňští psychologové pracují jak s daty psychologické diagnostiky běžné pro klinické prostředí mimo

¹⁴ DRAHOŇOVSKÝ, Jan a BULAVOVÁ, Hana. *Vězeňský vychovatel očima svých svěřenců*. Online. 2020. Dostupné z: <https://veda.polac.cz/wp-content/uploads/2020/11/Vezensky-vychovatel-ocima-svych-sverencu.pdf>. [cit. 2023-11-12].

¹⁵ Dle vnitřního předpisu

věznice, tak pomocí speciálně vytvořených metod používané ve forenzní psychologii. Pracují také s nástrojem na vyhodnocování rizik, které jsou zaměřené obecně (např. SARPO) či konkrétně (např. specifika sebevražedného chování, abstinenčních příznaků apod.). Psychologické posudky vězňených osob hrají důležitou roli při umisťování či přemisťování vězňených osob, jejich zaměstnávání či účasti na extramurálních aktivitách.¹⁶

2.4.3 Speciální pedagog

Speciální pedagog je ve všech vězeňských zařízeních, v současné době jich je cca 200. Zaměřuje se zejména na pedagogickou činnost, která spočívá v komplexním řešení konfliktních a rizikových situací, kdy jeho úkolem je připravit vězňenou osobu na život po propuštění a zejména jeho řádný život na svobodě. Ve výkonu trestu se zaměřuje na řádné plnění režimu zacházení a zodpovídá za důsledné a odborné zacházení s odsouzenými ostatními odbornými zaměstnanci. Také zpracovává plán zacházení s odsouzenými na dobu jednoho roku. Provádí specializovanou diagnostiku odsouzených z pedagogického hlediska. Usměňuje v rámci své činnosti vychovatele a pedagogy volného času. Má také svěřenou kázeňskou pravomoc nad odsouzenými, kterou vykonává. Zásadní role speciálního pedagoga je v komplexní zprávě o odsouzeném, díky které je následně sestaven program zacházení. Také realizuje aktivity s odsouzenými zaměřené na trestnou činnost odsouzeného a rizikové faktory.¹⁷

Z hlediska kázeňského řízení má speciální pedagog možnost udělit stejné odměny jako vychovatel vedle těchto (viz. výše) má také možnost udělit následující odměny: zvýšení kapesného nejvýše o jednu třetinu na dobu dvou kalendářních měsíců; věcnou nebo peněžitou odměnu až do výše 300 Kč. Také má možnost uložit veškeré kázeňské tresty, které má v pravomoci vychovatel a vedle těchto má také pravomoc uložit následující kázeňské tresty: snížení kapesného nejvýše o jednu třetinu až na dobu dvou kalendářních měsíců; zákaz přijetí jednoho balíčku v kalendářním roce; pokutu až do výše 2000 Kč; umístění

¹⁶ DRÁPAL, Jakub; JIŘIČKA, Václav a RASZKOVÁ, Tereza (ed.). *České vězeňství*. Právní monografie (Wolters Kluwer ČR). Praha: Wolters Kluwer, 2021. ISBN 978-80-7676-066-0, s.335-337

¹⁷ DRÁPAL, Jakub; JIŘIČKA, Václav a RASZKOVÁ, Tereza (ed.). *České vězeňství*. Právní monografie (Wolters Kluwer ČR). Praha: Wolters Kluwer, 2021. ISBN 978-80-7676-066-0, s.339-340

do uzavřeného oddílu až na 14 dnů, s výjimkou doby stanovené k plnění určených úkolů programu zacházení; celodenní umístění do uzavřeného oddílu až na 10 dnů; odnětí z výhod vyplývající z předchozí odměny, kterou má pravomoc udělit speciální pedagog. Speciální pedagog má rovněž pravomoc rozhodovat o stížnosti proti uložení kázeňského trestu, uložil-li kázeňský trest vychovatel.¹⁸

2.5 Pověřený orgán Vězeňské služby ČR

Pověřený orgán Generálního ředitelství Vězeňské služby České republiky působí ve věznicích a vazebních věznicích, kde jsou přímo podřízeny řediteli dané organizační jednotky. Hlavním úkolem je předcházení, dokumentace a prověřování trestné činnosti vězněných osob, dále přijímá oznámení, které nasvědčují podezření z páchání trestné činnosti příslušníků a občanských zaměstnanců věznice, spolupracuje s orgány činnými v trestním řízení, také zpracovává, eviduje a vyřizuje stížnosti a oznámení týkajících se dané věznice, prověřuje veškeré mimořádné události, podílí se na vnitřní i vnější bezpečnosti věznice či vazební věznice, je součástí poradních orgánů ředitele organizační jednotky, zpracovává hlášení a statistiky týkající se bezpečnosti, stížností, trestné činnosti vězněných osob či zaměstnanců a také provádí kontrolní činnost.¹⁹

¹⁸ Dle vnitřního předpisu

¹⁹ KOLÁŘ, Ondřej a KUBÍN, Tomáš. Protiprávní jednání vězněných osob a role Pověřeného orgánu Vězeňské služby ČR. Bezpečnostní teorie a praxe. Praha: Policejní akademie České republiky, 2017, roč. 22, č. 3, ISSN 1801-8211, s. 142-143

3 Problematika protiprávního jednání odsouzených

Nejprve je popsán systém vnitřní a vnější diference, v návaznosti je popsáno SARPO a program zacházení, protože se jedná o faktory, které souvisí s umístěním a resocializací odsouzených. Následuje výčet časté protiprávní činnosti, které se odsouzení často dopouštějí, mezi nejčastější patří násilí mezi vězni, problematika omamných a psychotropních látek a jejich průniku do věznic, průnik mobilních telefonů do věznic a tetování odsouzených. Následuje problematika kázeňského řízení, kdy je popsán systém a udělování kázeňských trestů a odměn, průběh řízení a efektivita jejich udělování. Následují metody resocializace vězněných osob. Poslední podkapitolou jsou úvahy de lege ferenda, kdy je navrhována nová právní úprava.

3.1 Systém vnitřní a vnější diference

Diference vězněných osob lze dělit na vnitřní a vnější. Vnější diference určuje stupeň zabezpečení odsouzeného. V České republice došlo ke změně vnější diference, kdy do této doby byly 4 typy věznic (dohled, dozor, ostraha a zvýšená ostraha), avšak 1.10.2017 došlo ke změně tohoto dělení, kdy typy věznic zůstaly pouze dva (ostraha a zvýšená ostraha), tzv. vnější diference, a ve věznicích s ostrahou byly vytvořeny tři stupně zabezpečení (nízký, střední a vysoký), tzv. vnitřní diference.²⁰

Do věznice se zvýšenou ostrahou jsou umisťováni odsouzení, kteří splní podmínky dle §56 zákona č. 40/2009 Sb., Trestní zákoník ve znění pozdějších předpisů, jimiž jsou: uložení výjimečného trestu, trest odnětí svobody za trestný čin, který byl spáchán ve prospěch organizované zločinecké skupiny, dále pachatel, kterému byl za zvlášť závažný zločin uložena trest odnětí svobody ve výměře minimálně osm let, či který byl odsouzen za úmyslný trestný čin a v posledních pěti letech uprchl nebo se pokusil uprchnout z vazby, z výkonu trestu nebo výkonu zabezpečovací detence. Do věznice s ostrahou jsou umisťováni ostatní odsouzení, kteří tato kritéria nesplňují.²¹

²⁰ VĚZEŇSKÁ SLUŽBA ČESKÉ REPUBLIKY. *Redukce typů věznic*. Online. Dostupné z: <https://www.vscr.cz/sekce/obecny-postup>. [cit. 2023-11-14].

²¹ *Zákon č. 40/2009 Sb. Zákon trestní zákoník*. Online. Aktuální znění - verze 41. 2024. Dostupné z: <https://www.zakonyprolidi.cz/cs/2009-40#p56>. [cit. 2023-11-14].

Stupeň zabezpečení je určován na základě hodnocení míry vnějších a vnitřních rizik. Vnějším rizikem odsouzeného je nebezpečnost pro společnost, zejména se hodnotí druh trestné činnosti, dále se přihlíží k výši uloženého trestu, formu zavinění či zda již ve výkonu trestu byl. Vnitřními riziky jsou označovány faktory, které ovlivní, nebo by mohly ovlivnit, život odsouzeného během výkonu trestu odnětí svobody. Základním faktorem je povaha trestné činnosti případně nevykonaná opatření, riziko útěku či předchozí pobyt ve věznici a jeho průběh.²²

Věznice se dále dělí na jednotlivé oddíly. Prvním oddílem je tzv. přijímací oddíl, jedná se o první oddíl, kam je odsouzený umístěn po nástupu do výkonu trestu, nebývá tu zpravidla déle než dva týdny a odsouzený zde čeká na veškeré úkony, které jsou po nástupu trestu obligatorně vykonávány (zejména lékařská prohlídka, vyhodnocení vězeňského nástroje SARPO). Dalším oddílem je nástupní oddíl, zde je odsouzený umístěn, dokud není zpracována komplexní zpráva včetně vytvoření programu zacházení. Dále je zde tzv. krizový oddíl, kam jsou umísťováni odsouzení, u kterých se projevují symptomy krize či by pobyt na běžném oddíle mohl být pro odsouzeného psychicky náročný či mu působit psychické strádání. Pro výkon kázeňských trestů je zřízen tzv. uzavřený oddíl. Pro umístění odsouzeného jsou zřízeny standartní oddíly, které se dělí dle stupně zabezpečení či věznice se zvýšenou ostrahou. Dále pro odsouzené, kteří nikdy drogy neužívali, prošli úspěšnou drogovou léčbou či dobrovolně abstinují, jsou zřizovány oddíly tzv. bezdrogové zóny. Pro odsouzené, kteří již končí svůj výkon trestu, je zřízen tzv. výstupní oddíl, odsouzení jsou zde připravováni na život po opuštění věznice a jsou jim vytvářeny podmínky, aby žili soběstačný život v souladu se zákonem.

Také jsou zřizovány tzv. specializované oddíly pro osoby trvale pracovně nezařaditelné (tzv. TPN), pro odsouzené s poruchou osobnosti a chování v důsledku užívání návykových látek, pro odsouzené s duševními poruchami a poruchami chování, pro odsouzené s duševními poruchami a poruchami chování s individuálním přístupem, pro odsouzené s mentální retardací, oddíl pro výkon ochranného léčení, oddíl se zesílenými stavebně technickým zabezpečením, dále oddíl pro výkon trestu bývalých příslušníků bezpečnostních

²² VĚZEŇSKÁ SLUŽBA ČESKÉ REPUBLIKY. *Redukce typů věznic*. Online. Dostupné z: <https://www.vscr.cz/sekce/obecny-postup>. [cit. 2023-11-14].

sborů a Armády České republiky a specializovaný oddíl pro výkon trestu matek s nezletilými dětmi.²³

3.2 SARPO

SARPO neboli Souhrnná Analýza Rizik a Potřeb Odsouzených je prediktivní nástroj Vězeňské služby České republiky, který hodnotí rizika a kriminogenní potřeby. Hodnocení rizik je jedním z prvotních úkonů, které jsou prováděny ihned po nástupu odsouzeného do věznice a dochází k němu již na přijímacím oddíle. Vyhodnocují se jak vnější, tak vnitřní rizika, která následně určí stupeň zabezpečení odsouzeného.²⁴ Nástroj posuzuje pravděpodobnost opětovného selhání zejména na základě statistického rizika z údajů o kriminálním chování; dynamického rizika, jež vyhodnocuje 48 rizik v 7 základních oblastech; odhad způsobené újmy a specifikace potencionální oběti na základě analýzy trestné činnosti a vyhodnocení motivace a sebehodnocení.²⁵

Statické faktory jsou neměnné, případně se mění jednosměrně (věk). Zde je rizikovost faktorů založena na trestné činnosti a uložené sankci. Charakteristika je tvořena údajů z oblasti Trestní minulosti, Způsobené újmy a Aktuální trestné činnosti. Jako specifické trestné činy jsou označovány trestné činy proti životu a zdraví, trestné činy proti lidské důstojnosti v sexuální oblasti a trestné činy obecně nebezpečné s drogovým kontextem. Dynamické faktory popisují základní oblasti života, a které jsou charakterizovány vlastnostmi, které jsou otevřené změnám, mohou se také nazývat kriminogenními potřebami. Vždy se vyhodnocují v souvislosti s faktory statickými. Dynamických faktorů 7: bydlení, zaměstnání, finance, rodina a sociální kontakty, závislost, osobnost a chování, vzdělání a výchova. Každá z těchto skupin se hodnotí stejným principem, nejprve se popíše stávající stav, následně se popíše rizika (každý z faktorů má svá předem stanovená rizika), poté se doplní údaje pro

²³ DRÁPAL, Jakub; JIŘIČKA, Václav a RASZKOVÁ, Tereza (ed.). *České vězeňství*. Právní monografie (Wolters Kluwer ČR). Praha: Wolters Kluwer, 2021. ISBN 978-80-7676-066-0, s.42-43

²⁴ DRAHÝ, František; HŮRKA, Jindřich a PETRAS, Michal. *SARPO: charakteristiky odsouzených v českých věznicích : deskriptivní studie*. [Praha]: Vězeňská služba České republiky, 2018. ISBN 978-80-270-5197-7. str. 7-8

²⁵ VĚZEŇSKÁ SLUŽBA ČESKÉ REPUBLIKY. *SARPO*. Online. 2023. Dostupné z: <https://www.vscr.cz/sekce/sarpo>. [cit. 2023-11-06].

komplexní zhodnocení, následně se hodnotí motivace odsouzeného ve čtyřech úrovních (hodnotí se zejména zda si je odsouzený rizik vědom, poté souvislost s trestnou činností, následně ochota a zájem tato rizika řešit, nakonec se realizují kroky ke snižování kriminogenního potenciálu), tato data jsou následně automaticky vypočtena a vyhodnocena s objektivní hodnotou rizika, která je následně i graficky vyhodnocena a nakonec jsou zaznamenána individuální doporučení a návrhy pro programové a režimové zacházení.²⁶

3.3 Program zacházení

Definice programu zacházení vychází ze zákona č.169/1999 Sb., o výkonu trestu odnětí svobody, konkrétně v §41. Program zacházení je vypracováván na základě komplexní zprávy, ve které je zohledněna výše uloženého trestu, charakteristika osobnosti a příčiny trestné činnosti. Komplexní zpráva je vypracována na základě závěrů psychologického, pedagogického, sociálního, lékařského posouzení, dále hodnocení rizik a potřeb a dalších materiálů, které ucelují osobu odsouzeného. Program zacházení musí mít definovaný cíl působení na daného odsouzeného a metody směřující k jeho naplňování. Součástí programu zacházení je i pracovní zařazení, případně pracovní terapie, odsouzeného, vzdělávání či jiné terapeutické činnosti a aktivity směřující k jeho následné soběstačnosti a života v souladu se zákonem po propuštění. V případě více vhodných programů zacházení je umožněn odsouzenému výběr. V rámci programu zacházení se minimálně tři měsíce před propuštěním z výkonu trestu vytvářejí podmínky pro soběstačný život, na základě těchto potřeb se také upravuje program zacházení.²⁷

Programy zacházení jsou zaměřené buď jednotně, tzv. standardizované nebo jsou vytvářeny specializované programy zacházení. Jako standardizované řadíme programy, které jsou zaměřeny na aktivity pracovní, vzdělávací, zájmové, speciálně výchovné či aktivity, které mají pomáhat utvářet vnější vztahy. Standardizované programy zacházení jsou zaměřeny na konkrétní skupinu

²⁶ DRAHÝ, František; HŮRKA, Jindřich a PETRAS, Michal. *SARPO: charakteristiky odsouzených v českých věznicích : deskriptivní studie*. [Praha]: Vězeňská služba České republiky, 2018. ISBN 978-80-270-5197-7. str. 17

²⁷ *Zákon o výkonu trestu odnětí svobody a o změně některých souvisejících zákonů*. Online. Aktuální znění - verze 25. 2024. Dostupné z: <https://www.zakonyprolidi.cz/cs/1999-169>. [cit. 2023-11-14].

odsouzených s rizikovým chováním za použití standardizovaných postupů nebo jsou vytvářeny speciální intervenční programy, které jsou realizovány na specializovaných oddílech.²⁸

3.3.1 Tvorba programu zacházení

Program zacházení je zpracováván odbornými zaměstnanci na základě vypracování komplexní zprávy, ve které je zohledněna délka trestu, pokud je zbytek či celá výše trestu kratší než tři měsíce, odsouzený se účastní aktivit minimálního programu zacházení; dále je zohledněna osobnost odsouzeného a charakteristika trestné činnosti. Všechny požadavky na zpracování programu zacházení vychází ze zákona a jsou popsány v §41 zákona č.169/1999 Sb., o výkonu trestu odnětí svobody.²⁹ Komplexní zpráva obsahuje výsledky psychologického, pedagogického, sociálního a lékařského hodnocení, dále hodnocení rizik a potřeb, případně dalších materiálů, které jsou o odsouzeném dostupné.³⁰ Další legislativou, která upravuje program zacházení, je Vyhláška Ministerstva spravedlnosti č. 345/1999 Sb., řád výkonu trestu odnětí svobody, konkrétně ve čtvrté hlavě, kde jsou popsány konkrétní detaily aktivit a realizace programu zacházení.³¹

3.3.2 Aktivity vyplývající z programu zacházení

Aktivity lze dělit na pracovní aktivity, vzdělávací aktivity, speciálně výchovné aktivity, zájmové aktivity a oblast utváření vnějších vztahů.

Pracovní aktivity jsou stěžejní oblastí programu zacházení, protože jejím cílem je odsouzeného naučit pracovním návykům, u těch odsouzených, jež si je do této doby neutvořili, a zároveň uchovat pracovní návyky u těch

²⁸ MAREŠOVÁ, Alena; BIEDERMANOVÁ, Eva; ROZUM, Jan; TAMCHYNA, Miroslav a ZHRÍVALOVÁ, Petra. *Výkon nepodmíněného trestu odnětí svobody - kriminologická analýza*. Praha: Institut pro kriminologii a sociální prevenci, 2016. ISBN 978-80-7338-157-8, s. 63-64

²⁹ Tamtéž

³⁰ *Zákon o výkonu trestu odnětí svobody a o změně některých souvisejících zákonů*. Online. Aktuální znění - verze 25. 2024. Dostupné z: <https://www.zakonyprolidi.cz/cs/1999-169>. [cit. 2023-11-14].

³¹ BIEDERMANOVÁ, Eva a PETRAS, Michal. *Možnosti a problémy resocializace vězňů, účinnost programů zacházení*. Studie (Institut pro kriminologii a sociální prevenci). Praha: Institut pro kriminologii a sociální prevenci, 2011. ISBN 978-80-7338-115-8, s.14

odsouzených, kteří před výkonem trestu zaměstnání byli.³² Pracovními aktivitami se rozumí zaměstnávání odsouzených, práce nutná k zajištění provozu věznice a pracovní terapie vedená zaměstnanci Vězeňské služby.³³ Dle koncepce vězeňství je právě pracovní zařazení odsouzených jedním z klíčových faktorů jejich resocializace a zároveň snižuje riziko následné recidivy, zejména proto, že díky práci získá nejen korektní návyky, ale zároveň finanční stabilitu, která mohla být důvodem páchání trestné činnosti, současně s dluhy, které mohl mít již před nástupem do výkonu trestu a díky pracovnímu zařazení dostal možnost jejich umořování.³⁴ Nejaktuálnější statistika je k roku 2021, ve kterém je v České republice zaměstnáno 6 837 odsouzených, to znamená 51,66% z celkového počtu 17 646 vězňů. Dle statistik Vězeňské služby je toto číslo nejnižší od roku 2016, kdy byla zaměstnanost pouhých 50,38%. V následujících letech tato čísla stoupala, kdy v roce 2018 byla zaměstnanost rekordní s 59,89% zaměstnaných odsouzených.³⁵ Aktuální stav zaměstnanosti ve Vazební věznici České Budějovice je k nahlédnutí v Příloze 03.³⁶

Vzdělávací aktivity jsou zaměřeny na základní vzdělávání a gramotnost odsouzených. Dříve bylo procentuální zastoupení negramotných odsouzených značně vyšší, než je tomu v současné době, s tím se také měnily vzdělávací aktivity. Býval kladen důraz na kurzy čtení a psaní či doplnění znalostí základního vzdělání s možností jeho ukončení a získání vysvědčení. V osvědčení o absolvování školy nesmí být patrné, že bylo studium vykonáváno v období, kdy byl absolvent ve výkonu trestu odnětí svobody. Pokud odsouzený ukončí výkon trestu dříve, než dokončí své studium, má právo v něm pokračovat na příslušné

³² BIEDERMANOVÁ, Eva a PETRAS, Michal. *Možnosti a problémy resocializace vězňů, účinnost programů zacházení*. Studie (Institut pro kriminologii a sociální prevenci). Praha: Institut pro kriminologii a sociální prevenci, 2011. ISBN 978-80-7338-115-8, s.16

³³ DRÁPAL, Jakub; JIŘIČKA, Václav a RASZKOVÁ, Tereza (ed.). *České vězeňství*. Právní monografie (Wolters Kluwer ČR). Praha: Wolters Kluwer, 2021. ISBN 978-80-7676-066-0, s.261-262

³⁴ Kol. autorů. *Koncepce vězeňství do roku 2025*. Online. Praha: Ministerstvo spravedlnosti, 2016. Dostupné z: <https://www.vscr.cz/media/organizacni-jednotky/generalni-reditelstvi/ostatni/koncepce-vezenstvi.pdf>. [cit. 2023-10-29], str.8-9

³⁵ VĚZEŇSKÁ SLUŽBA ČESKÉ REPUBLIKY. *Vývoj zaměstnanosti vězňů*. Online. 2023. Dostupné z: <https://www.vscr.cz/sekce/aktualni-pocty-zamestnanych-veznu>. [cit. 2023-11-29].

³⁶ VĚZEŇSKÁ SLUŽBA ČESKÉ REPUBLIKY. *Zaměstnávání odsouzených*. Online. Vazební věznice České Budějovice. 2023. Dostupné z: <https://www.vscr.cz/organizacni-jednotky/vazebni-veznice-ceske-budejovice/sekce/zamestnavani-odsouzenych>. [cit. 2023-11-29].

škole.³⁷ Střední odborné učiliště VS sídlí na Praze 4 a disponuje školskými vzdělávacími středisky ve Věznici Heřmanice, Věznici Pardubice, Věznici Plzeň, Věznici Rýnovice, Věznici Světlá nad Sázavou, Věznici Valdice, Věznice Kuřim, Věznice Stráž pod Ralskem a Věznici Všehrady.³⁸ V rámci programu zacházení můžeme rozlišit vzdělávací aktivity následovně: vzdělávání realizované či organizované Středním odborným učilištěm, vzdělání vedené zaměstnanci oddělení výkonu trestu a vzdělávání v korespondenčních kurzech a v síti základních, středních, vyšších odborných nebo vysokých škol České republiky.³⁹

Speciální výchovné aktivity jsou realizovány jako individuální nebo skupinová pedagogická či psychologická působení na odsouzené, jež vedou kompetentní zaměstnanci. Zaměřují se na sociálně právní poradenství, kde jsou odsouzení učeni, jak si nalézt práci, terapeutické programy (např. psychoterapie, arteterapie apod.) a trénink zvládnání vlastní agresivity.⁴⁰

Zájmové aktivity jsou realizovány skupinově či individuálně a jsou organizovány zaměstnanci s potřebným odborným vzděláním. Hlavním úkolem je u odsouzených rozvíjet schopnosti, vědomosti a sociální dovednosti. Smyslem je naučit odsouzené efektivně a aktivně trávit volný čas po propuštění z výkonu trestu a ve výkonu trestu trávit čas smysluplnou činností, aby byla rozvíjena osobnost, fyzická i psychická kondice a byly utvářeny kulturní návyky.⁴¹

Jako oblast utváření vnějších vztahů je označována oblast extramurální. Jedná se o oblast aktivit, které jsou realizovány za zdmi věznice. Jedná se o udržování rodinných a přátelských vazeb, kdy je odsouzeným umožněn kontakt s předem schválenými blízkými osobami, ať formou návštěvy, tak telefonicky či korespondencí. Avšak mezi extramurální aktivity se zařazují

³⁷ BIEDERMANOVÁ, Eva a PETRAS, Michal. *Možnosti a problémy resocializace vězňů, účinnost programů zacházení*. Studie (Institut pro kriminologii a sociální prevenci). Praha: Institut pro kriminologii a sociální prevenci, 2011. ISBN 978-80-7338-115-8, s.19-21

³⁸ DRÁPAL, Jakub; JIŘIČKA, Václav a RASZKOVÁ, Tereza (ed.). *České vězeňství*. Právní monografie (Wolters Kluwer ČR). Praha: Wolters Kluwer, 2021. ISBN 978-80-7676-066-0, s.263

³⁹ Kol. autorů. *Koncepce vězeňství do roku 2025*. Online. Praha: Ministerstvo spravedlnosti, 2016. Dostupné z: <https://www.vscr.cz/media/organizacni-jednotky/generalni-reditelstvi/ostatni/koncepce-vezenstvi.pdf>. [cit. 2023-10-29], str.24

⁴⁰ BIEDERMANOVÁ, Eva a PETRAS, Michal. *Možnosti a problémy resocializace vězňů, účinnost programů zacházení*. Studie (Institut pro kriminologii a sociální prevenci). Praha: Institut pro kriminologii a sociální prevenci, 2011. ISBN 978-80-7338-115-8, s.24

⁴¹ BIEDERMANOVÁ, Eva a PETRAS, Michal. *Možnosti a problémy resocializace vězňů, účinnost programů zacházení*. Studie (Institut pro kriminologii a sociální prevenci). Praha: Institut pro kriminologii a sociální prevenci, 2011. ISBN 978-80-7338-115-8, s.26-27

i aktivity v režimu přerušování výkonu trestu, opuštění věznice v souvislosti s návštěvou či aktivity v rámci programu zacházení či schválené aktivity a činnosti mimo objekt věznice. Hlavním účelem těchto aktivit je praktický nácvik sociálních interakcí a dovedností mimo věznici, aby byl připraven na život po propuštění z výkonu trestu. Extramurální aktivity jsou považovány za největší motivační činitel pro odsouzené.⁴²

3.3.1 Program zacházení v praxi

Standardizované programy zacházení jsou zaměřeny na snižování rizika recidivy odsouzených za sexuálně motivované trestné činy; násilné trestné činy; nenásilné trestné činy; trestné činy páchané pod vlivem návykových látek; a odsouzených, jež se připravují na propuštění z výkonu trestu odnětí svobody. Následující programy zacházení jsou vytvořeny, odzkoušeny a koordinovány odbornými zaměstnanci Vězeňské služby a jednotlivými věznicemi.⁴³

Program 3Z, neboli program Zastav se, Zamysli se a Změň se byl vytvořen ve spolupráci s předními anglickými lektory programu Stop, Think and Change. Zaměřuje se na vícekrát trestané odsouzené zejména za majetkovou trestnou činnost, kteří by mohli být podmíněčně propuštěni. Program GREPP, jehož název pochází z angličtiny, je reedukačním programem, který je zaměřen zejména na vzdělávací programy s odsouzenými, kteří byli odsouzeni za násilí na dětech (např. týrání dětí). GREPP 2 je dlouhodobý terapeutický program, který navazuje na předchozí program GREPP. Jeho koncepce je rozložena do 10 týdnů a hlavním cílem je snížení recidivy odsouzených po jejich propuštění z výkonu trestu. Na programu spolupracovali přední čeští sexuologové z Psychiatrické léčebny v Praze-Bohnicích. Program TP 21 Junior je zaměřen na snižování násilí mezi mladistvými odsouzenými ve Věznici Všehrdy. Cílem je snižování násilí a agresivity vůči ostatním odsouzeným i zaměstnancům Vězeňské služby. Také se snaží o motivaci mladistvých odsouzených k řešení konfliktních a zátěžových situací neagresivními projevy. Také je snaha, aby si mladiství odsouzení

⁴² DRÁPAL, Jakub; JIŘIČKA, Václav a RASZKOVÁ, Tereza (ed.). *České vězeňství*. Právní monografie (Wolters Kluwer ČR). Praha: Wolters Kluwer, 2021. ISBN 978-80-7676-066-0, s.264-265

⁴³ MAREŠOVÁ, Alena; BIEDERMANOVÁ, Eva; ROZUM, Jan; TAMCHYNA, Miroslav a ZHŘÍVALOVÁ, Petra. *Výkon nepodmíněného trestu odnětí svobody - kriminologická analýza*. Praha: Institut pro kriminologii a sociální prevenci, 2016. ISBN 978-80-7338-157-8, str. 69-71

uvědomili zodpovědnost za své jednání a porušování zásad společenského chování. Dále jsou programy zacházení pro doživotně odsouzené. Tyto modely jsou dlouhodobé a orientované na snižování nebezpečnosti doživotně odsouzených. Program PARDON pro pachatele dopravních nehod je program zacházení, který byl vyvinut ve spolupráci s Centrem dopravního výzkumu. Je zaměřen na bezrizikový návrat pachatelů dopravních nehod do společnosti a silničního provozu. Program je koncipován tak, aby se odsouzení vyrovnali se svou zkušeností tak, aby nepředstavovali riziko po propuštění a využili ji pro svou další bezproblémovou řidičskou praxi. Jako poslední program zacházení je program pro pachatele násilí s názvem TP KEMP. Hlavním cílem tohoto programu je určení příčiny rizikovosti odsouzeného jako pachatele domácího násilí, případně dalších forem násilí.⁴⁴

Pro představu složení a náplně programu zacházení je v přílohách k dispozici program zacházení odsouzeného z Vazební věznice České Budějovice, který je pracovně zařazen (příloha č. 04), následně výstupní program zacházení (příloha č. 05) stejného odsouzeného pro kontrast zaměření aktivit v různých fázích věznění. Dále je k dispozici náplň zájmové aktivity (příloha č. 06) a náplň pracovní aktivity (příloha č. 07). Následně je k nahlédnutí vyhodnocení programu zacházení za určité období po přesunu odsouzeného do jiné věznice (příloha č. 08) a kompletní hodnocení programu zacházení odsouzeného, který neplní program zacházení (příloha č. 09).

3.4 Problematika násilí ve věznicích

Násilí ve věznicích lze dělit na interpersonální a kolektivní. Kolektivní násilí narušuje běžný chod věznic, protože se jedná o vzpoury či jiné nepokoje mezi vězňými osobami. Naopak interpersonální běžný režim ve věznici neohroží, jedná se o násilí mezi vězňými osobami navzájem či násilí, které odsouzení směřují proti zaměstnancům či příslušníkům vězeňské služby nebo naopak příslušníka či zaměstnance vůči vězni. Nelze také opomenout sebepoškozování neboli násilí vězně proti sobě samotnému, či psychické nebo sexuální násilí, které lze zařadit do vlastních kategorií. Sebepoškozování či suicidální pokusy

⁴⁴ BIEDERMANOVÁ, Eva a PETRAS, Michal. *Možnosti a problémy resocializace vězňů, účinnost programů zacházení*. Studie (Institut pro kriminologii a sociální prevenci). Praha: Institut pro kriminologii a sociální prevenci, 2011. ISBN 978-80-7338-115-8, s.31-36

mohou mít neplánovaný charakter nebo charakter instrumentální, kdy se vězeň snaží svým jednáním něčeho dosáhnout a toto jednání bývá zpravidla plánované.⁴⁵

V českých věznicích jsou vedena statistická data sebevražd vězňených osob v ročenkách, jedná o mimořádné události, proto jsou tyto události sledované.⁴⁶ Za rok 2022 bylo v českých věznicích evidováno 34 případů sebevražedného chování, z tohoto počtu bylo 16 pokusů a 18 dokonaných sebevražd. Dále jsou také evidovány příčiny smrti, kdy jsou srovnávány roky 2018 – 2022.⁴⁷ Nejčastější příčinou úmrtí je udušení, kdy v roce 2022 bylo zaznamenáno 17 případů z celkového počtu 18 dokonaných sebevražd, jeden případ byl zapříčiněn léky. Totožné statistiky jsou i z let předchozích.⁴⁸ Nejvyšší riziko suicidálního chování je zaznamenáno v době krátce po uvěznění. Celkově je uváděno, že ve věznicích je míra sebevražednosti až čtyřikrát vyšší než v běžné populaci.⁴⁹ Za rok 2022 také došlo ke 43 případům, kdy byl napaden příslušník vězeňské služby, z toho 10 napadení způsobil obviněný a 33 napadení odsouzený. Byly zaznamenány i 4 případy, kdy odsouzený napadl civilního zaměstnance.⁵⁰

3.4.1 Konkrétní formy násilí mezi vězni

Nejběžnější formou násilí ve věznicích jsou verbální útoky, které jsou svým způsobem běžnou součástí života ve věznici a jsou do jisté míry akceptované. Bývají odsouzenými často bagatelizovány, kdy jde ze strany odsouzených pouze o vtipkování, avšak často bývají příčinou fyzického napadení mezi vězni. Verbální útoky mají za cíl ponížit oběť, otestovat nově příchozího odsouzeného či izolovat

⁴⁵ BLATNÍKOVÁ, Šárka. *Nebezpečnost a násilí ve vězenském prostředí*. Praha: Institut pro kriminologii a sociální prevenci, 2016. ISBN 978-80-7338-158-5, s.48-50

⁴⁶ Tamtéž

⁴⁷ VĚZEŇSKÁ SLUŽBA ČESKÉ REPUBLIKY. *Statistická ročenka Vězeňské služby České republiky 2022*. Online. Vscr.cz. 2023. Dostupné z: <https://www.vscr.cz/media/organizacni-jednotky/generalni-reditelstvi/odbor-spravni/statistiky/rocenky/statisticka-rocenka-vezenske-sluzby-ceske-republiky-za-rok-2022.pdf>. [cit. 2024-02-24], str. 169

⁴⁸ VĚZEŇSKÁ SLUŽBA ČESKÉ REPUBLIKY. *Statistická ročenka Vězeňské služby České republiky 2022*. Online. Vscr.cz. 2023. Dostupné z: <https://www.vscr.cz/media/organizacni-jednotky/generalni-reditelstvi/odbor-spravni/statistiky/rocenky/statisticka-rocenka-vezenske-sluzby-ceske-republiky-za-rok-2022.pdf>. [cit. 2024-02-24], str. 204

⁴⁹ RASZKOVÁ, Tereza. Negativní jevy ve věznicích. In: RASZKOVÁ, Tereza, ed. *Acta sociopathologica I*. Hradec Králové: Gaudeamus, 2014. ISBN 978-80-7435-420-5, s.125

⁵⁰ VĚZEŇSKÁ SLUŽBA ČESKÉ REPUBLIKY. *Statistická ročenka Vězeňské služby České republiky 2022*. Online. Vscr.cz. 2023. Dostupné z: <https://www.vscr.cz/media/organizacni-jednotky/generalni-reditelstvi/odbor-spravni/statistiky/rocenky/statisticka-rocenka-vezenske-sluzby-ceske-republiky-za-rok-2022.pdf>. [cit. 2024-02-24], str. 180

oběť od kolektivu, ta se poté stává zranitelnější. Také může být určitou formou upevnění si postavení v hierarchii odsouzených a tím získat dominantnější postavení vůči ostatním. Konkrétní formou jednání jsou nadávky a urážky oběti, její degradace či tzv. likvidační značkování, kdy jsou určití odsouzení označeni pro svou trestnou činnost (např. sexuální delikty), pro svou mentální poruchu či jsou takto označeni informátoři či zranitelní odsouzení. Velmi často jsou tyto označovaní odsouzení vystaveni riziku i fyzickému útoku, proto by vězeňský personál měl věnovat zvýšenou pozornost těmto odsouzeným a jejich chování.⁵¹ Velmi často je verbální napadení předstupněm pro napadení fyzické. U fyzického násilí lze rozlišovat rvačku vězňů a napadení mezi vězni. Často bývá užito násilí pro upevnění pozice daného odsouzeného či se může jednat o způsob donucení či získání zboží.⁵²

Další formou násilí mezi odsouzenými jsou drobné krádeže, kdy motivace pro takové chování může být materiální, ale také může být jistou formou odplaty či výhrůžky. Také se vyskytují, byť ojediněle, loupeže mezi vězni, kdy jsou pod pohrůžkou či za užití násilí donuceni vzdát se nakoupeného zboží.⁵³

3.5 Drogy ve věznicích

Drogové screeniny probíhají již od roku 1996, kdy probíhal ve Vazební věznici Praha – Pankrác, Vazební věznici Praha – Ruzyně a Věznici Plzeň, kdy z více než 4000 testovaných osob bylo zaznamenáno 1163 pozitivních nálezů. Nejedná se však pouze o požití drog, ale velkým problémem je i zneužívání léků. Mezi nejčastěji zneužívané léky patří diazepam, benzodiazepam, morfin, tramal, neurol apod.⁵⁴

Problematika průniku drog do věznic je spojená zejména s předchozí závislostí odsouzených, kteří drogy užívali v době před uvězněním. Mimo již zmíněných léků je mezi odsouzenými „populární“ metamfetamin, marihuana a heroin. Pokud tyto látky dostupné nejsou, odsouzení jsou schopni vytvořit

⁵¹ BLATNÍKOVÁ, Šárka. *Nebezpečnost a násilí ve vězenském prostředí*. Praha: Institut pro kriminologii a sociální prevenci, 2016. ISBN 978-80-7338-158-5, s.52-55

⁵² Tamtéž

⁵³ BLATNÍKOVÁ, Šárka. *Nebezpečnost a násilí ve vězenském prostředí*. Praha: Institut pro kriminologii a sociální prevenci, 2016. ISBN 978-80-7338-158-5, s.52-55

⁵⁴ RASZKOVÁ, Tereza. Negativní jevy ve věznicích. In: RASZKOVÁ, Tereza, ed. *Acta sociopathologica I*. Hradec Králové: Gaudeamus, 2014. ISBN 978-80-7435-420-5, s.126-127

si určité náhražky těchto látek. Jedná se zejména tzv. „magorák“, velmi silný čaj s příměsí tabáku, „kvašáky“, alkoholické nápoje vyrobené z kvašeného ovoce nebo chleba, či „kuler“, nápoje uvařené z čistících a mycích prostředků. Problematika průniku drog do věznic nabyla takové vážnosti, že je součástí Koncepte vězeňství do roku 2025.⁵⁵ Vězeňská služba zavedla řadu opatření, zejména se jedná o důkladné osobní prohlídky před provedením samotného monitoringu daného vězně, protože často se snaží identifikaci z moči znemožnit uschováním si čisté moči. Také probíhá nepřetržitá kontrola vězněné osoby při samotném výkonu potřeby.⁵⁶

Samotný monitoring omamných a psychotropních látek probíhá náhodným, periodickým nebo cíleným testováním vězněné osoby. Testování probíhá orientačním testem na přítomnost OPL v moči na zdravotním středisku věznice. Pokud je pozitivita vzorku potvrzena akreditovaným pracovištěm, mohou být zahájeny úkony trestního řízení. Jeho výsledkem by mělo být zjištění, jak si vězněná osoba zakázanou látku aplikovala, zároveň také cesta, kudy se zakázaná látka do věznice dostala. Z hlediska kázeňského postihu pro vězněnou osobu, obvykle jednorázová pozitivita bývá řešena cestou kázeňského řízení, protože se jedná o kázeňský přestupek podle zákona č. 169/1999 Sb., o VTOS, za který je vězněné osobě uložen kázeňský trest. Avšak pokud vězněná osoba zneužila OPL opakovaně a tímto jednáním byl ohrožen účel či výkon trestu odnětí svobody, jedná se již o trestný čin ve smyslu ustanovení §337 odst. 1, písm. g) nebo h) trestního zákoníku.⁵⁷

3.5.1 Infiltrace omamných a psychotropních látek do věznic

Infiltrace omamných a psychotropních látek do věznic probíhá několika způsoby. Prvním způsobem je extramurální aktivita, kdy má odsouzený možnost

⁵⁵ SLÁMOVÁ, Martina a KOCÍK, Milan. Návykové látky ve výkonu trestu odnětí svobody. Online. *Bezpečnostní teorie a praxe*. 2021, roč. 4, č. 2021, s. 107-114. Dostupné z: <https://veda.polac.cz/wp-content/uploads/2022/01/Navykove-latky-ve-vykonu-trestu-odneti-svobody.pdf>. [cit. 2024-02-25].

⁵⁶ RASZKOVÁ, Tereza a KUBÍN, Tomáš. Omamné a psychotropní látky ve věznicích. In: ŠPRÁCHALOVÁ, Lucie a HOFERKOVÁ, Stanislava, eds. *Acta sociopathologica III.: Rizikové chování a jeho prevence v česko-slovenských souvislostech*. Hradec Králové: Gaudeamus, 2016. ISBN 978-80-7435-637-7, s.180

⁵⁷ KOLÁŘ, Ondřej a KUBÍN, Tomáš. Protiprávní jednání vězněných osob a role Pověřeného orgánu Vězeňské služby ČR. *Bezpečnostní teorie a praxe*. Praha: Policejní akademie České republiky, 2017, roč. 22, č. 3, ISSN 1801-8211, s. 137-138

až na 24 hodin možnost opustit věznici ve spojitosti s návštěvou, případně se může jednat o aktivity programu zacházení mimo objekt věznice. Také mají odsouzení možnost přerušení výkonu trestu až na 20 dnů během kalendářního roku. Tyto odměny bývají největším motivačním faktorem pro odsouzené a zároveň se jedná o institut, který má napomáhat k reintegraci odsouzených do civilního života po propuštění. Druhým způsobem, jak je možné do věznice dostat zakázané látky, jsou venkovní pracoviště, kdy odsouzení vykonávají práci mimo objekt věznice společně se zaměstnanci daného subjektu. Dalším způsobem infiltrace OPL do věznic jsou tzv. přehozy, kdy jsou balíčky s těmito látkami přehozeny přes zdi věznice, kdy mají odsouzení možnost tyto balíčky vzít a odnést do věznice. Tyto balíčky nemusí obsahovat pouze omamné či psychotropní látky, ale také např. mobilní telefony. Běžnou cestou, kterou je možné doručit tyto látky do věznice je korespondence, kdy jsou vězněným osobám zasílány dopisy, pohledy, časopisy nebo psací potřeby, do kterých jsou důmyslným způsobem tyto látky uschovány. Cestou, která je nezbytná pro chod věznice a zároveň je nevyhnutelné využití civilních dodavatelů, je zásobování kuchyně či dodávání materiálu pro stavební a jiné práce uvnitř věznice, kdy je přebírání a zpracování materiálu, ač za kontroly příslušníků věznice, realizováno odsouzenými, takže i zde je určitá možnost, jak by mohly být zakázané látky infiltrovány do věznice. Je nutné zmínit fakt, že na distribuci omamných a psychotropních látek do věznice mohou participovat samotní zaměstnanci. Nejedná se o vysoké číslo, jedná se o jednotky případů ročně, a ochota zaměstnanců podílet se na této činnosti stále klesá, protože hrozí riziko, že odsouzený nahlásí veškerou aktivitu příslušným orgánům.⁵⁸

3.6 Infiltrace mobilních telefonů do věznic

Vedle omamných a psychotropních látek je další z nejčastějších a nejproblémovějších předmětů, které jsou vnášeny do věznic, mobilní telefony. Existuje mnoho způsobů, jak jsou takovéto předměty do věznice infiltrovány, např. přehozy (viz. kapitola výše), avšak přes veškeré snahy orgánů vězeňské

⁵⁸ KOLÁŘ, Ondřej. Výkon trestu odnětí svobody a infiltrace omamných a psychotropních látek do věznic. In: RASZKOVÁ, Tereza a ŠPRÁCHALOVÁ, Lucie, eds. Acta sociopathologica IV: Ohrožení dítěte v kontextu společenských změn. Hradec Králové: Gaudeamus, 2017. ISBN 978-80-7435-666-7, s.130-131

služby o jejich zamezení, neexistuje jednotný způsob, jak toto jednání eliminovat. Odsouzení mají dle zákona č. 169/1999 Sb., o VTOS, nárok na hovory se svými blízkými, avšak kontaktované osoby jsou prověřovány a schvalovány a hovory jsou také monitorovány a je možná kontrola obsahu hovorů vychovateli či příslušníky vězeňské služby. Proto pro odsouzené je možnost komunikace s osobami mimo věznici, která nebude kontrolována, velmi cenná a hraje velkou roli v hierarchii vězeňské subkultury. Pomocí mobilních telefonů můžou vězněné osoby zůstat v kontaktu s rodinou, mají přístup na sociální sítě a zároveň mohou být prostředkem k další nelegální činnosti, jako distribuce omamných a psychotropních látek.⁵⁹

3.7 Tetování mezi odsouzenými

Tetování je ve věznicích zakázáno, konkrétně se jedná o ustanovení §28, odst. 3, písm. e) zákona č. 169/1999 Sb., o VTOS, kde je stanoveno, že odsouzený má zakázáno tetovat sebe či jinou osobu, nechat se tetovat a má zakázáno držet pomůcky k provádění tetování. Zároveň je zde hygienické riziko spojené s přenosem chorob jako HIV nebo žloutenka typu C. Vězeňští tatěři jsou omezeni svým náčiním, které jsou nuceni obstarávat si nelegálně a sami si je i sestrojovat. Zdrojem jsou zejména chodbaři či jiní odsouzení, kteří mohou následně s tatěrem za tyto součástky či hotové strojky směňovat jiné žádané zboží a komodity. Vězeňské tetování má svůj význam a svá pravidla, protože jsou symboly, které přímo odkazují na členství ve zločinecké organizaci či sympatie k jiné subkultuře. Tetování dává najevo sociální pozici odsouzeného ostatním vězňům, protože často jsou symboly pro okolí určitým vzkazem.⁶⁰

3.8 Práva a povinnosti odsouzených

Práva a povinnosti odsouzených jsou vypsány v zákoně č. 169/1999 Sb., o VTOS a zároveň je každý odsouzený dostává v poučení při svém příjmu

⁵⁹ KOLÁŘ, Ondřej a KUBÍN, Tomáš. Protiprávní jednání vězněných osob a role Pověřeného orgánu Vězeňské služby ČR. Bezpečnostní teorie a praxe. Praha: Policejní akademie České republiky, 2017, roč. 22, č. 3, ISSN 1801-8211, s. 135-137

⁶⁰ THE JOURNAL OF CULTURE. *Tetování jako vzkaz: Vybrané tělesné mutilace vězeňské subkultury*. Online. LOCHMANNOVÁ, Alena. 2015. Dostupné z: https://www.journalofculture.cz/images/archiv/1_2015/Lochmannov%C3%A1_Alena.pdf. [cit. 2024-02-24], s.10-11

do výkonu trestu. Jeho přečtení, porozumění a srozumění stvrzuje svým podpisem. Dále jsou pravidla popsána v řádu každé věznice, který je odsouzeným dostupný kdykoli o něj požádají.⁶¹

Práva odsouzených jsou popsána v §15-26 zákona č. 169/1999 Sb., o VTOS a v §15-35 Vyhlášky č. 345/1999 Sb., řád VTOS. Základními právy odsouzených jsou osmihodinová doba spánku; právo na čas na osobní hygienu, úklid a stravování; nejméně na jednu hodinovou vycházku denně; na přiměřené osobní volno; na lůžko a prostor na uložení osobních věcí; na zdravotní péči; na jednu tříhodinovou návštěvu maximálně čtyř osob během jednoho kalendářního měsíce; právo na korespondenci, kdy má odsouzený právo přijímat a na své náklady odesílat písemnosti; dvakrát ročně má nárok přijmout balíček s potravinami a věcmi osobní potřeby o celkové hmotnosti pět kilogramů (tzv. nárokový balík) a mimo tento přijímat balíčky obsahující čistý oděv; také má každý odsouzený právo na oděv. Také má každý odsouzený právo na pomůcky k realizaci programu zacházení; na uspokojování kulturních potřeb a duchovní a sociální služby; má právo na použití telefonu, aby se spojil s osobami blízkými či obhájcem, ve výjimečných případech je možné svolit k zavolání jiné osobě než osobě blízké, ale pouze závažného a opodstatněného důvodu. Na vlastní náklady má právo si objednávat denní tisk, knihy či časopisy; na nákup potravin a věcí osobní potřeby v prodejně věznice; a má právo na podávání stížností a žádostí příslušným orgánům a právo na právní pomoc.⁶²

Povinnosti odsouzených jsou vypsány v §28 zákona č. 169/1999 Sb., o VTOS. Je odsouzenému uloženo, že musí dodržovat stanovený pořádek a kázeň; plnit pokyny a příkazy zaměstnanců Vězeňské služby; pokud je mu přidělena práce, je povinen pracovat; je povinen plnit program zacházení; nepoškozovat cizí majetek; dodržovat zásady slušného chování; podrobit se lékařské prohlídce, osobní prohlídce a prohlídce osobních věcí; dodržovat zásady hygieny; a dodržovat předpisy bezpečnosti práce. Dále má odsouzený zakázáno navazovat nedovolené styky, vyrábět, přechovávat či konzumovat alkoholické nápoje či jiné návykové látky, dále nesmí vyrábět či přechovávat věci,

⁶¹ RASZKOVÁ, Tereza a SVOBODA HOFERKOVÁ, Stanislava. *Kapitoly z penologie I*. Hradec Králové: Gaudeamus, 2013. ISBN 978-80-7435-264-5, str. 95-97

⁶² Tamtéž

kteře by mohly sloužit k útěku či poškodit zdraví či by mohly podporovat rasovou, národnostní, sociální či náboženskou nesnášenlivost, fašismus či jiná podobná hnutí, hrát hry za účelem zisku, předstírat poruchu zdraví či tetovat sebe či jinou osobu.⁶³

3.9 Kázeňské řízení

Kázeňské řízení je jedním z postupů, kterými je zabezpečován pořádek a kázeň mezi odsouzenými a celkově bezpečnost ve věznicích, není však jediným. Dle Evropských vězeňských pravidel se jedná o kázeňský přestupek pouze tehdy, je-li ohrožena bezpečnost a pořádek ve věznici a takové chování je popsáno v národní právní úpravě. V České republice je kázeňský přestupek každé zaviněné porušení zákonem stanovených pravidel či povinností nebo porušení uložené povinnosti, pořádku nebo kázně v průběhu výkonu trestu. Není určen druh zavinění, postačí tedy zavinění z nedbalosti, úmysl není třeba prokazovat. Kázeňské řízení může být ukončeno uložením kázeňského trestu, nemusí tomu tak však být vždy. Platí zde zásada *ultima ratio*, k uložení kázeňského trestu je tedy přistupováno tehdy, nelze-li dosáhnout účelu jinak. Alternativou kázeňského trestu je výchovný pohovor. Kázeňské řízení s vězňenými osobami je specifické, ale pro řádný chod věznice a udržování kázně mezi odsouzenými nezbytné. Je důležité, aby trest působil výchovně a zároveň preventivně, aby odrazil od dalšího porušování pravidel a povinností ať trestaného odsouzeného, tak ostatní odsouzené, protože by měl být signálem, že je ve věznici udržován pořádek a kázeň.⁶⁴

Proti uložení kázeňského trestu lze podat stížnost, jako řádný opravný prostředek kázeňského řízení. Zde je stanovena lhůta 3 dnů od doručení rozhodnutí o uložení kázeňského trestu, poté začíná soudní přezkum. Je také možnost zahlazení kázeňského trestu, kdy je na odsouzeného, případně obviněného, po zahlazení pohlíženo, jako by nikdy trestán nebyl. Dle názoru ombudsmana by po zahlazení neměla být patrná jediná zmínka v hodnocení

⁶³ RASZKOVÁ, Tereza a SVOBODA HOFERKOVÁ, Stanislava. *Kapitoly z penologie I*. Hradec Králové: Gaudeamus, 2013. ISBN 978-80-7435-264-5, str. 95-97

⁶⁴ Tamtéž

zpracovaného věznicí pro potřeby soudu o uložení, důvodu trestání ani jiném nevhodném chování, které vedlo ke kázeňskému trestu.⁶⁵

Dříve byl soudní přezkum možný pouze u kázeňských trestů, kterými byla dotčena majetková práva (např. propadnutí či zabránění věci), avšak toto bylo zrušeno nálezem Ústavního soudu Pl. ÚS 32/08, kde bylo kritizováno, že tresty kde dochází ke „zostření“ výkonu trestu v rámci již vykonávaného trestu odnětí svobody (např. samovazba) by měly rovněž podléhat přezkumu soudu, protože výrazně zasahují do základních práv a svobod osob. Tato novela vstoupila v platnost 1.7.2011 a pro Vězeňskou službu se stala tato kázeňská řízení administrativně náročnější a přistoupila k úpravě vnitřního kázeňského řízení. V roce 2016 tehdejší ombudsmanka Anna Šabatová upozornila na výrazný pokles ukládaných kázeňských trestů a zároveň s nimi i snížení uložených odměn. Na toto upozornění reagovali soudci tak, že při projednávání podmíněného propuštění je požadováno uložení několika odměn, aby bylo uvažováno o vyhovění tohoto návrhu.⁶⁶ Poslední úpravou soudního přezkumu kázeňského řízení bylo v roce 2021. kdy plenárním rozhodnutím Pl. ÚS 112/20 rozšířil tento přezkum i na kázeňský trest pokuty.⁶⁷

3.10 Odměny

Odměny by měly být pomyslným protipólem kázeňských trestů, zároveň by měly být pozitivními motivačními činiteli pro odsouzené ve výkonu trestu odnětí svobody. Kompletní výčet kázeňských odměn je v následující podkapitole.

3.10.1 Výčet odměn

Odměny jsou uvedeny v §45 zákona č. 169/1999 Sb., o výkonu trestu odnětí svobody a jsou následující:

a) pochvala,

⁶⁵ DRÁPAL, Jakub; JIŘIČKA, Václav a RASZKOVÁ, Tereza (ed.). *České vězeňství*. Právní monografie (Wolters Kluwer ČR). Praha: Wolters Kluwer, 2021. ISBN 978-80-7676-066-0, s.117-119

⁶⁶ DRÁPAL, Jakub; JIŘIČKA, Václav a RASZKOVÁ, Tereza (ed.). *České vězeňství*. Právní monografie (Wolters Kluwer ČR). Praha: Wolters Kluwer, 2021. ISBN 978-80-7676-066-0, s.117-119

⁶⁷ Tamtéž

- b)** mimořádné zvýšení doby trvání návštěv během jednoho kalendářního měsíce až na 5 hodin,
- c)** povolení jednorázového nákupu potravin a věcí osobní potřeby odsouzenému, který jinak tyto nákupy nemůže provádět,
- d)** zvýšení kapesného nejvýše o jednu třetinu až na dobu 3 kalendářních měsíců,
- e)** věcná nebo peněžitá odměna až do výše 1 000 Kč,
- f)** rozšíření osobního volna na sportovní, kulturní nebo jiné zájmové aktivity až na dobu 1 měsíce,
- g)** povolení opustit věznici až na 24 hodin v souvislosti s návštěvou nebo s programem zacházení,
- h)** přerušení výkonu trestu.⁶⁸

3.10.2 Udělování odměn

Udělit odměnu lze odsouzenému, který chováním či příkladným činem projevuje odpovědný přístup k plnění povinností stanovených zákonem a vnitřním řádem věznice. Také spolupracuje při výkonu trestu odnětí svobody a tím také naplňuje jeho účel. Největší motivací pro odsouzené bývají poslední dvě zmíněné odměny, protože se jedná o možnost opuštění objektu věznice a setkání se s rodinou. Jedná se o jednu z legálních forem opuštění věznice v průběhu výkonu trestu odnětí svobody, avšak odsouzení jsou pečlivě vybíráni, zejména aby nepředstavovali hrozbu pro společnost či u nich není riziko, že by se do věznice nevrátili.⁶⁹

3.10.3 Postup při udělování odměn

Nejprve je zpracován návrh na udělení odměny, který je zpracován do stanoveného formuláře a je do něj uvedeno, za jaké období je odměna udělována a další skutečnosti, které dávají podnět k udělení odměny (např. plnění programu zacházení, vykonání záslužného činu apod.). Následně je zkoumáno, zda skutečnosti uvedené v návrhu jsou důvodem pro udělení odměny. Poté zaměstnanec s kázeňskou pravomocí, který může udělit danou

⁶⁸ *Zákon o výkonu trestu odnětí svobody a o změně některých souvisejících zákonů*. Online. Aktuální znění - verze 25. 2024. Dostupné z: <https://www.zakonyprolidi.cz/cs/1999-169>. [cit. 2023-11-29].

⁶⁹ DRÁPAL, Jakub; JIŘIČKA, Václav a RASZKOVÁ, Tereza (ed.). *České vězeňství*. Právní monografie (Wolters Kluwer ČR). Praha: Wolters Kluwer, 2021. ISBN 978-80-7676-066-0, s.118-119

odměnu, zahájí kázeňské řízení, během něhož jsou shromažďovány důkazní prostředky a potřebné podklady pro vydání rozhodnutí o udělení odměny. Důkazními prostředky se rozumí výpovědi, listinné důkazy a dokumenty. Pokud jsou v návrhu formální nedostatky, je navrácen k přepracování zpracovateli. Pokud během řízení vyjdou najevo závažné skutečnosti, které brání v udělení odměny nebo vydání příslušného rozhodnutí, je řízení zastaveno. Rozhodnutí se sděluje odsouzenému ústním vyhlášením, které odsouzený potvrzuje svým podpisem.⁷⁰

3.10.4 Efektivita udělování odměn

Ve vězeňské praxi je nejčastěji udělována pochvala, obvykle za řádné plnění svých povinností, řádné plnění programu zacházení a celkově za vedení řádného života ve věznicí. Největším motivačním faktorem pro odsouzené však stále jsou extramurální aktivity a povolení opustit věznicí až na 24 hodin, případně přerušení výkonu trestu odnětí svobody. Toto je potvrzeno i v praktické části této práce, kdy odsouzení nejčastěji dostávají pochvalu a nejvíce je motivují právě odměny, kdy mohou trávit čas mimo prostor věznice.⁷¹

3.11 Kázeňské tresty

Odsouzenému lze v rámci kázeňského řízení uložit tresty, jejichž výčet lze nalézt v následující podkapitole. Kázeňské tresty lze ukládat za kázeňské přestupky neboli zaviněné porušení zákonem stanovené nebo na jeho základě uložené povinnosti, pořádku nebo kázně v průběhu výkonu trestu odnětí svobody.⁷² Ukládání kázeňských trestů specifickým skupinám odsouzených je posuzováno odlišně, většinou mírněji. Za specifické skupiny lze pokládat mladistvé, těhotné ženy, osoby se zdravotním postižením či chovanci výkonu zabezpečovací detence.⁷³

⁷⁰ DRÁPAL, Jakub; JIŘIČKA, Václav a RASZKOVÁ, Tereza (ed.). *České vězeňství*. Právní monografie (Wolters Kluwer ČR). Praha: Wolters Kluwer, 2021. ISBN 978-80-7676-066-0, s.118-119

⁷¹ Vyjádření zaměstnanců věznic

⁷² *Zákon o výkonu trestu odnětí svobody a o změně některých souvisejících zákonů*. Online. Aktuální znění - verze 25. 2024. Dostupné z: <https://www.zakonyprolidi.cz/cs/1999-169>. [cit. 2023-11-29].

⁷³ DRÁPAL, Jakub; JIŘIČKA, Václav a RASZKOVÁ, Tereza (ed.). *České vězeňství*. Právní monografie (Wolters Kluwer ČR). Praha: Wolters Kluwer, 2021. ISBN 978-80-7676-066-0, s.116

3.11.1 Výčet kázeňských trestů

Kázeňské tresty jsou uvedeny v §46 zákona č.169/1999 Sb., o výkonu trestu odnětí svobody a jsou následující:

- a) důtka,
- b) snížení kapesného nejvýše o jednu třetinu až na dobu 3 kalendářních měsíců,
- c) zákaz přijetí jednoho balíčku v kalendářním roce,
- d) pokuta až do výše 5 000 Kč,
- e) propadnutí věci,
- f) umístění do uzavřeného oddílu až na 28 dnů, s výjimkou doby stanovené k plnění určených úkolů programu zacházení,
- g) celodenní umístění do uzavřeného oddílu až na 20 dnů,
- h) umístění do samovazby až na 20 dnů,
- i) odnětí výhod vyplývajících z předchozí kázeňské odměny.⁷⁴

3.11.2 Ukládání kázeňských trestů

Každý odsouzený je při příjmu poučen o svých právech a povinnostech, stejně jako o odměnách či sankcích za jejich nedodržení. Toto poučení⁷⁵ je přílohou č. 2 NGR č. 68/2011, ale jeho předávání odsouzeným ukládá zákon č. 169/1999 Sb., o VTOS a jedná se o prvotní seznámení odsouzeného s řádem a životem ve věznici. V čl. 12 jsou vypsány jednotlivé povinnosti odsouzených a v čl. 16 jsou odsouzení seznámeni s kázeňským řízením, kde jsou vypsány jak odměny, tak tresty a zároveň práva odsouzeného během řízení.

Kázeňský trest je ukládán v kázeňském řízení za kázeňský přestupek, jenž je zaviněným jednáním odsouzeného, který nedodrží stanovené povinnosti a samotným projednáním přestupku nelze dosáhnout sledovaného účelu. Pokud odsouzený kázeňský přestupek spáchal, je o tomto skutku sepsán záznam,

⁷⁴ Zákon o výkonu trestu odnětí svobody a o změně některých souvisejících zákonů. Online. Aktuální znění - verze 25. 2024. Dostupné z: <https://www.zakonyprolidi.cz/cs/1999-169>. [cit. 2023-11-29].

⁷⁵ VĚZEŇSKÁ SLUŽBA ČESKÉ REPUBLIKY. Příloha č. 2 k NGR č. 68/2011 POUČENÍ podle § 6 odst. 2 zákona č. 169/1999 Sb., o výkonu trestu odnětí svobody a o změně některých souvisejících zákonů, při přijetí odsouzeného do výkonu trestu odnětí svobody. Online. 2023. Dostupné z: <https://www.vscr.cz/media/organizacni-jednotky/praha-ruzyne/ostatni/pouceni-odsouzene.pdf>. [cit. 2023-12-06].

náležitosti stanoví vnitřní předpis Vězeňské služby, který bude sloužit jako podklad k zahájení projednávání přestupku.⁷⁶

3.11.3 Postup při ukládání kázeňského trestu

Před zahájením kázeňského řízení je zpracován záznam o kázeňském přestupku, pokud si podezřelý neoprávněně odmítá plnit své povinnosti nebo je porušil a k nápravě nepostačí domluva. V záznamu je uveden přesný čas události, určení místa události, způsob spáchání a okolnosti, za kterých byl přestupek spáchán, dále vylíčen průběh skutku a z jakého porušení zákonné povinnosti či z jakého porušení povinnosti uložené na základě zákona je pachatel podezřelý a seznam svědků. Opět musí být zajištěny důkazní prostředky, které mohou přispět k prokázání viny pachatele.⁷⁷

Následně je zahájeno kázeňské řízení. Zaměstnanec s kázeňskou pravomocí posoudí skutečnosti uvedené v záznamu a v podání vysvětlení, zda došlo ke spáchání kázeňského přestupku. Samotné zahájení je sděleno obviněnému. V průběhu řízení zaměstnanec s kázeňskou pravomocí zajišťuje důkazní prostředky, hodnotí je a opatřuje podklady nezbytné pro rozhodnutí. Pokud jsou v záznamu formální chyby, je navrácen zpracovateli k přepracování. Před rozhodnutím musí být obviněnému umožněno se ke všem skutečnostem vyjádřit. V kázeňském řízení má obviněný možnost být zastupován zákonným zástupcem, opatrovníkem nebo zmocněncem. Zmocnění je realizováno na základě plné moci. Účastník kázeňského řízení je povinen sdělit jméno a příjmení obhájce, který jej bude zastupovat či mu poskytovat právní pomoc.⁷⁸

Rozhodnutí o uložení pokuty, propadnutí věci a ochranném opatření zabrání věci je vyhotoveno písemně a oznamuje se doručením. Ostatní rozhodnutí se vyhotovují písemně a oznamují se odsouzeným ústním vyhlášením, které

⁷⁶ ČIHÁKOVÁ, Lenka. KÁZEŇSKÉ TRESTÁNÍ ODSOUZENÝCH VE VÝKONU TRESTU ODNĚTÍ SVOBODY. Online. 2012. Dostupné z: Masarykova univerzita, https://www.law.muni.cz/sborniky/dny_prava_2012/files/spravnitrestani/CihakovaLenka.pdf. [cit. 2023-12-06].

⁷⁷ Dle vnitřního předpisu

⁷⁸ Dle vnitřního předpisu

potvrzují podpisem. Proti rozhodnutí je možné podat stížnost ve lhůtě tří dnů ode dne oznámení nebo doručení.⁷⁹

3.11.4 Efektivita udělování kázeňských trestů

Kázeňských trestů je ukládáno výrazně méně než odměn. Nejčastěji jsou ukládány důtky, zejména za drobnější prohřešky, kde nestačí domluva či sepsání negativního poznatku do vězeňského informačního systému. Pokud je důvod pro uložení přísnějšího trestu, musí zde být opravdu důvodné prohřešení proti kázni či pořádku, protože většina přísnějších trestů (např. samovazba, pokuty apod.) jsou přezkoumatelné soudem, proto se od jejich ukládání spíše upouští. Také se v praxi stále častěji závažnější přestupky neřeší v kázeňském řízení, ale pokud je pro to dán zákonný důvod, zahajuje se trestní řízení (např. vyhrožování vězeňskému personálu či jeho napadení). Možná právě tato praxe odrazuje odsouzené od páchání závažnějších přestupků, než je „pouhé“ neuposlechnutí příkazu či ústrojová kázeň na oddíle.⁸⁰ Také ale je častým jevem, že odsouzení nejsou motivováni hrozbou kázeňského trestu, zejména recidivisté, kteří ve věznici tráví většinu života nemají z kázeňského trestání ani strach, ani je nemotivuje k řádnému životu na oddíle. Zde však narážíme na problém, kdy na tyto „notorické recidivisty“ nejsou žádné prostředky, protože současný systém vězeňství nedává prostor k vynucení řádu od vězňů, kteří „nemají co ztratit“ a „je jim to jedno“.⁸¹

3.11.5 Zahlazení kázeňského trestu

Zahlazení kázeňského trestu je možné v případě, že odsouzený splnil podmínky pro uložení kázeňské odměny, kdy v tomto případě nebude udělena odměna, ale zahlazen kázeňský trest. Také je možné zahlazení kázeňského trestu, když byl kázeňský trest udělen podmíněně a v dané lhůtě odsouzený nespáchal žádný další kázeňský přestupek.⁸²

⁷⁹ Tamtéž

⁸⁰ Vyjádření zaměstnanců věznic

⁸¹ DIRGA, Lukáš a HASMANOVÁ MARHÁNKOVÁ, Jaroslava. *Nejasné vztahy moci – vězení očima českých dozorců*. Online. 2014. Dostupné z: <https://sreview.soc.cas.cz/pdfs/csr/2014/01/04.pdf>. [cit. 2024-02-26].

⁸² ŠABATOVÁ, Anna; SVOBODA, Milan; MATUŠKA, Jiří a KLUMPAR, Martin. *Vězeňství II*. Kancelář veřejného ochránce práv, 2019. ISBN 978-80-7598-410-4, s.47

3.12 Resocializace vězněných osob

Resocializace pochází z latinského slova „socialis“ neboli společenský, jedná se tedy o proces znovu začlenění do společnosti či opětovné socializace. Tato opětovná socializace probíhá tzv. socializačním procesem. Proces resocializace lze chápat ze dvou hledisek, prvním hlediskem je přirozená resocializace v širším smyslu, která probíhá celoživotně, kdy se učíme a přizpůsobujeme novým formám chování, přijímáme normy chování a hodnoty přijatelné pro společnost, často jsou určeny sociálním postavením, ve kterém se v dané etapě života člověk nachází. Resocializace v užším pojetí je užívána v penitenciaristice a etopedii, kdy je snaha o převýchovu sociálně a mravně narušeného jedince.⁸³

3.12.1 Metody resocializace

Resocializační výchovných metod vycházejí z metod používaných v pedagogice. Kritérii pro správný výběr metody jsou čas a místo použití dané metody, užité techniky a prostředek působení.

Metoda přímého vlivu spočívá v předkládání návrhů, přesvědčování a vyjadřování souhlasu či nesouhlasu s jednáním či názory. Vychovatel stanovuje osobní vzor vychovávanému, tvoří jeho názory interpretací vlastních a následně je vyžadována jejich vyjádření. Dochází ke snaze o sebevýchovu a sebeuvědomění. Také je snaha o nácvik chování a návyků. Vše probíhá bezprostředně mezi vychovávaným a vychovatelem. Metoda nepřímého vlivu je metodou situačního vlivu, kdy je pozitivně i negativně posilováno uvědomění si důsledků chování, také dochází k instruování a organizování zkušeností žáka. Dalšími jsou faktory, které mají na žáka výchovný vliv zejména společenské situace, sociální skupiny, kulturní tradice, zvyky, obyčeje, hodnoty a normy.⁸⁴

Metoda samosprávy vychovávaných jedinců má v praxi velmi složitou realizaci, zejména se jedná o překážky spojené s trestní a civilní odpovědností vychovatele, pravidla resocializační instituce či organizační řešení. Proto je zavedení do praxe společně s určitou mírou začlenění činnosti prostřednictvím

⁸³ JŮZL, Miroslav. *Penitenciaristika a penologie*. Online. 2012. Brno. Dostupné z: <https://www.pf.ujep.cz/wp-content/uploads/2020/10/12-Penologie.pdf>. [cit. 2023-11-14], str.71-72

⁸⁴ Tamtéž

tzv. reprezentace výchovných skupin s formální organizační strukturou. Další metody jsou metody, kdy je začleněn i terapeutický přístup, které jsou založeny na psychoterapeutických premisách. První je předkládání vzorů, kdy je snaha o napodobení modelového chování. Druhou je provokace, jež je učením se nazíráním. Třetí je metoda tréninku, kdy jsou formovány dynamické stereotypy a jsou jistou formou emocionálního tréninku. A poslední metodou je přiřazování významu, kdy je manipulováno s informacemi s cílem interiorizace nebo internalizace. Cíle těchto metod mohou být kreativní, kdy jsou utvářeny např. záliby, optimalizující, které mají posílit či rozšířit angažovanost, minimalizující, kdy je oslabována agrese či strach, korekční, kdy je měněn např. postoj.⁸⁵

3.13 Úvahy de lege ferenda

Jak bylo popsáno výše, jedním z orgánů, který se zabývá trestnou činností vězňených osob, vyšetřováním veškerých oznámení a bezpečností ve věznici je pověřený orgán Generálního ředitelství VS ČR⁸⁶, avšak tento orgán sám nemá kázeňskou pravomoc. Jistě je k zamyšlení, zda by v budoucí právní úpravě ať zákona či vnitřních předpisů neměl disponovat právě i tento orgán pravomocí kázeňsky trestat či odměňovat odsouzené. Na místě je spíše kázeňské trestání, kdy by po řádném vyšetření kázeňského přestupku, kdy v jeho průběhu dochází ke sběru důkazů a výslechům ve smyslu prokázat vinu odsouzeného (případně obviněného), tak by měl mít následně pravomoc i následně vězňenou osobu potrestat. Jelikož se jedná o orgán přímo podřízený řediteli věznice či vazební věznice, je nasnadě uvažovat o pravomocích, kterými disponuje vedoucí oddělení. Ale také je pravda, že v poslední době bývá často při závažnějším porušení kázně, pořádku a bezpečnosti ze strany vězňených osob zahajováno trestní řízení, takže následně o vině a trestu rozhoduje soud se závažnějšími trestními sankcemi, než jsou dostupné v kázeňském řízení.

⁸⁵ JŮZL, Miroslav. *Penitenciaristika a penologie*. Online. 2012. Brno. Dostupné z: <https://www.pf.ujep.cz/wp-content/uploads/2020/10/12-Penologie.pdf>. [cit. 2023-11-14], str.71-72

⁸⁶ KOLÁŘ, Ondřej a KUBÍN, Tomáš. *Protiprávní jednání vězňených osob a role Pověřeného orgánu Vězeňské služby ČR. Bezpečnostní teorie a praxe*. Praha: Policejní akademie České republiky, 2017, roč. 22, č. 3, ISSN 1801-8211, s. 142-143

4 Srovnání situace ve vězeňství s dalšími evropskými státy

Nejprve je popsán účel a funkce trestu jako uvedení do problematiky trestání. Následně je popsána historie a stav vězeňství v České republice. Následně proběhla komparace systému vězeňství a systému kázeňských odměn v Polsku a na Slovensku, protože se jedná o státy V4, které disponují podobným systémem vězeňství. Následně je komparováno Norsko v kontrastu naprosto jiného konceptu vězeňství. Vždy je popsána situace ve vězeňství ve smyslu práce s odsouzenými, případně zaměření při resocializaci a reintegraci odsouzených. Dále je popsán koncept disciplinárního řízení, kde je vycházeno z platné legislativy v daném státě. Nakonec jsou přítomna statistická data, která jsou komparována se situací v České republice.

4.1 Účel a funkce trestu

Účel výkonu trestu odnětí svobody je primárně definován v zákoně č. 169/1999 Sb., o VTOS, kde v §1, odstavec 2, který říká, že trest má na odsouzeného působit tak, aby snižoval nebezpečí recidivy svého kriminálního chování a po propuštění vedli soběstačný život v souladu se zákonem, také chránit společnost a zbránění v páchání další trestné činnosti.⁸⁷ Účel trestu odnětí svobody spočívá v zacházení s odsouzeným tak, aby měl možnost pracovat, kulturně se vzdělávat a dále se rozvíjet. Mělo by mu být umožněno se realizovat v pracovní činnosti a prospěšně využívat svůj volný čas. Také by v něm mělo být podněcováno slušné soužití s ostatními lidmi.⁸⁸

Trest má tedy dvě základní funkce, funkci ochrannou a funkci represivní. Ochranná funkce spočívá v izolaci odsouzeného, kdy nástupem do výkonu trestu odnětí svobody je společnost chráněna před dalším pácháním tohoto pachatele. Represivní funkce je promítnuta v omezení práv a svobod odsouzeného, který je tímto potrestán za porušení zákona. Protože výkonem trestu odnětí svobody je dotčeno více práv než jen to na osobní svobodu, z nejzákladnější lze uvést

⁸⁷ *Zákon o výkonu trestu odnětí svobody a o změně některých souvisejících zákonů*. Online. Aktuální znění - verze 25. 2024. Dostupné z: <https://www.zakonyprolidi.cz/cs/1999-169>. [cit. 2023-11-14], §1

⁸⁸ RASZKOVÁ, Tereza a SVOBODA HOFERKOVÁ, Stanislava. *Kapitoly z penologie I*. Hradec Králové: Gaudeamus, 2013. ISBN 978-80-7435-264-5, str.38

právo na korespondenci, která ve výkonu trestu podléhá kontrole v modifikované formě, právo na soukromí, právo na volnost pohybu.⁸⁹

4.2 Historie výkonu trestu odnětí svobody v České republice

V listopadu 1993 byl parlamentem přijat nový zákon č. 293/1993 Sb., o výkonu vazby v České republice, společně s ním byla vydána vyhláška Ministerstva spravedlnosti č. 109/1994, která stanovila řád výkonu vazby. K reformaci výkonu trestu odnětí svobody došlo až v roce 1999, kdy byl vydán zákon č. 169/1999 Sb., o výkonu trestu odnětí svobody a společně s ním i vyhláška Ministerstva spravedlnosti č. 345/1999, která stanovila řád výkonu trestu odnětí svobody.⁹⁰

Evropská vězeňská pravidla byla souborem 100 přesně definovaných pravidel pro práva a povinnosti vězňů, povinnosti vězeňských správ jednotlivých zemí a stanovovaly formu státního dohledu nad vězeňstvím v daném státu. Stanovovaly, že v noci má mít vězeň ke spánku k dispozici vlastní celu, která odpovídá hygienickým normám, která zde byla také stanovena. Také byla stanovena pravidla pro vystrojování vězňů, údržba oblečení, stravování, zdravotní péči, náboženskou a duchovenskou péči poskytovanou vězňům, byl také stanovena pravidla minimálního styku s vnějším světem. Také byly stanovena disciplína a tresty pro odsouzené. Zakázány byly kolektivní tresty, tělesné tresty, temnice tresty, které by mohly negativně ovlivnit duševní stav odsouzených. Také byly zrušeny tresty formou pout, svěracích kazajek a řetězů. Donucovací prostředky (pouta) směly být použity pouze jako prostředek k zamezení útěku vězně či v případě, aby bylo zamezeno poškození majetku či hrozilo ublížení na zdraví dotyčného vězně či jiné osoby. Také zde byly definovány požadavky na výcvik a školení personálu věznic. Cílem věznění je výchova a věznění samo o sobě z podstaty je výchovné, proto by nemělo být

⁸⁹ BRUNOVÁ, Markéta. *Novodobý vývoj a stav vězeňství v České a Slovenské republice*. Teoretik. Praha: Leges, 2020. ISBN 978-80-7502-408-4, str. 85-87

⁹⁰ BRUNOVÁ, Markéta. *Novodobý vývoj a stav vězeňství v České a Slovenské republice*. Teoretik. Praha: Leges, 2020. ISBN 978-80-7502-408-4, str. 63

více traumatizující pro odsouzeného a nemělo by mu jím být působeno další utrpení.⁹¹

V roce 1992 byl také vydán zákon č. 555/1992, Sb., o vězeňské a justiční strážci, která s účinností k 1. 1. 1993 transformovala Sbor nápravné výchovy na Sbor vězeňské služby České republiky. Vedení vězeňské služby převzalo Generální ředitelství vězeňské služby České republiky, kterému podléhají veškeré ústavy pro výkon vazby a trestu v České republice. Ozbrojeným sborem se však vězeňská služba stala až v roce 2004. V době zformování vězeňské služby bylo na území České republiky 33 vazebních věznic a věznic a 2 ústavy pro mladistvé.⁹²

Během let probíhá v českém vězeňství stále hodně změn a úprav. Jednou z nejdůležitějších je humanizace vězeňství. Celkově české vězeňství převzalo západoevropský model vězeňství, kde je stěžejní nejen represivní funkce trestu, ale i funkce převýchovy a resocializace odsouzených. Zároveň plní i funkci preventivní, která by měla potírat recidivu odsouzených. Došlo k odstranění militarizačních prvků ve vězeňství, a naopak byla začleněna pedagogika a moderní postupy. Avšak největším problémem pro vězeňství na přelomu tisíciletí byla kapacita, kdy s velkým nárůstem odsouzených byly věznice kapacitně nedostačující. Největší modernizaci a rozvoj vězeňství nastal v roce 2015, kdy byly vyjádřeny v Koncepti vězeňství, která poukazovala na bezpečnostní hrozby související s výkonem vazby a výkonem trestu odnětí svobody. Aktuálně je vydána Konceptce vězeňství do roku 2025, kde jsou hlavními cíli zkvalitnění vzdělávání odsouzených, podpora zaměstnanosti odsouzených, cíle v oblasti zdravotní péče a výzkum zaměřený na penologii.⁹³

4.2.1 Statistická data vězeňství v České republice

V současné době je v České republice 10 vazebních věznic (Brno, České Budějovice, Hradec Králové, Liberec, Litoměřice, Olomouc, Ostrava,

⁹¹ MEZNÍK, Jiří; KALVODOVÁ, Věra a KUČHTA, Josef. *Základy penologie*. Edice učebnic Právnické fakulty Masarykovy univerzity v Brně. Brno: Vydavatelství Masarykovy univerzity, 1995. ISBN 80-210-1248-x, str.25-27

⁹² BRUNOVÁ, Markéta. *Novodobý vývoj a stav vězeňství v České a Slovenské republice*. Teoretik. Praha: Leges, 2020. ISBN 978-80-7502-408-4, str. 63-68

⁹³ BRUNOVÁ, Markéta. *Novodobý vývoj a stav vězeňství v České a Slovenské republice*. Teoretik. Praha: Leges, 2020. ISBN 978-80-7502-408-4, str. 63-68

Praha - Pankrác, Praha – Ruzyně, Teplice) a 25 věznic (Bělušice, Břeclav, Heřmanice, Horní Slavkov, Jiřice, Karviná, Kuřim, Kynšperk nad Ohří, Mírov, Nové Sedlo, Odolov, Oráčov, Ostrov, Pardubice, Plzeň, Příbram, Rapotice, Rýnovice, Stráž pod Ralskem, Světlá nad Sázavou, Valdice, Vinařice. Všehrady a Znojmo).

Celkem je vězněno 19.709 osob, ve výkonu vazby je 1.506 obviněných, odsouzených 17.828, chovanců je v zabezpečovacích detencích 110. Cizinců je vězněno 1628, mladistvých 104 a žen 1681. Zaměstnaných odsouzených je 7.797. Pro porovnání stav v únoru 2023 byl stav vězňů celkem 19.494, odsouzených bylo 17864, obviněných 1.517.⁹⁴ V únoru 2022 byl celkový stav vězňů 19.024, odsouzených 17.501, obviněných 1.411.⁹⁵ Z těchto statistik za poslední tři roky lze zjistit, že počet vězněných osob mírně roste a kapacity věznic jsou v některých ústavech až na 130% své kapacity, většina ústavů je přes 100% své kapacity, nejnižší využitelnost je ve Věznici Opava, která je momentálně na 80% své kapacity. Vazební věznice České Budějovice má využitelnost 86%, kdy z celkové kapacity 238 míst je obsazeno 205.⁹⁶

4.3 Výkon trestu odnětí svobody na Slovensku

Výkon trestu odnětí svobody na Slovensku je v kompetenci Zboru väzenskej a justičnej stráže, které podléhá Ministerstvu spravdnosti. Na Slovensku se nachází 8 vazebních věznic a 10 věznic.⁹⁷ Celkově je systém vězeňství podobný tomu našemu. Také programy zacházení jsou na Slovensku využívány a jsou v mnohém podobné těm, které jsou používány ve věznicích v České

⁹⁴ VĚZEŇSKÁ SLUŽBA ČESKÉ REPUBLIKY. *Statistické údaje o stavu a složení vězněných osob ve vazebních věznicích, věznicích a ústavech pro výkon zabezpečovací detence Vězeňské služby České republiky za měsíc Únor 2023*. Online. 2023. Dostupné z: <https://www.vscr.cz/media/organizacni-jednotky/generalni-reditelstvi/odbor-spravni/statistiky/msh/msh-2023/msh02-2023.pdf>. [cit. 2024-02-07].

⁹⁵ VĚZEŇSKÁ SLUŽBA ČESKÉ REPUBLIKY. *Statistické údaje o stavu a složení vězněných osob ve vazebních věznicích, věznicích a ústavech pro výkon zabezpečovací detence Vězeňské služby České republiky za měsíc Únor 2022*. Online. 2022. Dostupné z: <https://www.vscr.cz/media/organizacni-jednotky/generalni-reditelstvi/odbor-spravni/statistiky/msh/msh-2022/msh02-2022.pdf>. [cit. 2024-02-07].

⁹⁶ VĚZEŇSKÁ SLUŽBA ČESKÉ REPUBLIKY. *Statistické údaje o stavu a složení vězněných osob ve vazebních věznicích, věznicích a ústavech pro výkon zabezpečovací detence Vězeňské služby České republiky za měsíc Únor 2023*. Online. 2023. Dostupné z: <https://www.vscr.cz/media/organizacni-jednotky/generalni-reditelstvi/odbor-spravni/statistiky/msh/msh-2023/msh02-2023.pdf>. [cit. 2024-02-07].

⁹⁷ ZBOR VÄZENSKEJ A JUSTIČNEJ STRÁŽE. ZVJS. Online. 2024. Dostupné z: <https://www.zvjs.sk/sk>. [cit. 2024-02-09].

republice. Rozdílem však je, že v našich věznicích je stanoven po vyhodnocení systému SARPO, v podstatě co nejdříve po nástupu odsouzeného do výkonu trestu, na Slovensku je tvořen až po třech měsících pobytu ve věznici. Tato doba by měla pomoci zaměstnancům lépe poznat osobnost odsouzeného a lépe tak individuálně přizpůsobit i program zacházení. A během této doby mohou již odsouzení pracovat na venkovních pracovištích mimo prostory věznice. Princip spočívá v zájmu odsouzených o zaměstnání.⁹⁸

Základním zákonem pro výkon trestu odnětí svobody je zákon č. 475/2005 Z.z., o výkone trestu odňatia slobody, kde můžeme nalézt celou řadu shodných prvků se zákonem č. 169/1999 Sb., o výkonu trestu odnětí svobody. Účel trestu, který je rovněž obsažen v §1 je totožný, kdy by trest odnětí svobody měl zabránit dalšímu páchání trestné činnosti a měl by před pachateli chránit i společnost, zároveň v průběhu výkonu trestu musí být vytvářeny takové podmínky, aby pozitivně působily na odsouzeného a umožňovaly mu podporovat a pozitivně rozvíjet jeho osobnostní rezervy pro úspěšnou resocializaci, aby následně po propuštění vedli řádný život.⁹⁹

Disciplinární odpovědnost je rovněž podobná, jako v českém vězeňství. Disciplinární odměny jsou udělovány za dlouhodobě pozitivní výsledky při plnění programu zacházení, odsouzený si řádně plní pracovní povinnosti, také řádně plní veškeré činnosti v souvislosti s jeho všeobecným rozvojem osobnosti, výkonu prospěšných prací mimo ústav či vykonáním příkladného činu, za které je možno odsouzenému udělit disciplinární odměnu. Těmito odměnami jsou pochvala, mimořádné povolení návštěvy, mimořádné povolení telefonního hovoru, povolení přijetí balíku do pěti kilogramů, finanční odměna do výše 70€ a mimořádné opuštění ústavu.¹⁰⁰

⁹⁸ VĚZEŇSKÁ SLUŽBA ČESKÉ REPUBLIKY. *České vězeňství 5/2006*. Online. 2006. Dostupné z: <https://www.vscr.cz/media/organizacni-jednotky/generalni-reditelstvi/informacni-servis/ceske-vezenstvi/2006/cv05-2006-1.pdf>. [cit. 2024-02-09], str.19

⁹⁹ *Zákon č. 475/2005 Z. z. Zákon o výkone trestu odňatia slobody a o zmene a doplnení niektorých zákonov*. Online. 2024. Dostupné z: <https://www.zakonypreludi.sk/zz/2005-475>. [cit. 2024-02-09], §1a

¹⁰⁰ *Zákon č. 475/2005 Z. z. Zákon o výkone trestu odňatia slobody a o zmene a doplnení niektorých zákonov*. Online. 2024. Dostupné z: <https://www.zakonypreludi.sk/zz/2005-475>. [cit. 2024-02-09], §50

Disciplinární trest je uložen odsouzenému, který je zodpovědný za disciplinární provinění. Disciplinární provinění je zaviněné nesplnění nebo porušení povinnosti nebo zákazu podle tohoto zákona, předpisů nebo ústavního pořádku odsouzeným. Za disciplinární provinění je možné odsouzenému uložit disciplinární tresty, které jsou následující – pokárání, zákaz telefonních hovorů až na dobu tří měsíců; zákaz až dvou nákupů potravin, věcí osobní potřeby a dalších věcí, kromě potřeb osobní hygieny a základních potřeb na korespondenci; zákaz použití vlastního televizního či radiového přijímače až na dobu dvou měsíců, umístění do uzavřeného oddílu v mimopracovním čase až na dobu 20 dnů, celodenní umístění do uzavřeného oddílu až na dobu 14 dnů, umístění do samovazby až na dobu 14 dní a propadnutí věci.¹⁰¹

Ve slovenských věznicích je k 1. 1. 2024 celkem 8974 vězňů, z toho 7654 odsouzených a 1320 obviněných. Zajímavou statistikou je recidiva, podle které je celkového počtu 7654 odsouzených ve výkonu trestu opakovaně 5271.¹⁰²

4.4 Výkon trestu odnětí svobody v Polsku

Výkon trestu odnětí svobody v Polsku má v kompetenci Služba Więzienna, neboli vězeňská služba, která je v kompetenci Ministerstva spravedlnosti. V Polsku je filozofie penitenciárních zařízení založena na reintegraci a přípravě na začlenění do společnosti po propuštění z výkonu trestu. Tato reintegrace probíhá podobným systémem jako u nás, kdy je odsouzenému stanoven program zacházení, který má aktivity v oblasti práce a zaměstnání, nauka a vzdělávání, kulturní, zájmová a sportovní činnost a extramurální kontakty a terapeutická činnost. Pro odsouzené, kde je míra narušení velmi nízká a není zde potřeba tohoto působení, není stanoven program zacházení. Vězni, kteří odmítají spolupracovat automaticky ztrácejí možnost účasti na extramurálních aktivitách a tím i šanci na podmíněné propuštění.¹⁰³

¹⁰¹ *Zákon č. 475/2005 Z. z. Zákon o výkone trestu odňatia slobody a o zmene a doplnení niektorých zákonov.* Online. 2024. Dostupné z: <https://www.zakonypreludi.sk/zz/2005-475>. [cit. 2024-02-09], §52

¹⁰² *Správa o počte a zložení obvinených a odsúdených nachádzajúcich sa v ústavoch na výkon väzby a ústavoch na výkon trestu odňatia slobody k 1. januáru 2024.* Online. 2024. Dostupné z: <https://www.zvjs.sk/sk/statistiky>. [cit. 2024-02-09].

¹⁰³ *VĚZEŇSKÁ SLUŽBA ČESKÉ REPUBLIKY. České vězeňství 5/2006.* Online. 2006. Dostupné z: <https://www.vscr.cz/media/organizacni-jednotky/generalni-reditelstvi/informacni-servis/ceske-vezenstvi/2006/cv05-2006-1.pdf>. [cit. 2024-02-09], str.18-19

Také v polských věznicích je mezi odsouzenými velký zájem o pracovní zařazení, kdy často nabídka je nedostatečná poptávce. Odsouzení mohou být zaměstnání jak pro potřeby věznice, tak v zařízeních mimo věznici. Většinou se jedná o údržbářské práce či úklid areálu. Také je v polských věznicích placená pozice tzv. „barákového“ odsouzeného, který organizuje odsouzené na svém oddíle a svou prací tak pomáhá dozorcům. Někteří odsouzení také uklízejí město bez nároku na mzdu. Velkou část odsouzených však tvoří osoby, na které nejsou cílené žádné aktivity s vychovateli ani nejsou do takovýchto aktivit zahrnováni.¹⁰⁴

Stěžejními aktivitami pro programy zacházení jsou však extramurální kontakty s okolím. Tato skutečnost má svou oporu i v zákoně, kdy je pro odsouzeného, který je rodičem dítěte do 15ti let, možnost zvýšení doby pro návštěvu o jednu hodinu. Avšak nejdůležitějšími jsou, při splnění podmínek, možnost třicetihodinových vycházek, kterých může odsouzený za jeden kalendářní rok získat až 28 či mohou odsouzení získat několikadenní propustky z věznice. Při přípravě na propuštění je odsouzeným umožněno opuštění věznice až na 105 dní. Také ve vlastnění osobních věcí je větší volnost. Odsouzení mohou vlastnit vlastní televizní přijímače, počítače a další elektroniku a videokazety v libovolném množství s libovolným obsahem.¹⁰⁵

Zákonná úprava výkonu trestu v Polsku vychází z Exekutivního trestního zákoníku, kde lze v oddělení 8 nalézt odměny, které může odsouzený získat, a podmínky k jejich udělení. Odsouzenému, který se v průběhu výkonu trestu choval řádně, může být udělena odměna, také je přímo v zákoně stanoveno, že odměny mají motivující charakter. Odměny jsou následující: pochvala; možnost více či delších návštěv; návštěva bez dozorců; návštěva v oddělené místnosti; zahlazení všech nebo některých disciplinárních sankcí; věcná nebo peněžní odměna; povolení navštívit osobu blízkou mimo věznici až na dobu 30 hodin; povolení k častější účasti na kulturních, vzdělávacích, tělovýchovných či sportovních aktivitách; možnost daru osobě, kterou vybere odsouzený; povolení k oblékání civilního oblečení až na dobu 3 měsíců; povolení k přijetí dalšího potravinového balíčku; dodatečný nákup potravin či tabákových

¹⁰⁴ VĚZEŇSKÁ SLUŽBA ČESKÉ REPUBLIKY. *České vězeňství 5/2006*. Online. 2006. Dostupné z: <https://www.vscr.cz/media/organizacni-jednotky/generalni-reditelstvi/informacni-servis/ceske-vezenstvi/2006/cv05-2006-1.pdf>. [cit. 2024-02-09], str.18-19

¹⁰⁵ Tamtéž

výrobků; povolení k telefonické komunikaci s osobou vybranou odsouzeným na náklady věznice.¹⁰⁶

Dále jsou zde popsány disciplinární sankce, které jsou odsouzenému uděleny, pokud svým zaviněným jednáním poruší příkazy nebo zákazy dané zákonem, nařízením či jiným předpisem. Disciplinárními sankcemi jsou: důtka; odnětí všech nebo některých odměn či pozastavení jejich výkonu; pozastavení účasti na kulturních, vzdělávacích či sportovních aktivitách s výjimkou knih až na dobu 3 měsíců; zákaz přijetí potravinového balíčku až na 3 měsíce; zákaz nebo omezení možnosti nákupu potravin a tabákových výrobků až na 3 měsíce; snížení odměny za práci odsouzeného až o 25% až po dobu 3 měsíců; zákaz použití telefonu či přijetí návštěvy až po dobu 28 dnů; umístění do izolační cely až na 28 dnů.¹⁰⁷ Každé disciplinární řízení je vedeno individuálně, vždy je třeba zjistit s určitostí skutkový stav věci a přihlédnout k osobnosti odsouzeného, který se vždy má právo k věci vyjádřit. Proti disciplinárním sankcím je možné se odvolat a o tomto odvolání následně rozhoduje soud, případně postoupí pravomoc rozhodnout řediteli věznice.¹⁰⁸

Aktuálně je v polských věznicích 73.822 vězňů, z toho je 8.430 obviněných, kteří zatím čekají na odsouzení. V Polsku je 197 vězněných osob na 100.000 obyvatel, pro porovnání v České republice je 179 vězněných osob na 100.000 obyvatel.¹⁰⁹ Momentálně jsou polské věznice zaplněné z 87%, opět v porovnání s českými věznicemi, kde je zaplněnost na 97%. Trend v Polsku je již od roku 2012 výrazně klesající, kdy v tomto roce bylo umístěno ve věznicích 84.156 vězněných osob. V Polsku se nachází 215 institucí vězeňské služby, z toho je 87 věznic, 70 institucí pro výkon vazby, 14 nemocnic a 44 dalších institucí.¹¹⁰

¹⁰⁶ *Kodeks karny wykonawczy* [online]. Verze od: 15. února 2024 do: 13. března 2024 [cit. 2024-02-25]. Dostupné z: <https://sip.lex.pl/akty-prawne/dzu-dziennik-ustaw/kodeks-karny-wykonawczy-16798687>

¹⁰⁷ Tamtéž

¹⁰⁸ KŁADOCZNY, Piotr a WOLNY, Marcin. *Prison conditions in Poland*. Rome: European Prison Observatory, 2013. ISBN 978-88-98688-03-6, s.36

¹⁰⁹ WORLD PRISON BRIEF. *Poland* [online]. 2024 [cit. 2024-02-09]. Dostupné z: <https://www.prisonstudies.org/country/poland>

¹¹⁰ WORLD PRISON BRIEF. *Czech Republic* [online]. 2024 [cit. 2024-02-09]. Dostupné z: <https://www.prisonstudies.org/country/czech-republic>

4.5 Výkon trestu odnětí svobody v Norsku

Výkon trestu odnětí svobody v Norsku je specifický a velmi odlišný od našeho systému vězeňství. Norsko disponuje 57 věznicemi s celkovým počtem 3600 cel, v průměru jedna věznice disponuje 70 celami. Avšak cely jsou disponovány jako komunitní nápravná zařízení, které se zejména soustředí na reintegraci do společnosti. Hlavní myšlenkou norského vězeňství je udržování vnějších vztahů vězně s rodinou a přáteli, proto je více vězeňských zařízení, aby odsouzení měli možnost tyto vztahy udržovat po dobu výkonu trestu odnětí svobody.¹¹¹

Velmi specifickou věznicí je věznice Bastoy, která je postavena na ostrově a je koncipována jako otevřená věznice, nejsou zde žádné bezpečnostní zdi či ploty. Vězněné osoby mohou využít školu, work-shopy, konzultace v oblasti drog a násilí a jiné rekreační aktivity. Důležité jsou i soukromé návštěvy rodinných příslušníků. Pokud se vězeň pokusí o útěk jakýmkoli způsobem jsou přeloženi do zařízení s nižší úrovní pohodlí. Avšak od počátku této věznice byl zaznamenán pouze jeden pokus o útěk.¹¹²

Za posledních pět let je recidiva 25% a pouze 20% propuštěných vězňů spáchá do dvou let od propuštění další trestný čin. Celkově je zaznamenán trend klesající v celkovém počtu vězněných osob. Filozofie trestání v Norsku spočívá v „sebrání svobody, nikoli práv“. Proto odsouzení mohou chodit do školy, mohou volit, vzdělávat se a účastnit se rekvalifikačních kurzů, vídat se s rodinou a účastnit se různých aktivit, kterých jsou často účastni i vězeňští dozorcí. Nevýhodou tohoto systému je však jeho rozpočet, který je \$93.000 za rok. Pro porovnání v USA je rozpočet na jednoho vězně \$31.000.¹¹³ V České republice je rozpočet na jednoho vězně na den 1200 Kč, za rok je to přibližně 440.000 Kč. Norský systém je tedy násobně finančně náročnější, avšak vzhledem k účinnosti je k zamyšlení, zda v celkovém důsledku není ekonomičtější.

¹¹¹ FIRST STEP ALLIANCE. *What We Can Learn From Norway's Prison System: Rehabilitation & Recidivism*. Online. 2023. Dostupné z: <https://www.firststepalliance.org/post/norway-prison-system-lessons>. [cit. 2024-02-09].

¹¹² Tamtéž

¹¹³ Tamtéž

Norské věznice pozitivně motivují odsouzené množstvím aktivit, mají k dispozici televize i počítač, každé tři měsíce mohou odsouzené navštívit rodinní příslušníci přímo ve věznici, kteří mohou zůstat i několik dní v chatce, která se nachází na pozemcích věznice. Získání takovéto odměny je však podmíněno splněním bezpečnostních podmínek, zejména nesmějí být hrozbou pro ostatní a jejich chování musí být bezproblémové. Pro odsouzené je tato odměna nejdůležitějším a nejvíce pozitivně motivujícím faktorem.¹¹⁴

Disciplinární řízení je popsáno v Zákoně o výkonu trestu v sekci 40, kde je stanoveno, že odsouzenému, který úmyslně porušuje pravidla pro řád a pořádek ve věznici, stejně jako mimo věznici a při transportu odsouzeného z a do věznice. Opatření může být uloženo všem osobám, které se na tomto porušení jakkoli podílely. Disciplinární sankce jsou následující: písemná důtka; zákaz kapesného na blíže specifikované období; ztráta privilegií; zákaz volnočasových aktivit až na 20 dnů; ztráta nároku na opuštění věznice až na dobu 4 měsíců.¹¹⁵

¹¹⁴ BERKELEY POLITICAL REVIEW. *What Can We Learn From the Norwegian Prison System*. Online. 2022. Dostupné z: <https://bpr.berkeley.edu/2022/10/25/what-can-we-learn-from-the-norwegian-prison-system/>. [cit. 2024-02-09].

¹¹⁵ MINISTRY OF JUSTICE AND PUBLIC SECURITY. *Act relating to the execution of sentences etc. (The Execution of Sentences Act)*. Online. 2020, LOV-2019-06-21-48 from 01.10.2020, LOV-2019-12-20-105 from 01.09.2020. Dostupné z: <https://lovdata.no/dokument/NLE/lov/2001-05-18-21>. [cit. 2024-02-26].

5 Výzkumná část

Výzkumná část této práce je realizována za použití metody dotazníkového šetření. Kompletní znění dotazníku je k dispozici v Příloze č. 01. Zároveň je k dispozici schválení ředitele Vazební věznice České Budějovice s dotazníkovým šetřením (viz, Příloha č.02), které probíhalo mezi odsouzenými této vazební věznice. Samotné dotazníkové šetření bylo realizováno za součinnosti oddělení výkonu vazby a trestu, kdy byly papírové dotazníky distribuovány vychovateli mezi odsouzené, za jejich dohledu vyplněny a následně navraceny. Dotazníky byly distribuovány mezi kmenové odsouzené Vazební věznice České Budějovice (70 ks) a odsouzené, kteří byli ve vazební věznici dočasně (na tzv. eskortním oddíle) za účelem soudního řízení či policejního vyšetřování, aby bylo možné srovnání a případně zjištění kontrastu myšlení a mentality odsouzených z jiných věznic (34 ks), zde byli zastoupeni odsouzení z Věznice Plzeň-Bory, Rapotice, Všehrady a další. Celkem bylo navraceno 104 dotazníků. Veškeré šetření bylo plně anonymní a díky součinnosti vychovatelů nemohlo být ovlivněno případnou mou osobní distribucí.

Všechny otázky jsou zaměřeny na hodnoty, které odsouzení považují za důležité a zda resocializace ve vězeňském systému České republiky, který je založen zejména na správně zvoleném programu zacházení, má vliv na odsouzené a zda je schopen je připravit na plnohodnotný život venku a zda má vliv na jejich názoru a vnímání pravidel a důležitých otázek života na svobodě. Některé otázky jsou pouze informativní a doplňující, stěžejní pro tuto práci jsou zejména otázky týkající se kázeňských trestů, odměn a extramurálních aktivit, jako formy odměn, která je pro odsouzené jedním z největších motivačních faktorů.

Otázky jsou v dotazníku rozděleny do šesti kategorií, první je obecná, kde jsou dotazy na věk, vzdělání a počet věznění odsouzených a druhá kategorie je zaměřena na práva a povinnosti, tyto jsou spíše informativní a doplňující. První hypotéza je zaměřena na otázku aktuální zaměstnanosti odsouzených, zbytek otázek třetí kategorie jsou opět spíše doplňující. Stěžejními jsou třetí, jež je zaměřena na kázeňské tresty, čtvrtá na odměny a poslední pátá na extramurální aktivity, které by měly být nejdůležitějším resocializačním

faktorem pro odsouzené, protože mají možnost dostat se z prostor věznice a navazovat sociální kontakt s osobami a v prostředí v běžném životě.

Vyhodnocení probíhá nejprve u odsouzených Vazební věznice České Budějovice, jež je následně komparováno s výsledky vzorku odsouzených z jiných věznic. Předpokladem je, že kmenoví odsouzení budou mít vyšší míru resocializace (kladnější vztah k pracovním aktivitám a vyšší procentuální účast na extramurálních aktivitách) a motivováni budou více odměnami s nižší mírou kázeňských trestů. Samotná data jsou z papírových dotazníků vkládána do programu Microsoft Excel, kde jsou zaznamenány počty odpovědí na jednotlivé otázky a následně počítány procentuální zastoupení u každé odpovědi a vytvořeny grafy. Následně jsou tato data hodnocena v souvislostech v jednotlivých kapitolách této práce.

5.1 Hypotézy

Na začátku psaní práce jsem si stanovila následující hypotézy:

1. Pro vězněné osoby je důležité mít ve výkonu trestu zaměstnání.
2. Vězněné osoby motivují nejvíce odměny, kdy se mohou účastnit aktivit mimo prostory věznice.
3. Za nejpřísnější považují vězněné osoby kázeňské tresty, kdy jsou jim krácena majetková práva.
4. Vězněné osoby mají více kázeňských trestů než odměn.
5. Vězněné osoby motivují více odměny než kázeňské tresty.

První hypotéza vychází z koncepce vězeňství do roku 2025, kdy je mezi nejdůležitější aktivity pro resocializaci odsouzených považovány právě pracovní aktivity programu zacházení.¹¹⁶ Dále jsem vycházela z povinností odsouzených, kteří jsou povinni pracovat, pokud je jim přidělena práce a zároveň pro pobyt odsouzených ve Vazební věznici České Budějovice je pracovní zařazení podmínkou. Proto mým předpokladem je, že pro kmenové odsouzené VV ČB je pracovní zařazení stěžejní, avšak pro

¹¹⁶ Kol. autorů. *Koncepce vězeňství do roku 2025*. Online. Praha: Ministerstvo spravedlnosti, 2016. Dostupné z: <https://www.vscr.cz/media/organizacni-jednotky/generalni-reditelstvi/ostatni/koncepce-vezenstvi.pdf>. [cit. 2023-10-29].

odsouzené z jiných věznic bude procentuální zastoupení odsouzených, pro které je pracovní zařazení důležité, menší.

Druhá hypotéza je zaměřena na extramurální aktivity, které, jak předpokládám, jsou pro odsouzené motivací k dobrému chování, aby měli možnost se těchto aktivit účastnit. Vycházím z předpokladu, že odsouzení chtějí trávit co nejvíce času s rodinou, případně v prostorách mimo věznici.

Třetí hypotéza je zaměřena na osobnost odsouzených, předpokládám, že odsouzení nejsou toliko motivováni tresty, kde jsou uzavřeni v samostatném oddíle či na samovazbě, ale více je motivují faktory jako peníze, nárokové balíky či možnost nákupu.

Čtvrtá hypotéza vychází z předpokladu, že chování odsouzených je problémové a ti nestojí o získávání odměn, naopak pro své problémové chování mají více kázeňských trestů.

Pátou hypotézou jsem se snažila zjistit, zda jsou odsouzení více motivováni hrozbou trestu nebo naopak odměnou. Mým předpokladem je, že odsouzení jsou motivováni více odměnami, kdy mají možnost extramurálních aktivit, které jak předpokládám, jsou nejdůležitějším motivačním faktorem.

5.2 Vyhodnocení uzavřených otázek

Uzavřené otázky jsou následující:

Otázka č. 1 – Věk

Pro určitou představu o věkovém rozvrstvení odsouzených jsem se ptala na jejich věk.

Otázka č. 2 – Vzdělání

Tato otázka byla položena, abych získala představu o vzdělání a celkově rozumových vlastnostech odsouzených.

Otázka č. 3 – Počet trestání

Otázka položena za účelem zjištění míry recidivy, zda je vězeňský systém úspěšný, když je snaha o co nejmenší míru recidivy, a naopak vysokou míru resocializace, reedukace a celkově přípravy na život mimo věznic.

Otázka č. 4 – „Znáte dobře svá práva a povinnosti ve VTOS?“

Otázka zaměřená na vnímání práv a povinností odsouzenými, zda jsou si vědomi, že jsou povinnosti, které musí dodržovat a plnit a zároveň, že mají práva, která jim ukládá jak zákon, tak odsouzeným je vše k dispozici ve vnitřním řádu věznice, proto předpokládám, že většina odsouzených bude svá práva i povinnosti znát.

Otázka č. 5 – „Myslíte si, že máte dostatečná práva?“

Vzhledem k míře a ochrany práv odsouzených je tato otázka zaměřena na jejich pohled, zda jsou dostatečná či jsou nějaká práva, která jim ve výkonu trestu odnětí svobody chybí a doplnili by je do našeho právního systému. Očekávány jsou odpovědi, kdy odsouzení budou chtít nějaká práva doplnit, ve vyhodnocení otevřených otázek jsou k dispozici návrhy odsouzených na doplnění práv.

Otázka č. 7 – „Myslíte si, že jsou Vaše povinnosti přiměřené?“

Otázka zaměřená na pohled odsouzených, zda jim povinnosti, které jim ukládá zákon, potažmo vnitřní řád věznice, přijdou úměrná výkonu trestu odnětí svobody. Zde předpokládám, že odpovědi budou kladné a odsouzení budou považovat své povinnosti přiměřené.

Otázka č. 9 – „Pracoval jste před VTOS?“

Zde je otázka zaměřena zjištění vztahu odsouzených k práci před výkonem trestu odnětí svobody. Předpokládám, že převažovat budou odpovědi záporné.

Otázka č. 10 – „Je pro Vás důležité ve VTOS pracovat?“

Otázka zaměřená na vztah odsouzených k práci po začátku věznění. Zda jsou si vědomi, že je jejich povinnost pracovat a že po propuštění je standardem nalézt

si práci a vydělávat peníze v souladu se zákonem. Ve víře ve funkční systém vězeňství předpokládám převahu odpovědí kladných.

Otázka č. 11 – „Jste spokojen s Vaším pracovním zařazením?“

Otázka položena z důvodu zjištění spokojenosti s pracovním zařazením. Předpokladem je, že odsouzení jsou spokojeni se svým pracovním zařazením.

Otázka č. 12 – „Kde jste pracovníčně zařazen?“

Otázka položena z důvodu zjištění, kde jsou odsouzení zaměstnáni, zda na venkovním pracovišti či ve vnitřním provozu věznice.

Otázka č. 13 – „Budete pracovat i po propuštění z VTOS?“

Opět otázka položena z důvodu účinnosti programu zacházení. Zda jsou resocializační aktivity, jež jednou z nich je i aktivita pracovní, u odsouzených efektivní a odsouzení získávají pracovní návyky.

Otázka č. 14 – „Byl jste kázeňsky trestán?“

Položení otázky z důvodu statistického zastoupení kázeňsky trestaných odsouzených. Zda jsou opravdu motivováni hrozbou kázeňského trestu (viz. další otázka) a snaží se během výkonu trestu odnětí svobody tyto tresty nedostávat. Předpoklad je nižší procentuální zastoupení než 25%.

Otázka č. 17 – „Motivuje Vás hrozba kázeňského trestu?“

Otázka navazující na předchozí, nyní je snaha zjistit, zda mají tresty odstrašující charakter. Předpoklad je, že většina odsouzených bude tresty motivována.

Otázka č. 18 – „Myslíte si, že mají kázeňské tresty nápravnou funkci?“

Tato otázka opět navazuje na předchozí, avšak nyní je podstatou otázky náprava odsouzeného, který trest dostane. Zejména zda si odsouzený uvědomí důvod uložení trestu a jeho výkon napomáhá k uvědomění si protiprávnosti svého jednání, které na základě uložení trestu nebude již opakovat. Zde předpokládám u většiny odsouzených tresty nápravnou funkci mají.

Otázka č. 19 – „Myslíte si, že je udělování kázeňských trestů spravedlivé?“

Tato otázka je korespondující s otázkou č. 23, u obou otázek je důvod obdobný, zda je udělování trestů (potažmo odměn) spravedlivé. Předpoklad je, že budou obě otázky mít obdobné procentuální zastoupení a udělování budou odsouzení považovat za spravedlivé.

Otázka č. 20 – „Byl jste kázeňsky odměněn?“

Otázka zaměřena na pozitivní motivaci odsouzených, kteří chtějí získávat odměny, proto bude procentuálně více odsouzených s odměnami, než s kázeňskými tresty (viz. otázka č. 14).

Otázka č. 23 – „Myslíte si, že je udělování odměn spravedlivé?“

Otázka korespondující s otázkou č. 19, které budou komparovány společně, předpokladem je, že udělování odměn (potažmo trestů) je spravedlivé.

Otázka č. 24 – „Motivuje Vás více odměna nebo trest?“

Opět otázka, která navazuje na předchozí otázky (č. 14 a č. 20), kdy předpokládám, že odpovědi budou korespondovat s počtem odsouzených, kteří byli potrestáni či odměněni a celkově budou odsouzení více motivováni odměnami.

Otázka č. 25 – „Zúčastnil jste se někdy nějaké extramurální aktivity?“

Otázka zaměřena účast odsouzených na extramurální aktivitě, které by měly mít nejvyšší resocializační charakter. Zjišťována je míra odsouzených, kteří byli vybráni na účast na této aktivitě a otázka je korespondující s otázkou č. 29, kdy odpovědi budou komparovány současně.

Otázka č. 27 – „Kolikrát jste se zúčastnil nějaké extramurální aktivity?“

Doplňující otázka k otázce předchozí, vyhodnocování je počet odsouzených, kteří odpověděli kladně na předchozí otázku. Zde předpokládám, že nejčastější odpovědí bude 2 - 3x, protože odsouzení, kteří již byli vybráni k účasti na této aktivitě, budou motivováni k dobrému chování, aby měli možnost se aktivity zúčastnit opakovaně.

Otázka č. 28 – „Motivuje Vás možnost účasti na extramurální aktivitě?“

Otázka změřena na vnitřní motivaci odsouzených, protože při extramurálních aktivitách mají možnost interakce s jinými osobami mimo výkon trestu či setkání s rodinou mimo prostor věznice. Proto předpokládám, že více jak 75% odsouzených bude motivováno těmito aktivitami.

Otázka č. 29 – „Jak obtížné je dosáhnout účasti na extramurální aktivitě?“

Otázka, která koresponduje s otázkou č. 25. Předpokladem je, že vyšší procentuální zastoupení negativních odpovědí u otázky výše bude odpovídající s odpověďmi u této otázky a nejčastější zastoupení bude „spíše obtížné“.

5.2.1 Kmenoví odsouzení Vazební věznice České Budějovice

Navráčeno bylo 70 kusů dotazníků, odpovědi byly následující:

Otázka č. 1 – Věk

Nejčastější odpovědí byl věkový rozptyl **36-40** v počtu **21** odpovědí, které je v procentuálním vyjádření **30%**. Pouze o jednu odpověď méně, tedy v počtu **20** byl věk odsouzených **31-35**, **29%**. Odpověď **26-30** označilo **12** dotazovaných, **17%**. Odpověď **41+** označilo **11** odsouzených, **16%**. Nejméně dotazovaných odsouzených odpovědělo **18-25** v počtu **6**, **9%**.

Otázka č. 2 – Vzdělání

Dle předpokladu je nejčastější odpověď „**základní**“ vzdělání, které označilo **39** ze 70 dotazovaných, to znamená **56%**. Druhou nejčastější odpovědí je „**SŠ bez maturity**“, které označilo **24** dotazovaných, **34%**. Odpověď „**SŠ s maturitou**“ odpovědělo **6** dotazovaných odsouzených, **9%**. Pouze **1** odsouzený odpověděl, že má vzdělání „**vysokoškolské**“ (**1%**). Odpovědi byly dle očekávání, není překvapivé, že většina odsouzených má buď jen základní vzdělání nebo středoškolské bez maturity, celkem je to **90%** všech dotazovaných.

Otázka č. 3 – Počet trestání

Dle předpokladu, nejčastější odpovědí byla **2x-5x**, kterou označilo **59** odsouzených, **84%**. Odpověď, že je odsouzený trestaný „**poprvé**“ označilo **5** respondentů, **7%**. Více než pět odsouzení (**5+**) označilo **6** odsouzených, **9%**. Odpovědi nebyly překvapivé, avšak bohužel potvrzují, že resocializační metody programu zacházení recidivu nepotírají. Nejsou k dispozici komparační data odsouzených, kteří se již do výkonu trestu nevrátili, ale **93%** recidivistů, kteří jsou momentálně ve výkonu trestu ve Vazební věznici České Budějovice dávají alespoň určitou představu o složení odsouzených v českých věznicích.

Otázka č. 4 – „Znáte dobře svá práva a povinnosti ve VTOS?“

Znalost svých povinností a práv potvrdilo (označení odpovědi „**ano**“) **67** dotazovaných odsouzených, **96%**. Neznalost svých práv a povinností (označení odpovědi „**ne**“) přiznali **3** odsouzení, **4%**. Opět lze pouze hypoteticky uvažovat, zda excesivní 3 odpovědi, plynou opravdu z neznalosti vnitřního řádu věznice nebo se jedná o odpovědi, které nebyly myšleny seriózně. Ale můj předpoklad, že z dostupnosti právních norem a vyžadování pořádku a kázně od odsouzených, vede ke všeobecné znalosti, byl potvrzen. Lze předpokládat, že určité návyky k dodržování pravidel mohou mít určité základy k řádnému životu po propuštění z výkonu trestu odnětí svobody.

Otázka č. 5 – „Myslíte si, že máte dostatečná práva?“

Práva jsou, stejně jako povinnosti, uvedeny jak v zákoně, tak ve vnitřním řádu věznice, který je odsouzeným volně přístupný, je tedy důvodný předpoklad, že jsou odsouzeným známa a jsou si jich vědomi. Že jsou dostatečná (odpověď „**ano**“) označilo **54** respondentů, **77%**. Za nedostatečná (odpověď „**ne**“) označilo **16** dotazovaných odsouzených, **23%**. Pokud byla odpověď na tuto odpověď negativní, odsouzení měli možnost nějaká práva doplnit v následující odpovědi, jejíž vyhodnocení je k dispozici v kapitole 5.4, kde je kompletní vyhodnocení otevřených otázek. Zde jsem předpokládala, že jako dostatečná svá práva označí minimálně polovina dotazovaných, protože předpokládám, že systém vězeňství, jak je postaven nyní dává odsouzeným dostatečná práva, se kterými jsou srozuměni, jsou dostatečná a dle možností jich odsouzení využívají.

Otázka č. 7 – „Myslíte si, že jsou Vaše povinnosti přiměřené?“

Opět otázka související s dotazy výše, zde zaměřena, zda nejsou povinnosti, které jsou od odsouzených očekávány a vyžadovány nepřiměřené. Za přiměřené (označení odpovědi „ano“) považuje svá práva **69** ze 70 dotazovaných, **99%**. Pouze **1** odsouzený označil odpověď „ne“, **1%**. Výčet povinností, která jsou odsouzení povinni dodržovat opět mají svůj původ v zákoně, odsouzeným jsou k dispozici ve vnitřním řádu věznice. Všechny povinnosti mají v odsouzených podněcovat dodržování určitého řádu, který by je měl připravovat a vychovávat pro řádný život za zdmi věznice. Z 69 kladných odpovědí lze předpokládat, že si jsou odsouzení vědomi, že je třeba dodržovat určitý řád, který by jim měl být vlastní i po propuštění.

Otázka č. 9 – „Pracoval jste před VTOS?“

Kladnou odpověď („ano“) označilo **62** dotazovaných odsouzených, **89%**. Zaměstnání před výkonem trestu odnětí svobody (označení odpovědi „ne“) negovalo **8** respondentů, **11%**.

Otázka č. 10 – „Je pro Vás důležité ve VTOS pracovat?“

Důležitost zaměstnání ve výkonu trestu odnětí svobody potvrdilo (označením odpovědi „ano“) **70** respondentů, **100%**.

Otázka č. 11 – „Jste spokojen s Vaším pracovním zařazením?“

Spokojenost se svým pracovním zařazením (označením odpovědi „ano“) potvrdilo **49** odsouzených, **70%**. Nespokojeno se svým pracovním zařazením (označením odpovědi „ne“) je **21** odsouzených, **30%**. Zde lze doložit, že nespokojenost z pracovního zařazení plyne ze dvou důvodů. Jeden z důvodů může být náplň práce, jak bylo zjištěno po konzultaci s vychovateli a vedoucí oddělení vazby a trestu, kdy odsouzeným přijde „nespravedlivé“ ohodnocení, které je stejné pro odsouzené zaměstnané ve vnitřním provozu věznice (např. úklid chodby či vaření v kuchyni), tak pro pracovní zařazené na venkovní pracoviště, kdy mají odsouzení pocit, že zde musí pracovat „více“. Druhým důvodem je umístění na nástupním oddíle, kde ještě odsouzení nejsou pracovní zařazení, a tuto skutečnost uvedli v dotazníku mimo možné odpovědi. Jelikož

se jedná o nestandardní vysvětlení odpovědi, není zde možné přesné vyhodnocení, pouze zdůvodnění označení konkrétních odpovědí.

Otázka č. 12 – „Kde jste pracovně zařazen?“

Zde jsou vyhodnoceny pouze dotazníky, kde respondenti odpověď jasně označili. Jak bylo vysvětleno v otázce výše (č. 11), někteří odsouzení, kteří neoznačili jednu ze dvou nabízených možností, napsali svou vlastní odpověď stranou, aby zdůvodnili, proč nebyla označena příslušná odpověď.

Vyhodnoceno bylo tedy 55 jasných odpovědí, ze kterých **24** odsouzených je zařazeno na **vnitřní pracoviště, 44%**. Na **vnější pracoviště** je zařazeno **31** odsouzených, **56%**. Bez konkrétní odpovědi bylo **15** dotazníků, **21%** z celkového počtu 70 dotazníků. Tato otázka byla opět položena, abych měla představu o pracovním zařazení odsouzených. Na konkrétní pracoviště jsem se již dále nedotazovala, protože ta se neustále mění (záleží na sezóně, ročním období a smluvní dohodě mezi zaměstnavatelem a věznicí) a jsou různá i v umístění odsouzených, proto by neměl význam komparace s odsouzenými z jiných věznic.

Otázka č. 13 – „Budete pracovat i po propuštění z VTOS?“

Zde všech **70** respondentů označilo kladnou odpověď „**ano**“, **100%**, že po propuštění z výkonu trestu odnětí svobody budou i nadále pracovat.

Otázka č. 14 – „Byl jste kázeňsky trestán?“

Kázeňské potrestání přiznalo (označením odpovědi „**ano**“) **13** respondentů, **19%**. Naopak netrestáno dle odpovědí označených v dotazníku bylo **57** odsouzených, **81%**. Zde byl předpoklad, že trestáno bude méně, jak 25% odsouzených a to bylo potvrzeno. Kladnou odpovědí na tuto otázku odsouzení následně označovali, které tresty jim byly uloženy (viz. otázka č. 15), jejichž vyhodnocení je k dispozici v kapitole 5.3, kde se nachází vyhodnocení uzavřených otázek s více označenými možnostmi.

Otázka č. 17 – „Motivuje Vás hrozba kázeňského trestu?“

Motivaci hrozbou kázeňského trestu potvrdilo (označením odpovědi „**ano**“) **51** dotazovaných odsouzených, **73%**. Naopak **19** odsouzených, **27%**, se necítí být

hrozbou kázeňského trestu motivováno. V komparaci s počtem kázeňsky netrestaných odsouzených, kterých bylo dle odpovědí na předchozí otázku 57 (81%), lze předpokládat, že kázeňské tresty mají odstrašující funkci, protože až na 6 odsouzených (kteří sice nebyli trestáni, ale motivováni kázeňským trestem se necítí) lze předpokládat, že odsouzené negativně motivuje hrozba kázeňského trestu.

Otázka č. 18 – „Myslíte si, že mají kázeňské tresty nápravnou funkci?“

Nápravnou funkci v udělení kázeňského trestu (označením odpovědi „**ano**“) vidí **43** dotazovaných odsouzených, **67%**. Opačný názor (označením odpovědi „**ne**“) má **27** odsouzených, **39%**. Ačkoli negativně motivováno je 73% respondentů, nápravnou funkci v ukládání kázeňských trestů již shledává pouze 67% (o 8 méně). Nelze s určitostí tvrdit, zda je charakter kázeňských trestů důvodem, proč je odsouzení nepovažují za nápravné, ale s určitostí je potvrzeno, že nadpoloviční většina odsouzených považuje kázeňské tresty za motivační faktor k řádnému chování.

Otázka č. 19 – „Myslíte si, že je udělování kázeňských trestů spravedlivé?“

Za spravedlivé považuje udělování kázeňských trestů (označením odpovědi „**ano**“) **44** respondentů, **63%**. Nespravedlivé ukládání kázeňských trestů naopak považuje (označením odpovědi „**ne**“) **26** odsouzených, **37%**. Tato odpověď téměř koresponduje s odpovědí na předchozí otázku, lze tedy předpokládat, že odsouzení, kteří považují kázeňské tresty za nápravné, je zároveň považují i za spravedlivě ukládané, zároveň ti, kteří v kázeňském trestu nápravnou funkci neshledávají, je považují za nespravedlivě ukládané.

Otázka č. 20 – „Byl jste kázeňsky odměněn?“

Dle předpokladu odměněno bylo (označením odpovědi „**ano**“) **53** odsouzených, **76%**, to znamená více odměn než kázeňských trestů (dle odpovědí v otázce č. 14 bylo trestáno 13 odsouzených, 19%). Naopak odměnu neobdrželo (označením odpovědi „**ne**“) **17** respondentů, **24%**. Tato odpověď koresponduje s předpokladem, že více odsouzených je odměňováno, než trestáno a zároveň podobné procentuální zastoupení odsouzených neobdrželo odměnu a zároveň bylo trestáno – 17 neobdrželo odměnu (24%) a kázeňsky

trestáno bylo 13 odsouzených (19%). Pokud byla kladná odpověď na tuto otázku, v té následující (č. 21) měli respondenti možnost označit, které odměny obdrželi, vyhodnocení je k dispozici v kapitole 5.3.

Otázka č. 23 – „Myslíte si, že je udělování odměn spravedlivé?“

Spravedlivost ukládání odměn koresponduje s množstvím odměn, které byly uloženy, protože za spravedlivé (označením odpovědi „ano“) je označilo **51** respondentů, **73%**. Naopak nespravedlivé (označením odpovědi „ne“) ukládání odměn shledává **19** odsouzených, **27%**.

Otázka č. 24 – „Motivuje Vás více odměna nebo trest?“

Jako větší motivující faktor považuje **odměnu 64** respondentů, **91%**. **Trest** naopak motivuje **6** odsouzených, **9%**. Jak bylo avizováno výše, předpoklad, že odsouzené více motivují odměny se potvrdil nejspíše zejména proto, že při žádosti o podmíněné propuštění je u soudu přihlíženo k počtu odměn, takže pro odsouzené je nezbytné tyto odměny získávat.

Otázka č. 25 – „Zúčastnil jste se někdy nějaké extramurální aktivity?“

Extramurální aktivity (označením odpovědi „ano“) se zúčastnilo **43** dotazovaných kmenových odsouzených, **61%**. Naopak se této aktivity nezúčastnilo (označením odpovědi „ne“) **27** odsouzených, **39%**.

Otázka č. 27 – „Kolikrát jste se zúčastnil nějaké extramurální aktivity?“

Na tuto odpověď odpovídali pouze odsouzení, kteří odpověděli kladně na předchozí otázku (43 kladných odpovědí). **1x** se extramurální aktivity se zúčastnilo **12** odsouzených, **28%**; **2-3x** se zúčastnilo **20** odsouzených, **47%**; **4 - 5x** se zúčastnilo **5** odsouzených, **12%**; více než šestkrát (**6+**) se zúčastnilo extramurální aktivity **6** odsouzených, **14%**. Předpokládala jsem, že se odsouzení zúčastnili nejvíce 2-3x, což se 47% odpovědí potvrdilo. V odpovědi na otázku č. 28 odsouzení odpovídali, jaké extramurální aktivity se zúčastnili, vyhodnocení je k dispozici v kapitole 5.4.

Otázka č. 28 – „Motivuje Vás možnost účasti na extramurální aktivitě?“

Dle předpokladu extramurální aktivity motivují (označením odpovědi „**ano**“) **50** odsouzených, **71%**. Naopak (označením odpovědi „**ne**“) **20** odsouzených, **29%** těmito aktivitami motivováno není.

Otázka č. 29 – „Jak obtížné je dosáhnout účasti na extramurální aktivitě?“

Vzhledem k tomu, že pouze 61% odsouzených se zúčastnilo, dle předpokladu „**snadné**“ považuje dosáhnutí účasti na extramurální aktivitě **9** respondentů, **13%**; za „**spíše snadné**“ je považuje **18** odsouzených, **26%**; za „**spíše obtížné**“ je považuje **35** odsouzených, **50%**; a za „**obtížné**“ je považuje **8** odsouzených, **11%**. Nadpoloviční většina odsouzených (61%) považuje dosáhnutí účasti na extramurální aktivitě obtížnější, ačkoli 61% odsouzených se nějaké z nich zúčastnilo. Považuji to za ukazatel toho, že ačkoli je dosáhnutí obtížné, odsouzení se o účast snaží. S tím koresponduje i odpověď na předchozí otázku, kdy 71% odsouzených je těmito aktivitami motivováno. Vzhledem k tomu, že se jedná o jedny z neúčinnějších aktivit v oblasti resocializace, motivace odsouzených jich dosáhnout a účastnit se, je činní účinnými v této oblasti.

5.2.2 Odsouzení z dalších věznic ČR

Otázka č. 1 – Věk

Nejčastější odpovědí byl věkový rozptyl **31-35**, který označilo **16** odsouzených, **47%**. Druhou nejčastější odpovědí bylo rozpětí **36-40**, které označilo **6** odsouzených, **18%**. Shodně **5** odpovědí získaly věkové rozptyly **26-30** a **41+**, **15%**. Nejméně odpovědí získala možnost **18-25**, které označili pouze **2** dotazovaní odsouzení, **6%**.

Otázka č. 2 – Vzdělání

Vzdělání odsouzených eskortního oddílu je podobné, jako u kmenových odsouzených, nejčastější odpovědí bylo vzdělání **základní**, které označilo **21** odsouzených, **62%**. U kmenových odsouzených tuto odpověď označilo 56% respondentů. Odpověď **středoškolské bez maturity** označilo **7** odsouzených, **21%**. **Střední školu s maturitou** má dle odpovědí v dotazníku **5** dotazovaných odsouzených, **15%**. **Vysokoškolské** vzdělání neoznačil žádný z dotazovaných.

Otázka č. 3 – Počet trestání

Zde byly odpovědi opět podobné těm, které byly získány od kmenových odsouzených. Nejčastější odpověď bylo **2-5** trestání odsouzeného, které označilo **23** respondentů, **68%**. Procentuálně však u kmenových odsouzených tato odpověď výrazně převažovala hodnotou 84%. Odpověď **poprvé** označilo **6** odsouzených, **18%**. Pět a více trestů („5+“) označilo **5** odsouzených, **15%**.

Otázka č. 4 – „Znáte dobře svá práva a povinnosti ve VTOS?“

Zde byly odpovědi opět korespondující s odpověďmi kmenových odsouzených, kdy svá práva zná (označením odpovědi „**ano**“) **32** odsouzených, **94%**. Odpověď „**ne**“ označili **2** odsouzení, **6%**. Odpověď „**ano**“ označilo 96% kmenových odsouzených.

Otázka č. 5 – „Myslíte si, že máte dostatečná práva?“

Dostatečná práva nemá (označením odpovědi „**ne**“) **20** odsouzených, **59%**. Naopak za dostatečná svá práva (označením odpovědi „**ano**“) má **14** odsouzených, **41%**. Zde jsou odpovědi výrazně rozdílné od odpovědí kmenových odsouzených. Odsouzení měli možnost se vyjádřit v následující otázce (č. 6), jaká práva jim ve výkonu trestu odnětí svobody chybí, vyhodnocení této otázky je k dispozici v kapitole 5.4.

Otázka č. 7 – „Myslíte si, že jsou Vaše povinnosti přiměřené?“

Své povinnosti považuje za přiměřené (označením odpovědi „**ano**“) **26** respondentů, **76%**. Nepřiměřené přijdou (označením odpovědi „**ne**“) **8** odsouzených, **24%**. Zde byly odpovědi opět odlišné od odpovědí kmenových odsouzených, kde **99%** odsouzených považuje své povinnosti za přiměřené. Opět měli odsouzení možnost vyjádřit se, s jakými povinnostmi nesouhlasí v následující otázce (č. 8), vyhodnocení je opět k dispozici v kapitole 5.4.

Otázka č. 9 – „Pracoval jste před VTOS?“

Zaměstnání před nástupem do výkonu trestu odnětí svobody potvrdilo (označením odpovědi „**ano**“) **31** respondentů, **91%**. Nezaměstnanost přiznali (označením odpovědi „**ne**“) **3** odsouzení, **9%**. Zde jsou odpovědi opět

korespondující s odpověďmi kmenových odsouzených, kdy zaměstnání před nástupem do výkonu trestu odnětí svobody mělo 89% respondentů.

Otázka č. 10 – „Je pro Vás důležité ve VTOS pracovat?“

Zde odsouzení odpovídali naprosto totožně, jako kmenoví odsouzení, protože odpověď „**ano**“ označili všichni dotazovaní odsouzení – **34, 100%**.

Otázka č. 11 – „Jste spokojen s Vaším pracovním zařazením?“

Spokojeno se svým pracovním zařazením je (označením odpovědi „**ano**“) **24** odsouzených, **71%**, naopak nespokojeno je (označením odpovědi „**ne**“) **10** respondentů, **29%**. Zde odsouzení odpovídali opět shodně s kmenovými odsouzenými, kde svou spokojenost s pracovním zařazením je 70%.

Otázka č. 12 – „Kde jste pracovním zařazen?“

Zde odpovědělo pouze 28 odsouzených, 6 dotazníků zůstalo bez odpovědi na tuto otázku, vycházím tedy pouze z jasně označených odpovědí. Na **vnitřním pracovišti** je zařazeno **10** odsouzených, **36%**, na **vnějším pracovišti** je zařazeno **18** odsouzených, **64%**. Opět tato otázka byla spíše informativní, abych měla představu o procentuálním zařazení odsouzených.

Otázka č. 13 – „Budete pracovat i po propuštění z VTOS?“

Zde opět shodně s odpověďmi kmenových odsouzených, i všichni odsouzení z jiných věznic chtějí získat zaměstnání a pracovat i po propuštění z výkonu trestu odnětí svobody (označením odpovědi „**ano**“), v počtu **34** kladných odpovědí, **100%**.

Otázka č. 14 – „Byl jste kázeňsky trestán?“

Kázeňsky trestáno (označením odpovědi „**ano**“) bylo dle odpovědí odsouzených **10**, **29%**. Netrestáno bylo (označením odpovědi „**ne**“) **24** odsouzených, **71%**. Trestáno bylo 19% kmenových odsouzených, lze tedy důvodně předpokládat, že v jiných věznicích je přísnější režim a systém trestání, což zřejmě souvisí s odpověďmi na otázky č. 5 („Máte dostatečná práva?“) a č.7

(„Myslíte si, že jsou Vaše povinnosti přiměřené?“), kde se odpovědi kmenových odsouzených a odsouzených z jiných věznic výrazně lišily.

Otázka č. 17 – „Motivuje Vás hrozba kázeňského trestu?“

Opět odpovědi korespondují s odpověďmi u otázek výše, protože motivaci hrozbou kázeňského trestu přiznalo (označením odpovědi „**ano**“) **29** odsouzených, **85%**. Naopak se necítí být motivováno kázeňskými tresty (označením odpovědi „**ne**“) pouze **5** odsouzených, **15%**. Tyto hodnoty jsou opět rozdílné v porovnání s kmenovými odsouzenými, kde se cítí motivováno hrozbou kázeňského trestu 73% respondentů. Opět si myslím, že to souvisí s nastavením pravidel a řádu věznic.

Otázka č. 18 – „Myslíte si, že mají kázeňské tresty nápravnou funkci?“

Zde již byly odpovědi opět korespondující s odpověďmi kmenových odsouzených, kdy nápravnou funkci vidí v udělování kázeňských trestů (označením odpovědi „**ano**“), **23** odsouzených, **68%**. Opačný názor (označením odpovědi „**ne**“) vyjádřilo **11** odsouzených, **32%**. Tyto hodnoty jsou shodné s odpověďmi kmenových odsouzených, kde nápravnou funkci v udělení kázeňského trestu shledává 67% respondentů.

Otázka č. 19 – „Myslíte si, že je udělování kázeňských trestů spravedlivé?“

Nespravedlivé shledává (označením odpovědi „**ne**“) **21** odsouzených, **62%**, za spravedlivé je označilo (označením odpovědi „**ano**“) **13** odsouzených, **38%**. Tyto odpovědi byly opět výrazně rozdílné od kmenových odsouzených, kde za spravedlivé označilo udělování kázeňských trestů 63% respondentů. Opět je mým předpokladem, že to souvisí s nastavením řádu a udělováním trestů dané věznice.

Otázka č. 20 – „Byl jste kázeňsky odměněn?“

Odměnu obdrželo (označením odpovědi „**ano**“) **24** odsouzených, **71%**. Naopak bez odměny (označením odpovědi „**ne**“) je **10** respondentů, **29%**. Udělování odměn je obdobné, jako ve Vazební věznici České Budějovice,

protože odměnu obdrželo, dle odpovědí v dotazníkovém šetření, 76% kmenových odsouzených.

Otázka č. 23 – „Myslíte si, že je udělování odměn spravedlivé?“

Na rozdíl od udělování trestů, udělování odměn je v očích odsouzených spíše spravedlivé, protože tuto odpověď („**ano**“) označilo **29** odsouzených, **85%**. Za nespravedlivé je označilo (odpovědí „**ne**“) **5** odsouzených, **15%**.

Otázka č. 24 – „Motivuje Vás více odměna nebo trest?“

Motivaci odměnou označili („**ano**“) všichni dotazovaní odsouzení, **34**, **100%**. Souvislost bude zřejmě i s otázkami na spravedlivost ukládání trestů i odměn, kde odsouzení měli za spravedlivé ukládání odměn a to s výrazným rozdílem.

Otázka č. 25 – „Zúčastnil jste se někdy nějaké extramurální aktivity?“

Tato otázka bylo opět výrazně rozdílná oproti odpovědím obdržených od kmenových odsouzených, protože účast na extramurální aktivitě (označením odpovědi „**ano**“) potvrdilo pouze **11** odsouzených, **32%**. Naopak žádné takovéto aktivity se nezúčastnilo (označením odpovědi „**ne**“) **23** odsouzených, **68%**. V komparaci s kmenovými odsouzenými, kde se zúčastnilo nějaké extramurální aktivity 61% dotazovaných odsouzených, lze opět předpokládat, že dosáhnout takovýchto aktivit je v jiných věznicích obtížnější, avšak nelze z tohoto šetření zjistit, zda je to dáno nastavením odměňování odsouzených anebo jejich chováním, které neodpovídá požadavkům na takovéto aktivity.

Otázka č. 27 – „Kolikrát jste se zúčastnil nějaké extramurální aktivity?“

Zde se vycházelo pouze z odpovědí odsouzených, kteří odpověděli kladně na otázku č. 25 (11 odsouzených). Tři odpovědi měly shodný počet označení, **1x**, **2 – 3x**, **6+**, které označili vždy **3** odsouzení, **27%**. Odpověď **4 – 5x** byla označena **2x**, **18%**.

Otázka č. 28 – „Motivuje Vás možnost účasti na extramurální aktivitě?“

Motivaci účasti na extramurální aktivitě (označením odpovědi „**ano**“) potvrdilo **30** odsouzených, **88%**. Naopak se jí necítí být motivováno (označením odpovědi

„ne“) 4 odsouzení, 12%. Tato skutečnost zřejmě souvisí s nízkým procentem účasti odsouzených na těchto aktivitách, proto jsou jimi více motivováni.

Otázka č. 29 – „Jak obtížné je dosáhnout účasti na extramurální aktivitě?“

Odpovědi na tuto otázku opět souvisí s nízkým počtem odsouzených, kteří měli možnost se této aktivitě zúčastnit, protože za **spíše obtížné** je označilo 17 odsouzených, 50%. Za **obtížné** je označilo 9 odsouzených, 26%. Jako **spíše snadné** je shledává 5 odsouzených, 15%. **Snadné** je shledávají 3 odsouzení, 9%. Opět tyto odpovědi korespondují s odpověďmi výše, kdy 76% odsouzených považuje tyto aktivity za obtížněji dostupné.

5.3 Vyhodnocení uzavřených otázek s více odpověďmi

Četnost odpovědí je přehledně vyznačena v tabulkách.

Uzavřené otázky s možností více odpovědí jsou následující:

Otázka č. 15 – „Jaký trest Vám byl uložen?“

Na tuto otázku odsouzení odpovídali, pokud odpověděli kladně na předchozí otázku (otázka č. 14 – „Byl jste kázeňsky potrestán?“). Nejčastěji očekávanou odpovědí bude trest nejmírnější – „důtka“.

Otázka č. 16 – „Jaký kázeňský trest Vám projde nepřísnější?“

Na tuto otázku odpovídali již všichni odsouzení a měli možnost označení více odpovědí, proto je každá odpověď vyhodnocována individuálně z celkového počtu respondentů. Hypotézou této práce je i předpoklad, že odsouzení považují za nejpřísnější ty tresty, kde jsou krácena jejich majetková práva (např. zákaz přijetí balíčku, pokuta či snížení kapesného), protože naopak samovazba či uzavřený oddíl je pro odsouzené jistou formou „oddechu“.

Otázka č. 21 – „Jakou odměnu jste obdržel?“

Na tuto odpověď rovněž odpovídali pouze odsouzení, kteří na předchozí otázku (otázku č. 20 – „Byl jste kázeňsky odměněn?“) odpověděli kladně. Předpokladem je nejčastější zastoupení „pochvaly“.

Otázka č. 22 – „Jaká odměna Vás motivuje nejvíce?“

Na tuto otázku již opět odpovídali všichni odsouzení, ale opět byla možnost více odpovědí, proto je každá označená odpověď vyhodnocována individuálně z celkového počtu respondentů. Předpokladem je, že odsouzení jsou nejvíce motivováni možnostmi opustit věznici (např. opuštění věznice v souvislosti s návštěvou nebo plněním programu zacházení či přerušeni výkonu trestu).

5.3.1 Kmenoví odsouzení Vazební věznice České Budějovice

Otázka č. 15 – „Jaký trest Vám byl uložen?“

Důtka,	4x	31%
zákaz přijetí jednoho balíčku v kalendářním roce,	2x	15%
pokuta až do výše 5 000 Kč,	5x	15%
umístění do uzavřeného oddílu až na 28 dnů, s výjimkou doby stanovené k plnění určených úkolů programu zacházení,	3x	23%
celodenní umístění do uzavřeného oddílu až na 20 dnů,	4x	31%
umístění do samovazby až na 20 dnů,	6x	46%

Otázka č. 16 – „Jaký kázeňský trest Vám projde nejpřísnější?“

Důtka,	2x	3%
snížení kapesného nejvýše o jednu třetinu až na dobu 3 kalendářních měsíců,	6x	9%
zákaz přijetí jednoho balíčku v kalendářním roce,	7x	10%
pokuta až do výše 5 000 Kč,	4x	6%
umístění do uzavřeného oddílu až na 28 dnů, s výjimkou doby stanovené k plnění určených úkolů programu zacházení,	8x	11%
celodenní umístění do uzavřeného oddílu až na 20 dnů,	13x	19%

umístění do samovazby až na 20 dnů,	28x	40%
odnětí výhod vyplývajících z předchozí kázeňské odměny	5x	7%

Otázka č. 21 – „Jakou odměnu jste obdržel?“

Pochvala,	38x	72%
povolení opustit věznici až na 24 hodin v souvislosti s návštěvou nebo s programem zacházení,	9x	17%
přerušování výkonu trestu.	9x	17%

Otázka č. 22 – „Jaká odměna Vás motivuje nejvíce?“

Pochvala,	11x	16%
mimořádné zvýšení doby trvání návštěv během jednoho kalendářního měsíce až na 5 hodin,	5x	7%
zvýšení kapesného nejvýše o jednu třetinu až na dobu 3 kalendářních měsíců,	6x	9%
věcná nebo peněžitá odměna až do výše 1 000 Kč,	6x	9%
rozšíření osobního volna na sportovní, kulturní nebo jiné zájmové aktivity až na dobu jednoho měsíce,	4x	6%
povolení opustit věznici až na 24 hodin v souvislosti s návštěvou nebo s programem zacházení,	21x	30%
přerušování výkonu trestu.	41x	59%

5.3.1 Odsouzení z dalších věznic ČR

Otázka č. 15 – „Jaký trest Vám byl uložen?“

Důtka,	3x	30%
--------	----	-----

umístění do uzavřeného oddílu až na 28 dnů, s výjimkou doby stanovené k plnění určených úkolů programu zacházení,	4x	40%
celodenní umístění do uzavřeného oddílu až na 20 dnů,	2x	20%
umístění do samovazby až na 20 dnů,	4x	40%
odnětí výhod vyplývajících z předchozí kázeňské odměny	1x	10%

Otázka č. 16 – „Jaký kázeňský trest Vám projde nepřísnější?“

snížení kapesného nejvýše o jednu třetinu až na dobu 3 kalendářních měsíců,	6x	18%
zákaz přijetí jednoho balíčku v kalendářním roce,	5x	15%
pokuta až do výše 5 000 Kč,	5x	15%
propadnutí věci,	1x	3%
umístění do uzavřeného oddílu až na 28 dnů, s výjimkou doby stanovené k plnění určených úkolů programu zacházení,	6x	18%
celodenní umístění do uzavřeného oddílu až na 20 dnů,	7x	21%
umístění do samovazby až na 20 dnů,	20x	59%
odnětí výhod vyplývajících z předchozí kázeňské odměny	2x	6%

Otázka č. 21 – „Jakou odměnu jste obdržel?“

Pochvala,	21x	88%
věcná nebo peněžitá odměna až do výše 1 000 Kč,	3x	13%
povolení opustit věznici až na 24 hodin v souvislosti s návštěvou nebo s programem zacházení,	5x	15%
přerušování výkonu trestu.	3x	13%

Otázka č. 22 – „Jaká odměna Vás motivuje nejvíce?“

Pochvala,	5x	15%
mimořádné zvýšení doby trvání návštěv během jednoho kalendářního měsíce až na 5 hodin,	2x	6%
povolení jednorázového nákupu potravin a věcí osobní potřeby odsouzenému, který jinak tyto nákupy nemůže provádět,	1	3%
zvýšení kapesného nejvýše o jednu třetinu až na dobu 3 kalendářních měsíců,	2x	6%
věcná nebo peněžitá odměna až do výše 1 000 Kč,	10x	29%
rozšíření osobního volna na sportovní, kulturní nebo jiné zájmové aktivity až na dobu jednoho měsíce,	2x	6%
povolení opustit věznici až na 24 hodin v souvislosti s návštěvou nebo s programem zacházení,	16x	47%
přerušování výkonu trestu.	24x	71%

5.4 Vyhodnocení otevřených otázek

Odpovědi odsouzených byly pro potřeby práce cenzurovány a vyjádřeny výrazy a jazykem vhodnými pro tuto práci.

Otevřené otázky jsou následující:

Otázka č. 6 – „Pokud ne, jaká práva byste doplnil?“

Kmenoví odsouzení v nejvíce případech napsali, že by upravili celkově zacházení s odsouzenými. Dále by doplnili právo na soukromí, kterého mají dle jejich názor málo. Také by přidali právo vyjádření názoru či snazší možnost vymazání kázeňského trestu. Také by ocenili častější a delší kontakt s rodinou či více resocializačních terapií. Odpovědi byly pro potřeby práce cenzurovány a vyjádřeny jazykem vhodným pro tuto práci.

Odsouzení eskortního oddělení nejčastěji označili více kontaktu s blízkými a rodinou. Dále jim nevyhovuje celodenní zavření na oddíle, chtěli by více pohybu

mimo oddíl, ne vycházkách či mimo věznici. Také četnou odpovědí bylo nošení civilního oděvu na oddíle či ve volném čase. Méně četné návrhy se týkaly právu na každodenní televizi, výběru z více druhů stravy a právo svobodné volby (nebylo blíže vysvětleno). Právo, které koresponduje i s vyjádřením pracujících kmenových odsouzených, se týká nespravedlivé rozdělení stravy pro pracující odsouzené. Kdy odsouzení, kteří jsou celodenně na oddíle, dostávají teplé obědy dle jídelníčku, avšak odsouzení zařazení na venkovní pracoviště dostávají balíček se studenou stravou, která jim přijde nepřiměřená náplní práce.

Otázka č. 8 – „Pokud ne, jaké povinnosti byste upravit?“

Povinnosti nebyly vypsány žádné, pouze jeden respondent vyjádřil nesouhlas se současným systémem vězeňství a změnil by jej kompletně celý. Avšak toto nebyla přímo odpověď na pokládanou otázku, spíše vyjádření frustrace a pocitu nespravedlnosti.

Otázka č. 26 – „Pokud ano, jaké?“

Zde odsouzení, kteří se zúčastnili nějaké extramurální aktivity měli za úkol vypsát, jaké takovéto aktivity byli účastní.

Kmenoví odsouzení nejčastěji odpovídali, že se zúčastnili vycházky s vychovatelem po městě či při setkání s rodinou. Dále byly aktivity pracovního charakteru, kdy odsouzení pomáhali při údržbě rekreačního zařízení či pomáhali řádovým sestrám v klášteře. Dále se účastnili opět údržby přilehlé zahrady v okolí věznice či cvičiště pro psůvody. Také se účastnili hokejového utkání. Méně častou odpovědí byla pomoc se spisy na soudě či terapie pro drogové závislosti. Obecně lze tvrdit, že aktivity byly převážně pracovního charakteru, ale odsouzení si váží možnosti tyto aktivity provozovat mimo objekt věznice.

Odsouzení eskortního oddělení se rovněž nejčastěji zúčastnili vycházky s vychovatelem. Také se zúčastnili hokejového utkání. Další aktivity byly rovněž pracovního charakteru, kdy odsouzení pomáhali s pracemi na zahradě, pomáhali neziskovým organizacím či se zúčastnili výuky v oboru včelařství.

Otázka č. 30 – „Kdybyste si mohl vybrat jakoukoli extramurální aktivitu, jaká by to byla?”

Zde odsouzení mohli vybrat jakoukoli extramurální aktivitu, které by se chtěli zúčastnit, ať nabízena věznicí či nikoli, cílem bylo zjistit hlavní motivaci odsouzených, kteří by byli motivováni k dobrému chování právě těmito aktivitami.

Kmenoví odsouzení nejčastěji odpovídali, že by chtěli opustit věznici na déle jak 48 hodin v souvislosti s návštěvou rodiny, s rodinou by také se chtěli účastnit jakýchkoli sportovních aktivit. Také by odsouzení chtěli pracovat se zvířaty, kdy by se o ně mohli starat. Další aktivity byly spíše kulturního charakteru, kdy byly vypsány následující aktivity: fotbalové utkání, hokejové utkání, koncert, divadelní představení a návštěva kina. Také byly četné odpovědi, kdy by odsouzení chtěli navštívit posilovnu či plavecký bazén.

Odsouzení eskortního oddělení jsou rovněž nejvíce motivováni rodinou, kdy by ocenili návštěvu rodiny mimo objekt věznice minimálně na 24 hodin. Dále by navštívili jakékoli sportovní utkání či sportovní zařízení (posilovna, bazén). Další nejčastější odpovědí byla návštěva kina či by rádi jeli na výlet, kde by měli možnost vidět české památky.

5.5 Vyhodnocení hypotéz

Na začátku psaní práce jsem si stanovila následující hypotézy:

1. Pro vězněné osoby je důležité mít ve výkonu trestu zaměstnání.
2. Vězněné osoby motivují nejvíce odměny, kdy se mohou účastnit aktivit mimo prostory věznice.
3. Za nejpřísnější považují vězněné osoby kázeňské tresty, kdy jsou jim krácena majetková práva.
4. Vězněné osoby mají více kázeňských trestů než odměn.
5. Vězněné osoby motivují více odměny než kázeňské tresty.

První hypotéza byla potvrzena, protože jak kmenoví odsouzení, tak odsouzení eskortního oddělení potvrdili, že ve výkonu trestu jsou zaměstnání nebo zaměstnání být chtějí, před nástupem do výkonu trestu práci, dle odpovědí v dotazníku, ve většině případů měli, a i po propuštění z výkonu trestu

zaměstnání mít chtějí. Lze potvrdit, že minimálně potřebu zaměstnání pracovními aktivitami programu zacházení se daří odsouzeným vštěpovat, protože statisticky je zaměstnanost jak ve Vazební věznici České Budějovice, tak celkově ve všech zařízeních vězeňské služby, vysoká.

Druhá hypotéza apelovala na pozitivní motivaci odsouzených, že jsou motivováni více odměnou než hrozbou kázeňského trestu, která se rovněž potvrdila, protože jak kmenoví odsouzení, tak odsouzení eskortního oddělení jsou více motivováni odměnami, snaží se o jejich získávání, a i jejich udělování shledávají spravedlivější než ukládání kázeňských trestů. Extramurální aktivity jsou odměnami nejobtížněji získávanými, avšak odsouzení jsou motivováni možnostmi opuštění věznice, ať v souvislosti s návštěvami, tak kulturními aktivitami, tak s pracovními aktivitami. Dle odpovědí byly nejzastoupenější odměny, kdy byla možnost opuštění věznice v souvislosti s návštěvou nebo plněním aktivit programu zacházení (kmenoví odsouzení – 30%, odsouzení eskortního oddělení – 47%) nebo přerušování trestu (kmenoví odsouzení – 59%, odsouzení eskortního oddělení – 71%). Pro porovnání druhou nejzastoupenější odměnou byla odměna věcná nebo peněžitá, kterou označilo 9% kmenových odsouzených a 29% odsouzených eskortního oddělení.

Třetí hypotéza předpokládala, že hodnotový žebříček odsouzených je založen na základních potřebách majetku a peněz, protože na uzavřené oddíly si většinou chodí spíše odpočinout, když je začne pobyt na oddíle „unavovat“. Tato hypotéza byla vyvrácena, ačkoli byly označovány tresty, kde majetková práva jsou krácena, byly řádově desítek procent nižší, než přísnost uzamčení odsouzených na uzavřené oddíly či na samovazbu. Kmenoví odsouzení měli rozdíl v přísnosti těchto trestů vyšší, kdy jim tyto tresty přišly výrazně přísnější. Naopak odsouzení eskortního oddělení měli procentuální rozdíl nižší a zároveň vyšší zastoupení přísnosti trestů, kde jsou právě majetková práva dotčena. Avšak z těchto hodnot nelze s jistotou potvrdit, že by odsouzení považovali uzavřené oddíly za formu „oddechu.“

Čtvrtá hypotéza byla rovněž vyvrácena, předpokládala jsem, že odsouzení mají více kázeňských trestů než odměn. Avšak odsouzení mají řádově třikrát více odměn než trestů. Lze předpokládat z dalších odpovědí, že je motivují více než

kázeňské tresty, a proto se snaží o jejich získávání. Zároveň jsou negativně motivováni kázeňskými tresty, proto lze předpokládat, že chování odsouzených odpovídá tomuto strachu z uložení kázeňského trestu. Pro porovnání, odměnu získalo 76% kmenových odsouzených a 71% odsouzených eskortního oddělení; kázeňsky trestáno bylo 19% kmenových odsouzených a 29% odsouzených eskortního oddělení.

Pátá hypotéza byla potvrzena, avšak souvisí s výsledky předchozí hypotézy, kdy odsouzení získávají více odměn než trestů, tak jsou zároveň více motivováni odměnami, které zahrnují i extramurální aktivity. Odměny motivují 91% kmenových odsouzených a 100% odsouzených eskortního oddělení. Možnost účasti na extramurální aktivitě motivuje 71% kmenových odsouzených a 88% odsouzených eskortního oddělení. Lze předpokládat, že tyto statistiky souvisí i s možností podmíněného propuštění, kterého je bez odměn a s kázeňskými tresty velmi těžké, téměř nemožné, dosáhnout.

Závěr

Cílem práce byla analýza současného systému kázeňských trestů, odměn a jejich efektivita v procesu resocializace. Tého bylo dosaženo ve třetí kapitole diplomové práce, kdy je do souvislosti začleněn i program zacházení, který úzce souvisí jak s resocializací, tak s udělováním odměn a kázeňských trestů.

Dílčím cílem byla komparace systému ukládání kázeňských trestů a odměn ve vybraných evropských státech. Těchto bylo dosaženo ve čtvrté kapitole, kde byly komparovány systémy vězeňství na Slovensku, v Polsku a v Norsku. Zaměření bylo zejména na proces resocializace, které je možné statisticky komparovat pomocí dat obsazenosti věznic v průběhu let a procentu recidivy.

V první kapitole práce jsou popsány teroeticko-metodologická východiska práce. Práce je analýzou v oblasti vězeňství, které bylo dosaženo studiem odborné literatury, legislativních dokumentů a dalších dostupných zdrojů. Zastoupena je i cizojazyčná literatura, která byla použita pro analýzu vězeňství v dalších státech Evropy.

Druhá kapitola je zaměřena na systém Vězeňské služby České republiky. Na základní rozdělení příslušníků a zaměstnanců vězeňské služby se zaměřením na zaměstnance odborného zacházení s vězni, protože právě oni se přímo podílejí na výchovu, resocializaci a reintegraci vězněných osob.

Třetí kapitola je uvedena systémem vnitřní a vnější diferenciaci věznic. Dále je představen systém SARPO, který přímo souvisí jak s určením skupiny prostupné vnitřní diferenciaci odsouzených, tak má významnou roli při sestavování programu zacházení, který souvisí s udělováním kázeňských trestů a odměn odsouzeným. Pro představení konkrétních programů zacházení, aktivit, které se v nich nacházejí a systém jejich hodnocení a vyhodnocení jsou v přílohách k dispozici konkrétní programy zacházení, které jsou pro potřeby práce plně anonymizovány. Následně je popsána nejčastější protiprávní činnost odsouzených, které se dopouštějí. Následují kapitoly zaměřené na kázeňské řízení, kázeňské tresty, odměny, ukládání a jejich efektivita. Na konci kapitoly

jsou úvahy de lege ferenda pro právní úpravu kázeňské pravomoci pověřeného orgánu Generálního ředitelství VS ČR.

Ve čtvrté kapitole je popsána historie vězeňství v České republice po roce 1993 a uvedena nejdůležitější statistická data. Následně jsou popsány systémy vězeňství ve vybraných evropských státech. Vybráno bylo Slovensko, které má podobný systém vězeňství i legislativy, protože vzniklo po rozdělení Československa ze Sboru nápravné výchovy, stejně jako Vězeňská služba České republiky. Systém je komparován přímo s odkazem na legislativu. Uvedena jsou i statistická data. Následně je komparováno Polsko se zaměřením na extramurální aktivity, které jsou i v českém vězeňství důležitou částí udělovaných odměn a zároveň jsou stěžejní pro resocializaci vězňených osob. Rovněž jsou zde uvedena statistická data, která jsou komparována s daty z českých věznic. Jako poslední je zde vybráno Norsko, které je svým systémem velmi specifické a bylo zajímavé z pohledu volnosti a následné recidivy odsouzených. U každého státu je dle platné právní úpravy představeno disciplinární řízení, systém udělování kázeňských trestů, případně odměn.

Následuje empirická část diplomové práce. Realizace proběhla technikou dotazníkového šetření, které probíhalo ve Vazební věznici České Budějovice, toto šetření bylo schváleno ředitelem vazební věznice (příloha č. 1) a probíhalo mezi kmenovými odsouzenými a odsouzenými z jiných věznic umístěných na eskortní oddělení, aby byla možná komparace názorů a mentality. Nejprve jsou stanoveny hypotézy, které jsou zaměřeny na všechny stěžejní části dotazníkového šetření. Vyhodnoceny byly všechny otázky jednotlivě, byly rozděleny do třech základních skupiny – otázky uzavřené, otázky uzavřené s možností více odpovědí a otázky otevřené. Následně byly otázky vyhodnocovány jednotlivě, vždy byl vytvořen graf u uzavřených otázek a následovalo slovní hodnocení. Následně byly vyhodnoceny otázky uzavřené s možností více odpovědí, které byly vyhodnoceny v tabulkách pro přehledné srovnání. Jako poslední byly vyhodnoceny otázky otevřené. Vždy proběhlo nejprve samotné vyhodnocení otázky a následovala komparace odpovědí kmenových odsouzených s odsouzenými z jiných věznic. Na konec proběhlo vyhodnocení hypotéz, kdy tři hypotézy byly potvrzeny a dvě vyvráceny.

Seznam použitých zdrojů

Literatura

1. BIEDERMANOVÁ, Eva a PETRAS, Michal. *Možnosti a problémy resocializace vězňů, účinnost programů zacházení*. Studie (Institut pro kriminologii a sociální prevenci). Praha: Institut pro kriminologii a sociální prevenci, 2011. ISBN 978-80-7338-115-8.
2. BRUNOVÁ, Markéta. *Novodobý vývoj a stav vězeňství v České a Slovenské republice*. Teoretik. Praha: Leges, 2020. ISBN 978-80-7502-408-4.
3. BLATNÍKOVÁ, Šárka. *Nebezpečnost a násilí ve vězenském prostředí*. Praha: Institut pro kriminologii a sociální prevenci, 2016. ISBN 978-80-7338-158-5.
4. ČERNÍKOVÁ, Vratislava a SEDLÁČEK, Vojtěch. *Základy penologie pro policisty*. Praha: Vydavatelství Policejní akademie České republiky, 2002. ISBN 80-7251-104-1.
5. DRAHÝ, František; HŮRKA, Jindřich a PETRAS, Michal. *SARPO: charakteristiky odsouzených v českých věznicích : deskriptivní studie*. [Praha]: Vězeňská služba České republiky, 2018. ISBN 978-80-270-5197-7.
6. DRÁPAL, Jakub; JIŘIČKA, Václav a RASZKOVÁ, Tereza (ed.). *České vězeňství*. Právní monografie (Wolters Kluwer ČR). Praha: Wolters Kluwer, 2021. ISBN 978-80-7676-066-0.
7. GŘIVNA, Tomáš; SCHEINOST, Miroslav a ZOUBKOVÁ, Ivana. *Kriminologie*. 4., aktualiz. vyd. Praha: Wolters Kluwer, 2014. ISBN 978-80-7478-614-3.
8. KŁADOCZNY, Piotr a WOLNY, Marcin. *Prison conditions in Poland*. Rome: European Prison Observatory, 2013. ISBN 978-88-98688-03-6.
9. KOLÁŘ, Ondřej a KUBÍN, Tomáš. Protiprávní jednání vězňů a role Pověřeného orgánu Vězeňské služby ČR. Bezpečnostní teorie a praxe. Praha: Policejní akademie České republiky, 2017, roč. 22, č. 3, ISSN 1801-8211.
10. KOLÁŘ, Ondřej. Výkon trestu odnětí svobody a infiltrace omamných a psychotropních látek do věznic. In: RASZKOVÁ, Tereza a

- ŠPRÁCHALOVÁ, Lucie, eds. *Acta sociopathologica IV: Ohrožení dítěte v kontextu společenských změn*. Hradec Králové: Gaudeamus, 2017. ISBN 978-80-7435-666-7
11. MAREŠOVÁ, Alena; BIEDERMANOVÁ, Eva; ROZUM, Jan; TAMCHYNA, Miroslav a ZHŘÍVALOVÁ, Petra. *Výkon nepodmíněného trestu odnětí svobody - kriminologická analýza*. Praha: Institut pro kriminologii a sociální prevenci, 2016. ISBN 978-80-7338-157-8.
 12. MEZNÍK, Jiří; KALVODOVÁ, Věra a KUČHTA, Josef. *Základy penologie*. Edice učebnic Právnické fakulty Masarykovy univerzity v Brně. Brno: Vydavatelství Masarykovy univerzity, 1995. ISBN 80-210-1248-x.
 13. RASZKOVÁ, Tereza a SVOBODA HOFERKOVÁ, Stanislava. *Kapitoly z penologie I*. Hradec Králové: Gaudeamus, 2013. ISBN 978-80-7435-264-5.
 14. RASZKOVÁ, Tereza a SVOBODA HOFERKOVÁ, Stanislava. *Kapitoly z penologie II*. Hradec Králové: Gaudeamus, 2014. ISBN 978-80-7435-378-9.
 15. RASZKOVÁ, Tereza a KUBÍN, Tomáš. Omamné a psychotropní látky ve věznicích. In: ŠPRÁCHALOVÁ, Lucie a HOFERKOVÁ, Stanislava, eds. *Acta sociopathologica III.: Rizikové chování a jeho prevence v česko-slovenských souvislostech*. Hradec Králové: Gaudeamus, 2016. ISBN 978-80-7435-637-7
 16. RASZKOVÁ, Tereza. Negativní jevy ve věznicích. In: RASZKOVÁ, Tereza, ed. *Acta sociopathologica I*. Hradec Králové: Gaudeamus, 2014. ISBN 978-80-7435-420-5.
 17. SLÁMOVÁ, Martina a KOCÍK, Milan. Návykové látky ve výkonu trestu odnětí svobody. Online. *Bezpečnostní teorie a praxe*. 2021, roč. 4, č. 2021, s. 107-114. Dostupné z: <https://veda.polac.cz/wp-content/uploads/2022/01/Navykove-latky-ve-vykonu-trestu-odneti-svobody.pdf>. [cit. 2024-02-25].
 18. ŠABATOVÁ, Anna; SVOBODA, Milan; MATUŠKA, Jiří a KLUMPAR, Martin. *Vězeňství II*. Kancelář veřejného ochránce práv, 2019. ISBN 978-80-7598-410-4.

Elektronické zdroje

1. Kol. autorů. *Koncepce vězeňství do roku 2025*. Online. Praha: Ministerstvo spravedlnosti, 2016. Dostupné z: <https://www.vscr.cz/media/organizacni-jednotky/generalni-reditelstvi/ostatni/koncepce-vezenstvi.pdf>. [cit. 2023-10-29].
2. VĚZEŇSKÁ SLUŽBA ČESKÉ REPUBLIKY. *VS ČR, Základní informace*. Online. 2023. Dostupné z: <https://www.vscr.cz/sekce/zakladni-udaje>. [cit. 2023-10-29].
3. VĚZEŇSKÁ SLUŽBA ČESKÉ REPUBLIKY. *Činnost jednotlivých oddělení*. Online. 2023. Dostupné z: <https://www.vscr.cz/organizacni-jednotky/vazebni-veznice-olomouc/sekce/cinnost-jednotlivych-oddeleni>. [cit. 2023-10-30].
4. VĚZEŇSKÁ SLUŽBA ČESKÉ REPUBLIKY. *SARPO*. Online. 2023. Dostupné z: <https://www.vscr.cz/sekce/sarpo>. [cit. 2023-11-06].
5. DRAHOŇOVSKÝ, Jan a BULAVOVÁ, Hana. *Vězeňský vychovatel očima svých svěřenců*. Online. 2020. Dostupné z: <https://veda.polac.cz/wp-content/uploads/2020/11/Vezensky-vychovatel-ocima-svych-sverencu.pdf>. [cit. 2023-11-12].
6. VĚZEŇSKÁ SLUŽBA ČESKÉ REPUBLIKY. *Duchovní služba*. Online. 2023. Dostupné z: <https://www.vscr.cz/sekce/duchovni-sluzba-1>. [cit. 2023-11-12].
7. JŮZL, Miroslav. *Penitenciaristika a penologie*. Online. 2012. Brno. Dostupné z: <https://www.pf.ujep.cz/wp-content/uploads/2020/10/12-Penologie.pdf>. [cit. 2023-11-14].
8. VĚZEŇSKÁ SLUŽBA ČESKÉ REPUBLIKY. *Redukce typů věznic*. Online. Dostupné z: <https://www.vscr.cz/sekce/obecny-postup>. [cit. 2023-11-14].
9. *Zákon trestní zákoník ve znění pozdějších předpisů*. Online. Aktuální znění - verze 41. 2024. Dostupné z: <https://www.zakonyprolidi.cz/cs/2009-40#p56>. [cit. 2023-11-14].
10. *Zákon o výkonu trestu odnětí svobody a o změně některých souvisejících zákonů*. Online. Aktuální znění - verze 25. 2024. Dostupné z: <https://www.zakonyprolidi.cz/cs/1999-169>. [cit. 2023-11-14].

11. VĚZEŇSKÁ SLUŽBA ČESKÉ REPUBLIKY. *Vývoj zaměstnanosti vězňů*. Online. 2023. Dostupné z: <https://www.vscr.cz/sekce/aktualni-pocty-zamestnanych-veznu>. [cit. 2023-11-29].
12. VĚZEŇSKÁ SLUŽBA ČESKÉ REPUBLIKY. *Zaměstnávání odsouzených*. Online. Vazební věznice České Budějovice. 2023. Dostupné z: <https://www.vscr.cz/organizacni-jednotky/vazebni-veznice-ceske-budejovice/sekce/zamestnavani-odsouzenych>. [cit. 2023-11-29].
13. VĚZEŇSKÁ SLUŽBA ČESKÉ REPUBLIKY. *Příloha č. 2 k NGŘ č. 68/2011 POUČENÍ podle § 6 odst. 2 zákona č. 169/1999 Sb., o výkonu trestu odnětí svobody a o změně některých souvisejících zákonů, při přijetí odsouzeného do výkonu trestu odnětí svobody*. Online. 2023. Dostupné z: <https://www.vscr.cz/media/organizacni-jednotky/praha-ruzyne/ostatni/pouceni-odsouzene.pdf>. [cit. 2023-12-06].
14. ČIHÁKOVÁ, Lenka. KÁZEŇSKÉ TRESTÁNÍ ODSOUZENÝCH VE VÝKONU TRESTU ODNĚTÍ SVOBODY. Online. 2012. Dostupné z: Masarykova univerzita, https://www.law.muni.cz/sborniky/dny_prava_2012/files/spravnitrestani/CihakovaLenka.pdf. [cit. 2023-12-06].
15. VĚZEŇSKÁ SLUŽBA ČESKÉ REPUBLIKY. *Statistické údaje o stavu a složení vězněných osob ve vazebních věznicích, věznicích a ústavech pro výkon zabezpečovací detence Vězeňské služby České republiky za měsíc Únor 2023*. Online. 2023. Dostupné z: <https://www.vscr.cz/media/organizacni-jednotky/generalni-reditelstvi/odbor-spravni/statistiky/msh/msh-2023/msh02-2023.pdf>. [cit. 2024-02-07].
16. VĚZEŇSKÁ SLUŽBA ČESKÉ REPUBLIKY. *Statistické údaje o stavu a složení vězněných osob ve vazebních věznicích, věznicích a ústavech pro výkon zabezpečovací detence Vězeňské služby České republiky za měsíc Únor 2022*. Online. 2022. Dostupné z: <https://www.vscr.cz/media/organizacni-jednotky/generalni-reditelstvi/odbor-spravni/statistiky/msh/msh-2022/msh02-2022.pdf>. [cit. 2024-02-07].

17. FIRST STEP ALLIANCE. *What We Can Learn From Norway's Prison System: Rehabilitation & Recidivism*. Online. 2023. Dostupné z: <https://www.firststepalliance.org/post/norway-prison-system-lessons>. [cit. 2024-02-09].
18. BERKELEY POLITICAL REVIEW. *What Can We Learn From the Norwegian Prison System*. Online. 2022. Dostupné z: <https://bpr.berkeley.edu/2022/10/25/what-can-we-learn-from-the-norwegian-prison-system/>. [cit. 2024-02-09].
19. ZBOR VÄZENSKEJ A JUSTIČNEJ STRÁŽE. ZVJS. Online. 2024. Dostupné z: <https://www.zvjs.sk/sk>. [cit. 2024-02-09].
20. VĚZEŇSKÁ SLUŽBA ČESKÉ REPUBLIKY. *České vězeňství 5/2006*. Online. 2006. Dostupné z: <https://www.vscr.cz/media/organizacni-jednotky/generalni-reditelstvi/informacni-servis/ceske-vezenstvi/2006/cv05-2006-1.pdf>. [cit. 2024-02-09].
21. Zákon č. 475/2005 Z. z. *Zákon o výkone trestu odňatia slobody a o zmene a doplnení niektorých zákonov*. Online. 2024. Dostupné z: <https://www.zakonypreludi.sk/zz/2005-475>. [cit. 2024-02-09].
22. *Správa o počte a zložení obvinených a odsúdených nachádzajúcich sa v ústavoch na výkon väzby a ústavoch na výkon trestu odňatia slobody k 1. januáru 2024*. Online. 2024. Dostupné z: <https://www.zvjs.sk/sk/statistiky>. [cit. 2024-02-09].
23. WORLD PRISON BRIEF. *Poland* [online]. 2024 [cit. 2024-02-09]. Dostupné z: <https://www.prisonstudies.org/country/poland>
24. WORLD PRISON BRIEF. *Czech Republic* [online]. 2024 [cit. 2024-02-09]. Dostupné z: <https://www.prisonstudies.org/country/czech-republic>
25. WORLD PRISON BRIEF. *Norway* [online]. 2024 [cit. 2024-02-09]. Dostupné z: <https://www.prisonstudies.org/country/norway>
26. VĚZEŇSKÁ SLUŽBA ČESKÉ REPUBLIKY. *Statistická ročenka Vězeňské služby České republiky 2022*. Online. vscr.cz. 2023. Dostupné z: <https://www.vscr.cz/media/organizacni-jednotky/generalni-reditelstvi/odbor-spravni/statistiky/rocenky/statisticka-rocenka-vezenske-sluzby-ceske-republiky-za-rok-2022.pdf>. [cit. 2024-02-24].

27. THE JOURNAL OF CULTURE. *Tetování jako vzkaz: Vybrané tělesné mutilace vězeňské subkultury*. Online. LOCHMANNOVÁ, Alena. 2015. Dostupné z: https://www.journalofculture.cz/images/archiv/1_2015/Lochmannov%C3%A1_Alena.pdf. [cit. 2024-02-24].
28. *Zákon České národní rady o Vězeňské a justiční stráží České republiky*. Online. Aktuální znění 01.02.2022 - 31.12.2024 (verze 22). Dostupné z: <https://www.zakonyprolidi.cz/cs/1992-555>. [cit. 2024-02-25].
29. *Kodeks karny wykonawczy* [online]. Verze od: 15. února 2024 do: 13. března 2024 [cit. 2024-02-25]. Dostupné z: <https://sip.lex.pl/akty-prawne/dzu-dziennik-ustaw/kodeks-karny-wykonawczy-16798687>
30. MINISTRY OF JUSTICE AND PUBLIC SECURITY. *Act relating to the execution of sentences etc. (The Execution of Sentences Act)*. Online. 2020, LOV-2019-06-21-48 from 01.10.2020, LOV-2019-12-20-105 from 01.09.2020. Dostupné z: <https://lovdata.no/dokument/NLE/lov/2001-05-18-21>. [cit. 2024-02-26].
31. DIRGA, Lukáš a HASMANOVÁ MARHÁNKOVÁ, Jaroslava. *Nejasné vztahy moci – vězení očima českých dozorců*. Online. 2014. Dostupné z: <https://sreview.soc.cas.cz/pdfs/csr/2014/01/04.pdf>. [cit. 2024-02-26].

Legislativní dokumenty

1. Zákon č. 169/1999 Sb., o výkonu trestu odnětí svobody ve znění pozdějších předpisů
2. Vyhláška č. 345/1999 Sb., vyhláška Ministerstva spravedlnosti, kterou se vydává řád výkonu trestu odnětí svobody
3. Zákon č. 40/2009 Sb., trestní zákoník ve znění pozdějších předpisů
4. Zákon č. 141/1961 Sb., trestní řád ve znění pozdějších předpisů
5. Zákon č. 555/1992 Sb., o Vězeňské službě a justiční strážní České republiky ve znění pozdějších předpisů
6. Zákon č. 361/2003 Sb., o služebním poměru příslušníků bezpečnostních složek ve znění pozdějších předpisů
7. Vnitřní řád pro odsouzené Vazební věznice České Budějovice, č.j.: VS-166687-2/ČJ-2022-801030
8. Zákon č. 475/2005 Z. z. Zákon o výkone trestu odňatia slobody a o zmene a doplnení niektorých zákonov

Seznam zkratk

VS, Vězeňská služba – Vězeňská služba České republiky

VTOS – výkon trestu odnětí svobody

VV ČB – Vazební věznice České Budějovice

PZ – Program zacházení

Seznam příloh

- Příloha 01** – Plné znění dotazníku
- Příloha 02** – Schválení ředitele Vazební věznice Č. Budějovice dotazníkového šetření
- Příloha 03** – Karta Vazební věznice České Budějovice pro zaměstnávání odsouzených
- Příloha 04** – Program zacházení odsouzeného muže ve VV ČB
- Příloha 05** – Výstupní program zacházení pro odsouzeného muže ve VV ČB
- Příloha 06** – Zájmové aktivity programu zacházení ve VV ČB
- Příloha 07** – Pracovní aktivity programu zacházení pro odsouzené ve VV ČB
- Příloha 08** – Hodnocení programu zacházení
- Příloha 09** – Vyhodnocení programu zacházení
- Příloha 10** – Grafy k vyhodnocení kvantitativního výzkumu

Přílohy

Příloha 01 – Plné znění dotazníku

Dotazník – vliv kázeňských odměn a trestů na resocializaci vězňených osob

Vyplňte dle vlastního uvážení, kde není uvedeno jinak, označte pouze jednu odpověď. Předem děkuji za Váš čas.
Odpovědi z dotazníku jsou plně anonymní a pro potřeby diplomové práce.

1. Věk:	18-25	26-30	31-35	36-40	41+
2. Vzdělání:	základní	SŠ bez maturity	SŠ s maturitou	VŠ	
3. Trestán:	poprvé	2-5	5+		

4. Znáte dobře svá práva a povinnosti ve VTOS¹? Ano Ne
5. Myslíte si, že máte dostatečná práva? Ano Ne
6. Pokud ne, jaká práva byste doplnil?

.....

7. Myslíte si, že jsou povinnosti přiměřené? Ano Ne
8. Pokud ne, jaké povinnosti byste upravil?

.....

9. Pracoval jste před VTOS? Ano Ne
10. Je pro Vás důležité ve VTOS pracovat? Ano Ne
11. Jste spokojen s Vaším pracovním zařízením? Ano Ne
12. Kde jste pracovní zařízen? Vnitřní provoz Vnější pracoviště
13. Budete pracovat i po propuštění z VTOS? Ano Ne

14. Byl jste kázeňsky trestán? Ano Ne

15. Jaký trest Vám byl udělen? (můžete označit více odpovědí)

- důtka,
- snížení kapesného nejvýše o jednu třetinu až na dobu 3 kalendářních měsíců,
- zákaz přijetí jednoho balíčku v kalendářním roce,
- pokuta až do výše 5 000 Kč,
- propadnutí věci,
- umístění do uzavřeného oddílu až na 28 dnů, s výjimkou doby stanovené k plnění určených úkolů programu zacházení,
- celodenní umístění do uzavřeného oddílu až na 20 dnů,
- umístění do samovazby až na 20 dnů,
- odnětí výhod vyplývajících z předchozí kázeňské odměny

16. Jaký kázeňský trest Vám přijde nejpřísnější? (můžete označit více odpovědí)

- důtka,
- snížení kapesného nejvýše o jednu třetinu až na dobu 3 kalendářních měsíců,
- zákaz přijetí jednoho balíčku v kalendářním roce,
- pokuta až do výše 5 000 Kč,
- propadnutí věci,
- umístění do uzavřeného oddílu až na 28 dnů, s výjimkou doby stanovené k plnění určených úkolů programu zacházení,
- celodenní umístění do uzavřeného oddílu až na 20 dnů,
- umístění do samovazby až na 20 dnů,
- odnětí výhod vyplývajících z předchozí kázeňské odměny

¹ VTOS – výkon trestu odnětí svobody

Příloha 02 – Schválení ředitele Vazební věznice Č. Budějovice dotazníkového šetření

Žádost o souhlas s dotazníkovým šetřením mezi odsouzenými

Vážený pane řediteli,

studuji druhým rokem na Policejní akademii České republiky v Praze, navazující magisterské – kombinované studium, obor bezpečnostně právní studia, který je zároveň ročníkem závěrečným.

Píši diplomovou práci na téma *Vliv kázeňských odměn a trestů na resocializaci vězňů*, kterou vede Mgr. Ondřej Kolář, PhD. pod fakultou bezpečnostně právní, katedra bezpečnostních studií.

Tímto si Vás dovoluji požádat o schválení dotazníkového šetření zaměřené na pohled odsouzených na kázeňské tresty a odměny, jež bych chtěla realizovat s odsouzenými Vazební věznice České Budějovice. Zmíněný dotazník je přiložen k žádosti k nahlédnutí.

Za případné kladné vyřízení žádosti děkuji.

V Českých Budějovicích dne 28. 11. 2023

nprap. Bc. Anežka Zakostelecká

 Schvaluji – Neschvaluji

01-12-2023

Vrchní rada
plk. Mgr. Lukáš Dohnal
ředitel vazební věznice

NASTAVIT PRAVIDLA PRO DISTRIBUCI/SOĚT DOTAZNÍKŮ A
OBZVLÁŠTĚ PŮTU S VOVVKA

Příloha 03 – Karta Vazební věznice České Budějovice pro zaměstnávání odsouzených

Karta věznice

Page 1 of 1

KARTA VĚZNICE

Název a adresa věznice	České Budějovice (VV) Goethova 1, 371 56 České Budějovice					
Kontaktní osoba : jméno	Bc. Gabrielová Vlasta	telefon:	386706460	e-mail:	vgabrielova@vez.cbu.justice.cz	
Potenciál v zaměstnávání	75	aktuálně zaměstnáno u jiných subjektů	0	volný potenciál	0	
		aktuálně zaměstnáno ve vnitřním provozu	36	mimo věznice	0	
		aktuálně zaměstnáno u provozovny SHČ	39	s ostrahou ve věznici	0	
Zajišťované profese nebo typy výroby (profese/výroba a disponibilní počet)	Pomocné práce při nakládání s odpady, pomocné práce při skladování a balení zboží, manipulace s nákladem, pomocné práce při výrobě školních a kancelářských potřeb, pomocné údržbářské a zahradnické práce.					
Reference na stávající či minulé odběratele						
Výrobní prostory ve věznici	počet hal	0	rozloha	0 m ²	disponibilní prostor	0 m ²
Poznámky k vybavení výrobních prostor (možnosti využití)						
Vhodné pozemky pro výstavbu hal	uvnitř věznice	Ne	mimo věznici	Ne	plocha	m ²
Poznámky k volným pozemkům						
Doplňující údaje: (např. možnost rozšíření kvalifikace, ...)						

Legenda k zobrazeným údajům:

- Kontaktní osoba - osoba, která je odpovědná za agendu zaměstnávání odsouzených.
- Potenciál v zaměstnávání - číslo vyjadřující všechny potenciálně zaměstnatelné odsouzené.
- Mimo věznice - počet odsouzených, kteří připadají v úvahu pro práci vně či vevnitř věznice.
- Zajišťované profese nebo typy výroby - druhy činností, které mohou odsouzení vykonávat v závislosti na jejich případné odbornosti, vyučení apod.
- Reference na stávající či minulé odběratele - firmy, pro které odsouzení pracovali a mohou dát referenci na věznici.
- Poznámky k vybavení výrobních prostor - vybavení, druh činností, patrové nebo přízemní budovy apod.
- Poznámky k volným pozemkům - specifikace o jaké pozemky jde, případně může jít o haly, budovy, které je třeba dostavět, pokud jsou mimo areál věznice, apod.

<http://webportal.vez-slu.justice.cz/vs/ekonomika/zam/Lists/KARTA%20VZNICE/kart...> 01.11.2023

Příloha 04 – Program zacházení odsouzeného muže ve VV ČB

Program zacházení

Strana 1/2

Vězeň	Vytvořeno	Zpracoval
	18.10.2023 12:27:00	

Perioda hodnocení

3 měsíce

Cíl

Uvědomit si důsledky páchání trestné činnosti, formovat smysl pro odpovědnost a povinnost, vést k sebekázní, fixovat pracovní návyky, preferovat zdravý životní styl. Za účelem snižování rizik (dluhy) kontaktovat sociálního pracovníka - dluhové poradenství. Pravidelnými kontakty s rodinou posilovat vnější kontakty, budovat si zázemí po VTOS - snižovat riziko možnosti rozpadu sociálních vazeb.

Věznění

aktuální; 27.04.2022-25.05.2025

Pracovní aktivity

Služba na odděle
Ergoterapie
Práce pro potřeby věznic: ano
Venkovní pracoviště NP: ne
Venkovní pracoviště + VP: ne
Pracovní zařízení - vnitřní provoz – prádelna

Role

Vzdělávací aktivity

Základy společenských věd

OJ

Č.Budějovice

Speciálně výchovné aktivity

Nestanoveny

Oddělení

VTOS oddíl G

Zájmové aktivity

Kondiční cvičení
Stolní tenis
Společenské hry, sledování TV, využívání knihovny

Oblast utváření vnějších vztahů

Udržovat vztah s družkou a dcerou.

Stav	Typ pracovních aktivit	Událost
Schválen PZ	pracovně zařadit v rámci věznic	

Hodin studia ŠVS týdně	☐ Studuje ŠVS	Celkem hodin VVP
0,00		

Doporučení vedoucího VVT

Doporučuji PZ dle návrhu spec. pedagoga.

Datum doporučení	Doporučení zadal	Datum schválení ředitelem
------------------	------------------	---------------------------

Vytisknuto: 10.12.2023 8:45

Vytiskl:

Program zacházení

Strana 2/2

19.10.2023		23.10.2023
------------	--	------------

Záznam do průběhu VVaT

Vytvořen Program standardního zacházení

aktualizace PZ po změně prac. zařazení

☒ Je prvotní	☐ Je minimální	Datum seznámení
--	---------------------------------------	-----------------

☒ Souhlas vězně s PZ	Druh programu zacházení Program standardního zacházení	Pozice zaměstnance pracovník odborného zacházení ve vězeňství - speciální pedagog
--	---	---

WorkFlowProcessCode	WorkFlowProcessPath
---------------------	---------------------

Vytiskeno: 10.12.2023 8:45

Vytiskl:

Příloha 05 – Výstupní program zacházení pro odsouzeného muže ve VV ČB

Program zacházení

Strana 1/2

Vězeň	Vytvořeno	Zpracoval
	14.11.2023 6:46:00	
Perioda hodnocení		
3 měsíce		
Cíl		
Učení se respektu k právním normám společnosti. Vést k zodpovědnosti ve svém chování. Udržovat pozitivní sociální kontakty mimo VTOS a příprava na propuštění.		
Věznění		
aktuální; 01.04.2022-14.02.2024		
Pracovní aktivity		
Služba na odděle Ergoterapie Práce pro potřeby věznice: ano Venkovní pracoviště NP: ano Venkovní pracoviště + VP: ano Pracovní zařazení - fy FCC - svoz odpadu + úklid přílehlého prostranství věznice		
Vzdělávací aktivity		
Základy společenských věd Finanční gramotnost a dluhové poradenství		
Speciálně výchovné aktivity		
Individuální předvýstupní poradenství Skupinové poradenství rizika závislosti		
Zájmové aktivity		
Kondiční cvičení Stolní tenis Filmový klub Šípky Společenské hry Sledování TV, využívání knihovny		
Role		
Oblast utváření vnějších vztahů		
Udržovat kontakt s rodinou. TátaFest		
Typ pracovních aktivit	Hodin studia ŠVS týdně	☐ Studuje ŠVS
pracovně zařadit mimo věznici	0,00	
Celkem hodin VVP		
Doporučení vedoucího VVT		
Doporučuji PZ dle návrhu spec. pedagoga.		
Datum doporučení	OJ	Doporučení zadal
14.11.2023	Č.Budějovice	
Datum schválení ředitelem	Záznam do průběhu VVaT	
20.11.2023	Vytvořen Program výstupního zacházení	

Vytiskeno: 10.12.2023 9:12

Vytiskl:

aktualizace PZ vzhledem k blížícímu se konci trestu (14.2.2024)

Oddělení VTOS Ubytovna A - bezdrogová zóna	Stav Schválen PZ	Událost
☒ Je prvotní	☐ Je minimální	Datum seznámení
☒ Souhlas vězně s PZ	Druh programu zacházení Program výstupního zacházení	Pozice zaměstnance pracovník odborného zacházení ve vězeňství - speciální pedagog
WorkFlowProcessCode	WorkFlowProcessPath	

Příloha 06 – Zájmové aktivity PZ ve VV ČB

Č. j.: VS-1145-46/ČJ-2022-801030

V Českých Budějovicích 15. 12. 2022

PROJEKT AKTIVITY PROGRAMU ZACHÁZENÍ

Cílová skupina: OVT

Filmový klub – zájmová aktivita

Osnova:

1. Cíl
2. Obsah
3. Metody a formy
4. Cílová skupina
5. Organizační záležitosti
6. Zajištění
7. Doba konání
8. Vyhodnocení

.....
Předkládá:
Vrchní komisař

vedoucí oddělení VVaT

.....
Zpracovala:

vychovatel

.....
DOPORUČUJI x NEDOPORUČUJI
Rada

1. zástupce ředitele vazební věznice

.....
SCHVALUJI x NESCHVALUJI
Vrchní rada

z pov. ředitel vazební věznice

Cíl: Aktivita slouží jako určitá forma odreagování, snížení napětí, stresu, odbourávání vězeňského stereotypu a frustrace, vyvolané pobytem ve výkonu trestu, a také jako pozitivní motivační činitel. Snahou je i seznámit odsouzené se širší škálou různých filmových snímků a postupně získávat předpoklady pro kvalitní trávení volného času.

Obsah: Sledování DVD, diskuze nad filmovou tvorbou dle tematického plánu.

Metody a formy: Praktické zhlédnutí titulu, individuální i skupinová forma, případně následná diskuse.

Cílová skupina: Aktivita je určena pro odsouzené muže, kteří mají zájem a vztah k této aktivitě.

Organizační záležitosti: Aktivita bude realizována v předem stanoveném datu a čase, zpravidla, jednou týdně, dle časového rozvrhu aktivit programu zacházení, a to v pracovní dny, i ve dnech pracovního volna či klidu. Délka aktivity nepřesáhne 60 minut. Aktivita probíhá na kulturní místnosti oddílů.

Počet osob – max. 10 odsouzených mužů ve věznici s ostrahou se středním stupněm zabezpečení.

Zajištění: Zájmovou aktivitu vede vychovatel.

Doba konání: Dle týdenního plánu aktivit.

Vyhodnocení: Evidence docházky v elektronické podobě na disku P.

Projekt zájmového programu odsouzených „Filmový klub“ vedený pod Č. j.: VS-1145-25/ČJ-2022-801030 ze dne 20. 5. 2022 se touto aktualizací ruší.

Příloha 07 – Pracovní aktivity PZ pro odsouzené ve VV ČB

Č. j.: VS-1145-9/ČJ-2022-801030

V Českých Budějovicích 5. 4. 2022

PROJEKT AKTIVITY PROGRAMU ZACHÁZENÍ

Cílová skupina: OVT

Práce pro potřeby věznice – pracovní aktivity

Osnova:

1. Cíl
2. Obsah
3. Metody a formy
4. Cílová skupina
5. Organizační záležitosti
6. Zajištění
7. Doba konání
8. Vyhodnocení

.....
Předkládá:

Vrchní komisař

vedoucí oddělení VVaT

.....
Zpracoval:

Vychovatelka

.....
DOPORUČUJI x NEDOPORUČUJI

Rada

1. zástupce ředitele vazební věznice

Cíl:

1. Pracovně nezařazení – zařazením do pracovních aktivit, vypěstovat návyk na pravidelnou práci. Naučit se určitému vztahu k práci jako možnosti získání finančních prostředků k obživě, pochopit smysl práce jako nezbytné životní potřeby, vytvořit si určitý režim dne a posílení volných vlastností. Uvolnění tenze a stresu.
2. Pracovně zařazení – rozšiřování a prohlubování návyků na pravidelnou pracovní činnost. Vytváření předpokladů k návyku trávit smysluplně volný čas. Uvolnění tenze a stresu.

Obsah: Obsahem této aktivity je získání pracovních zkušeností a návyků.

Metody a formy: Řízená forma dle instrukcí a poučení.

Cílová skupina: Odsouzení muži a ženy.

Organizační záležitosti: Prostory Vazební věznice České Budějovice a přilehlé prostory, prostory okresního a krajského soudu České Budějovice, Probační a mediační služba ČR, sklady prostoru letiště Planá, rekreační středisko Dolní Vltavice.

Zajištění: Zaměstnanci VV České Budějovice.

Doba konání: Dle potřeb věznice.

Vyhodnocení: Evidence docházky je vedena v elektronické formě.

Projekt „Práce pro potřeby věznice“ vedený pod č.j. VS-813-29/ČJ-2017-801030 ze dne 18.12.2017 se touto aktualizací ruší.

Příloha 08 – Hodnocení PZ

()			
Hodnocení programu STANDARDNÍHO zacházení za období: od 02.08.18 do 12.09.18 zpracováno v kratším časovém období z důvodu trvalého přemístění			
Základní údaje	Odsouzený je umístěn na oddíle „D“ od 02.8.2018 – přeřazen z VSZ do SSZ, předtím oddíl „G“.		
Cíle PZ	Plní mimo oblast dodržování norem upravujících VTOS, viz.KT		
1. Pracovní aktivity	Plní		
- míra a kvalita zapojení:	Od 06.11.2017 byl zařazen na NPMV 3b – MODUS Česká Lípa a dne 21.08.2018 přeřazen na VP – Akademie VSČR. Z pracoviště bez negativních poznatků. Na oddíle se zapojuje do úklidů apod.		
2. Vzdělávací aktivity	Plní - dle možností – pracovně zařazen		
- míra a kvalita zapojení:	Čeština- kurz (zařazen od 14.05.2018) – v hodnoceném období účast zaznamenána 2x		
3. Speciálně vých. akt.	Nestanoveny		
- míra a kvalita zapojení:			
4. Zájmové aktivity	Plní		
- míra a kvalita zapojení:	Četba – využívá četby knih a časopisů na oddíle - plní Míčové hry – dle klimatických podmínek v průběhu vycházek - plní		
5. Oblast utváření vnějších vztahů	Plní		
- četnost, druh a hloubka kontaktů:	udržuje písemný kontakt s rodinou, v uplynulém hodnoticím období návštěva nerealizována, telefonního kontaktu BVfon využívá pravidelně s matkou a sestrou		
PSVD	1. od 31.12.2016	Hodnotící období	Za dobu VT
Kázeňská praxe	Odměny	0	0
	Tresty	1	1
	Zahlazení KT	0	0
	Výchovný pohovor	0	0
	Negativní poznatky	0	0
	Pozitivní poznatky	0	0
Osobní pořádek ve věcech, vnější projevy chování:			
Své základní povinnosti neplní, viz. KT. Ve svých a svěřených vězeňských věcech udržuje stanovený pořádek. Za hodnotící období si nevytvořil podmínky pro udělení kázeňské odměny, byl 1x kázeňsky trestán 3 ny UOMPZ - nevhodné chování k přísl. VSČR. Odsouzený je prozatím zařazen v I. PSVD, dne 10.09.2018 podán návrh na přeřazení do II.PSVD. S probační a mediační službou nespolupracuje, nevládní organizace nekontaktoval.			
Postoj ods. ke spáchané trestné činnosti:	V KZ č. 2 - Cítí se zcela zodpovědný za trestný čin, za který je aktuálně ve výkonu trestu.		
Vnější a vnitřní rizika - stupeň zabezpečení:	SSZ, rizika jsou snižována, zapojením do prac. procesu, VA a kontaktem s blízkými.		
Doporučení odsouzenému do dalšího hodnotícího období:			
Pokračovat ve své aktivitě na oddíle, ale i na pracovišti za účelem vytvoření podmínek pro udělení další odměny k možnému zahlazení uloženého KT. Respektovat normy, které upravují podmínky VTOS. Udržovat a prohlubovat sociální kontakty. Plněním pracovních povinností na NPMV a oddíle upevňovat pracovní návyky.			
Závěr: Doporučuji odsouzeného přeradit do II. PSVD			Zpracoval:

Příloha 09 – Vyhodnocení PZ

Vyhodnocení programu standardního zacházení zpracované dne 02. 10. 2023

Hodnocení za časové období od 02. 07. 2023 do 02. 10. 2023

a) Základní údaje: nar.

Ubytování: Odsouzený dne 03. 01. 2023 přestěhován nařízením VOVV v rámci věznice z oddílu D4N0 na oddíl A3b. Na oddíle A3b byl uvedeného data ubytován na ložnici č. 306, v současnosti ložnice č.307

Pracovní praxe: nedoložitelná pracovní činnost, údajně popelář u TS Č.B., pomocná síla v kuchyni v pizzerii, ve VTOS v Příbrami v pekárně 1 měsíc - nestíhal
Základní vzdělání – 9. letá Základní škola v Č.Budějovicích
Středoškolské vzdělání - x
V období posledních 3 let byl z evidence ÚP České Budějovice sankčně vyřazen, jako důvod uvádí: nedostavil se na pohovor

Počet záznamů v rejstříku trestů: 10
Ve výkonu trestu: 2
Trestná činnost: §234/1; §205/1a,2;
Nástup do VT: **dobrán do VV PČR dne 29. 09. 2022**
Konec věznění: **27. 04. 2024**
Lhůta pro podání žádosti o PP : **27. 07. 2023**

Pracovní zařazení: **zařazen – 02.10.2023 VP PSHČ 3xN**
Schválení PZ: **dne 02. 01. 2023 byl odsouzenému schválen PZ.** Aktualizace PZ **ne** PSVD 3 od **11. 04. 2023**

DTS : OS České Budějovice, 4T 96/2022, §205/1a,1b,2; §205/1b,2; §234/1 tr.z.
Z DE návrat 15.09.2023 – odročeno pro neúčast svědků

27.07.2023 seznámen se zamítavým stanoviskem k jeho VŽOP do V Příbram

PROGRAM STANDARDNÍHO ZACHÁZENÍ

b) Cíle programu:

Dodržovat normy VTOS a zásady slušného chování ve styku se zaměstnanci VS ČR a se spoluodsouzenými. Plněním stanovených povinností během výkonu trestu odnětí svobody posilovat adekvátní vztah ke společenským normám a formovat odpovědnost za vlastní jednání. Normy upravující VT nedodržel na požadované úrovni. V hodnoceném období odsouzený nerespektoval systém právních norem, 1x KT – důtka, 2x neg. poznatek za porušování VŘV - NEPLNÍ

Převzít odpovědnost za své závazky (splácení dluhů atd.), zvyšovat finanční gramotnost – odpovědnost za své závazky doposud nepřijal, dluhy nesplácí - NEPLNÍ

*Uvědomit si škodlivost drog na lidský organizmus, odbouráním návyku na jejich užívání minimalizovat zdravotní, sociální a kriminogenní rizika. Bezdrogový průběh VT - ve sledovaném období nebylo zjištěno zneužití OPL - **plní***

*Udržovat kontakty se sociálním zázemím – sociální kontakty udržuje písemnou formou, telefonuje pravidelně - **plní***

c) Pracovní aktivity:

*V rámci pracovního zařazení si svědomitě plnit pracovní povinnosti a tím si upevnit podmínky pro trvalé pracovní zařazení. Upevňováním pracovních návyků se naučit vztahu k práci jako možnosti získání finančních prostředků jinak než trestnou činností – doposud pracovní nezařazen, od 02.10.2023 zařazen na VP PSHČ 3xN – **PLNÍ***

*Povinnost dodržovat opatření a pokyny podle zvláštních právních předpisů k zajišťování bezpečnosti a ochrany zdraví při práci a požární ochrany. Pomocné a úklidové práce na odděle a práce prospěšné pro věznicí - nezjištěno porušení bezpečnostních opatření a pravidel, brigády pro věznicí – neúčastní se - **neplní***

d) Vzdělávací aktivity:

Vzdělávání vedené odb.zaměstnanci OVT „Finanční gramotnost“ – čekatel - nehodnoceno

e) Speciálně výchovné aktivity:

*Změny postojů, myšlení a chování odsouzeného – ind. navázat spolupráci s poradnou drogové prevence věznic, příp. adiktologem věznic. - nekontaktoval pracovníka protidrogové poradny + nenavázal kontakt s pracovníky z PMS, byl s ním proveden pohovor, vlastní aktivita žádá - **neplní.***

f) Zájmové aktivity:

Individuální
sledování TV - sleduje nepravidelně zpravodajské pořady a filmy
četba - čte , luští křížovky

Skupinové

stolní tenis - ne
šipky - ne
free sport (hřiště) – ne

Sebeobslužné činnosti

Činnosti, směřující k vytvoření předpokladů soběstačný život (péče o vězeňské a civilní svršky). Odsouzený nemá v držení žádné civilní svršky, pravidelně využívá ústavních výměn prádla.

g) Utváření vnějších vztahů:

Snažit se pravidelně udržovat písemný, návštěvní, telefonní kontakt s blízkými osobami (rodinou) a omezit riziko možnosti rozpadu sociálních vazeb - korespondenci udržuje s rodinou. Návštěv blízkých osob ve sledovaném období nevyužil. Možnosti udržování telefonního kontaktu s rodinou a s osobami blízkými využíval - **plní**

h) Hodnocení pořádku a kázně:

Chování odsouzeného a dodržování norem spojených s VTOS **nebylo na požadované úrovni.** Ve svých věcech udržuje stanovený pořádek. Spory ani hádky nevyvolává ani nevyhledává. V průběhu vyhodnocení programu zacházení provedena kontrola přidělené skříňky a osobních věcí odsouzeného. Při provedené kontrole byl obsah skříňky uspořádán, jmenovaný nemá v držení žádné povolené věci - **plní**

Odměny a kázeňské tresty ve sledovaném období:

celkem:
odměněn: 0 x
kázeňsky trestán: 1 x

Odměny a kázeňské tresty

odměněn: 0 x
kázeňsky trestán: 4 x

2x negativní poznatek za porušení VŘV

1x důtka – ústrojová nekázeň

Program zacházení NEPLNÍ

- Chování a vystupování odsouzeného nebylo ve sledovaném období na požadované úrovni.
- Ve svých osobních i vězeňských věcech udržuje pořádek.
- Zásady osobní hygieny dodržuje, dbá o svůj vzhled.
- Spory či hádky s jinými odsouzenými nevyvolává ani nevyhledává.
- Pokyny zaměstnanců VS ČR ne vždy respektuje.

Po posouzení míry vnějších a vnitřních rizik dle § 11a), ŘVTOS (na základě zhodnocení a posouzení dosavadního průběhu VTOS, jednotlivých výstupů z programů zacházení, zhodnocení charakteristiky TČ) lze konstatovat, že u odsouzeného nenastaly skutečnosti odůvodňující změnu stupně zabezpečení (odsouzený splňuje podmínky pro ponechání v oddělení se středním stupněm zabezpečení ve věznici s ostrahou).

h) Doporučení:

začít dodržovat normy spojené s VTOS

i) Dotazy a připomínky odsouzeného:

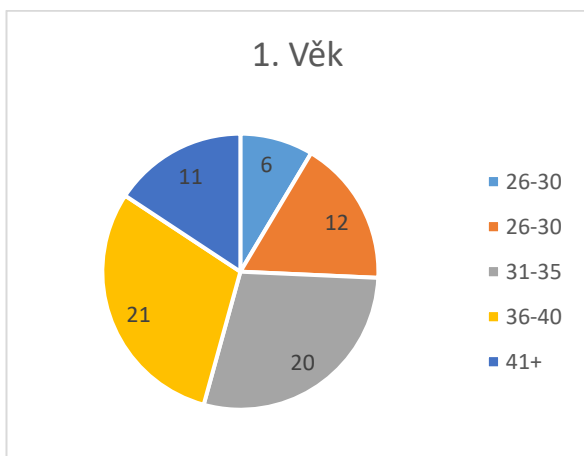
„K vyhodnocení programu zacházení nemám žádné připomínky. Aktuálně nemám ani žádné dotazy.“

S vyhodnocením programu zacházení byl odsouzený seznámen tím způsobem, že mu byl přečten a byla mu dána možnost se k vyhodnocení vyjádřit, tento s hodnocením tak, jak je shora uvedeno souhlasí, což stvrdil svým podpisem v jednotném záznamovém listě.

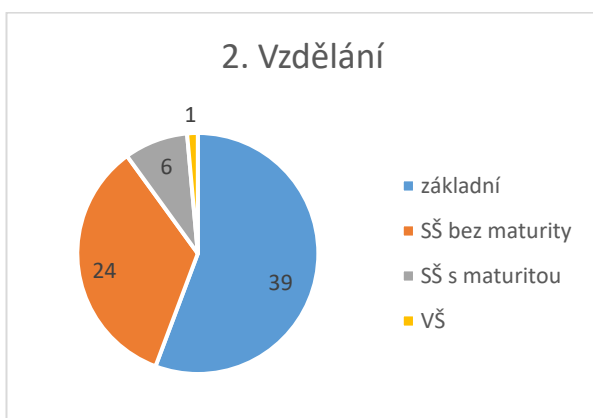
Zpracoval a odsouzeného seznámil vychovatel OVT

Příloha 10 – Grafy k vyhodnocení otázky kvantitativního výzkumu

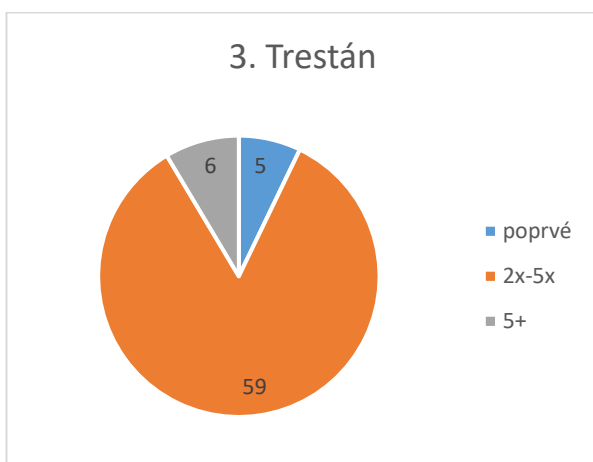
Graf 1 Věk kmenových odsouzených

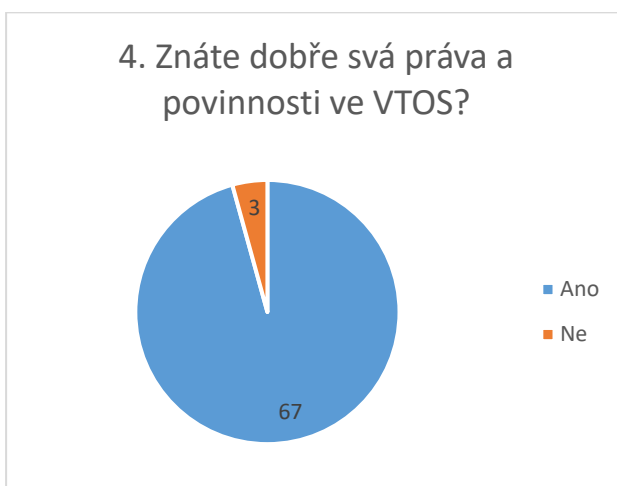
Graf 2 Vzdělání kmenových odsouzených

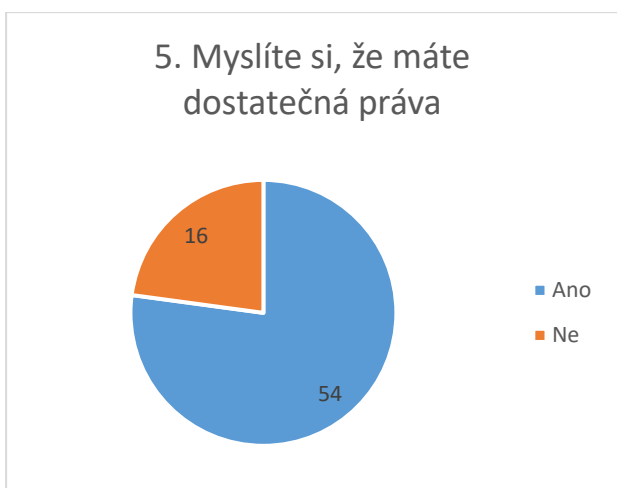
Graf 1 Počet trestání kmenových odsouzených

Graf 4 Znalost práv a povinností kmenových odsouzených

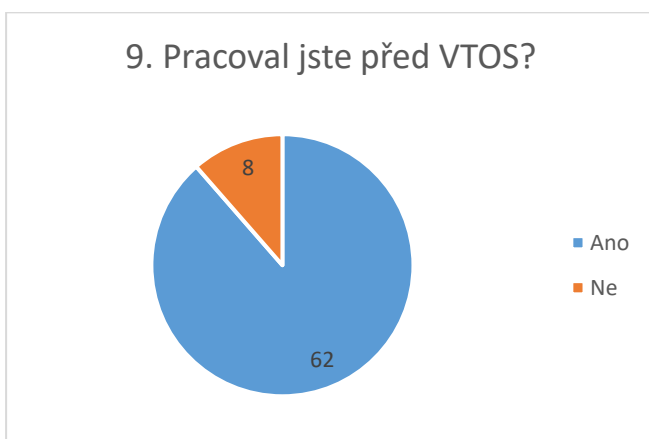
Graf 5 Dostatečnost práv u kmenových odsouzených

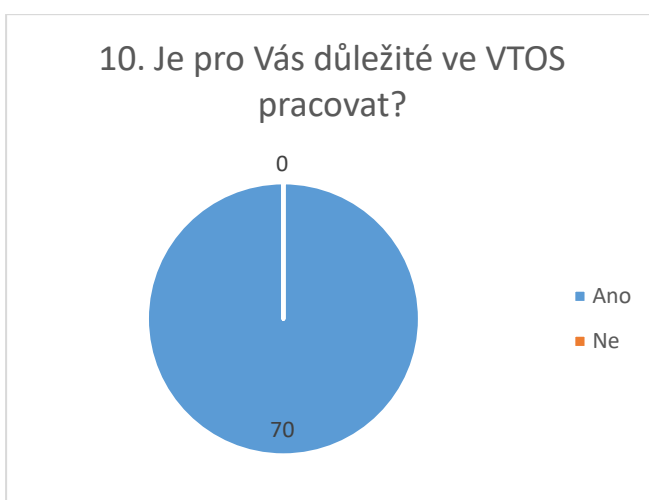
Graf 6 Přiměřenost povinností kmenových odsouzených

Graf 7 Zaměstnanost před VTOS kmenových odsouzených

Graf 8 Důležitost pracovního zařazení kmenových odsouzených

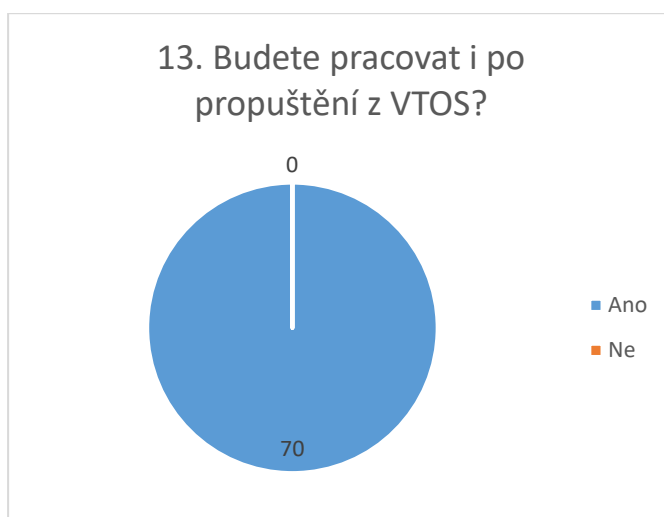
Graf 9 Spokojenost s pracovním zařazením kmenových odsouzených

Graf 10 Pracovní zařazení kmenových odsouzených

Graf 11 Zaměstnanost po propuštění kmenových odsouzených

Graf 12 Obdržení kázeňského trestu u kmenových odsouzených

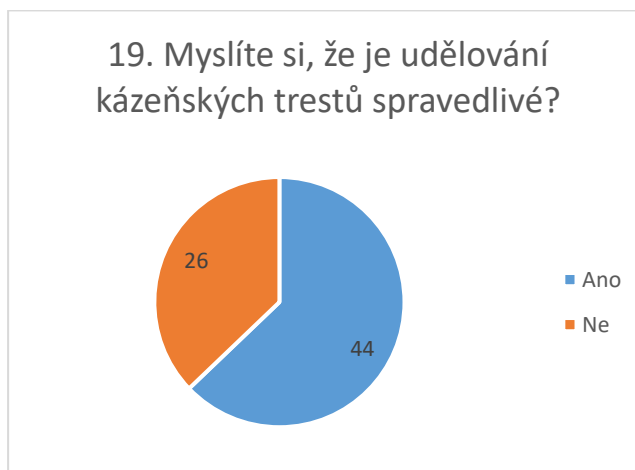
Graf 13 Motivace hrozbou kázeňského trestu kmenových odsouzených

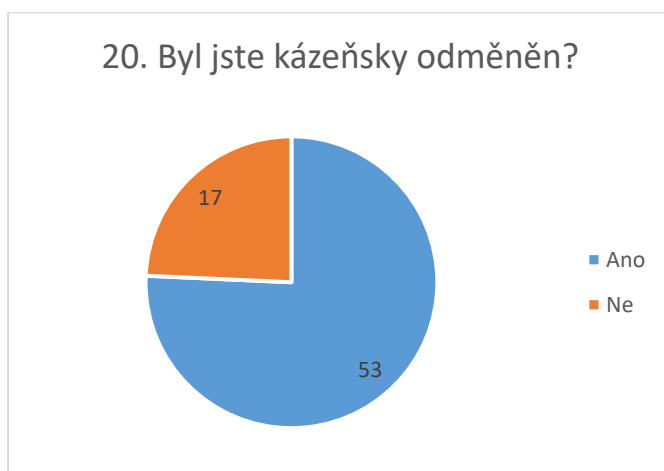
Graf 14 Nápravná funkce kázeňských trestů dle kmenových odsouzených

Graf 15 Spravedlivost ukládání kázeňských trestů dle kmenových odsouzených

Graf 16 Odměny kmenových odsouzených

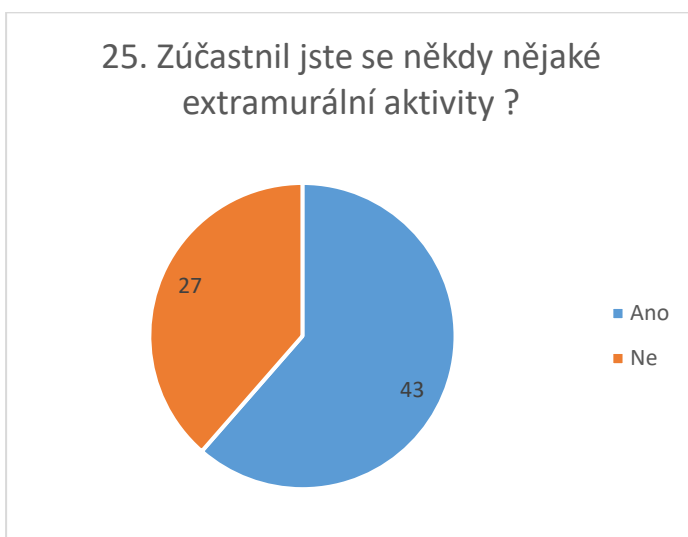
Graf 17 Spravedlivost ukládání odměn dle kmenových odsouzených

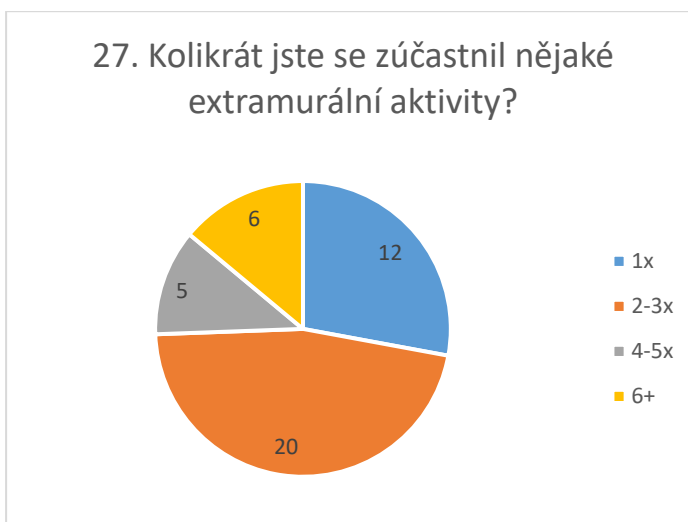
Graf 18 Motivace odměnou či trestem u kmenových odsouzených

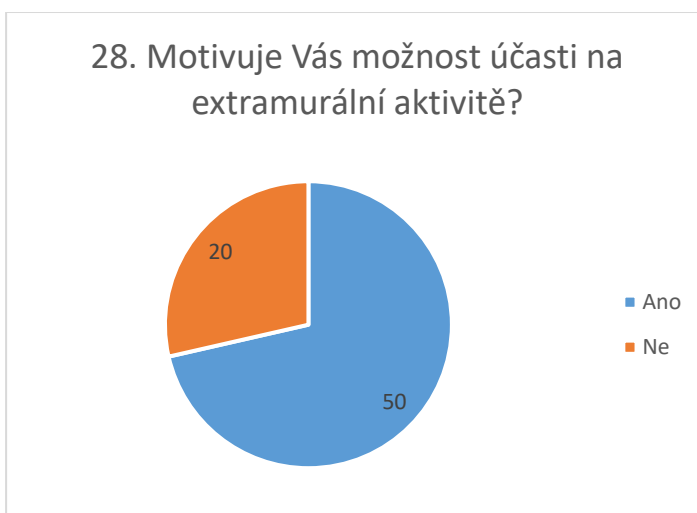
Graf 19 Účast na extramurální aktivitě kmenových odsouzených

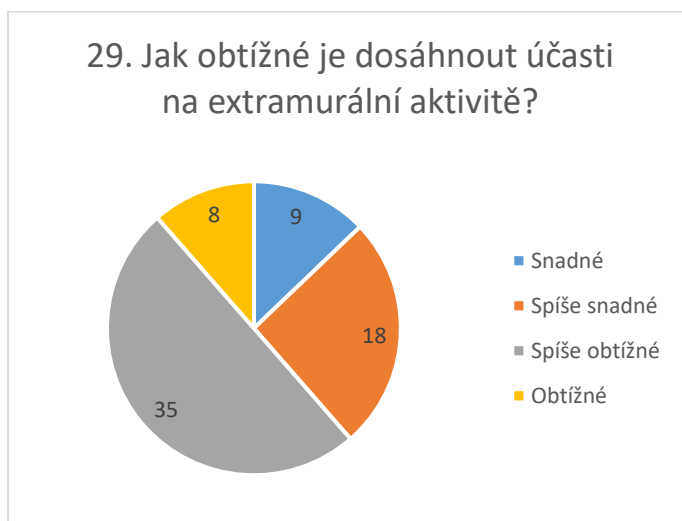
Graf 20 Počet účastí na extramurální aktivitě kmenových odsouzených

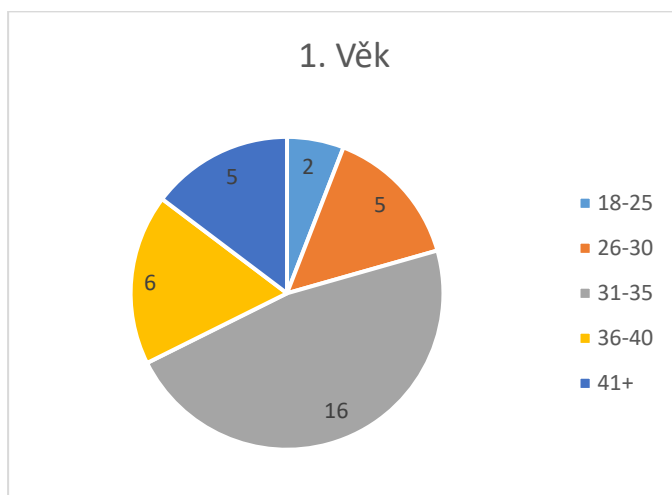
Graf 21 Motivace kmenových odsouzených extramurální aktivitou

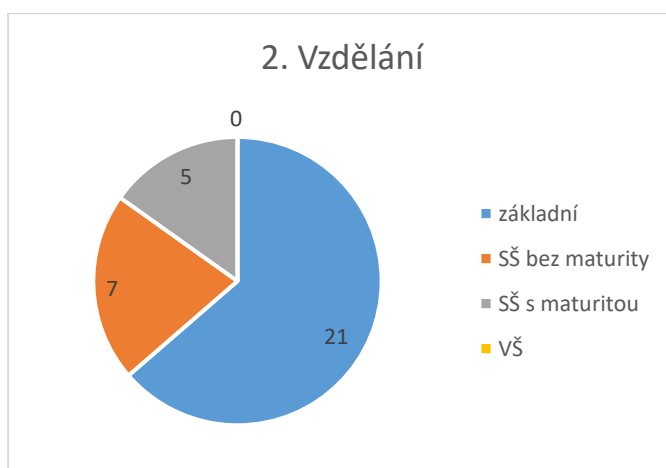
Graf 22 Obtížnost dosáhnoutí účasti na extramurální aktivitě dle kmenových odsouzených

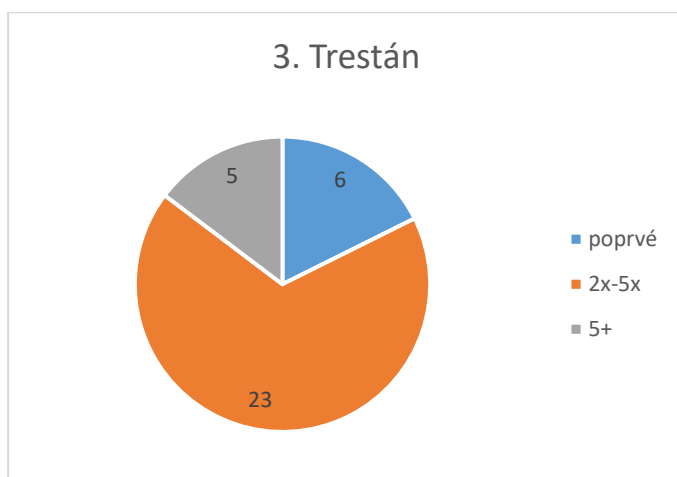
Graf 23 Věk odsouzených eskortního oddělení

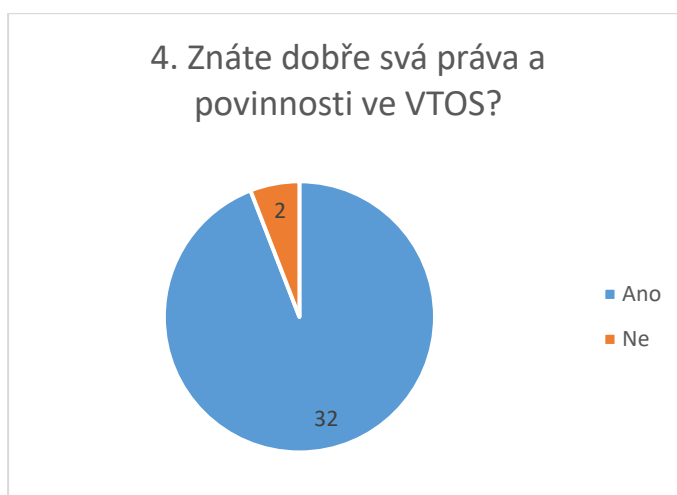
Graf 24 Vzdělání odsouzených eskortního oddělení

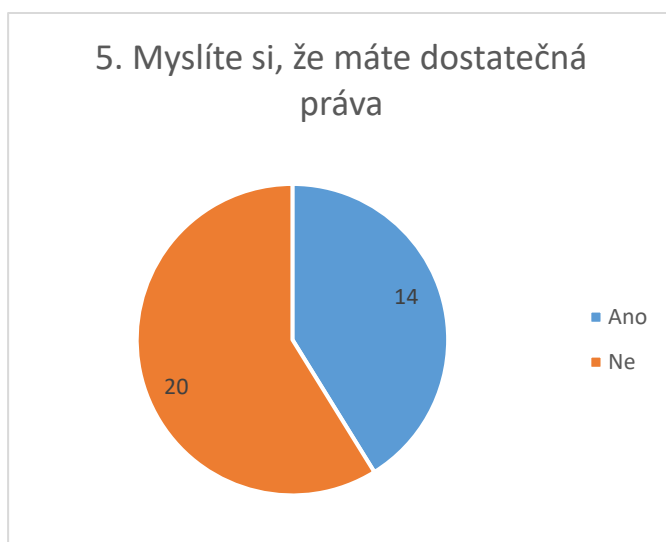
Graf 25 Počet trestání odsouzených eskortního oddělení

Graf 26 Znalost práv odsouzených eskortního oddělení

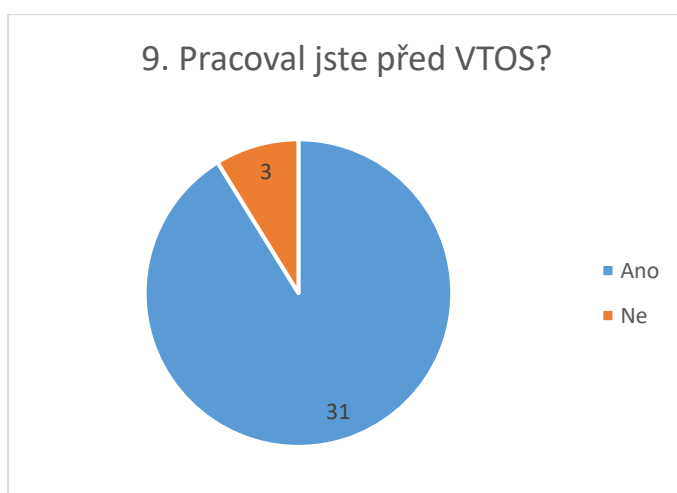
Graf 27 dostatečnost práv odsouzených eskortního oddělení

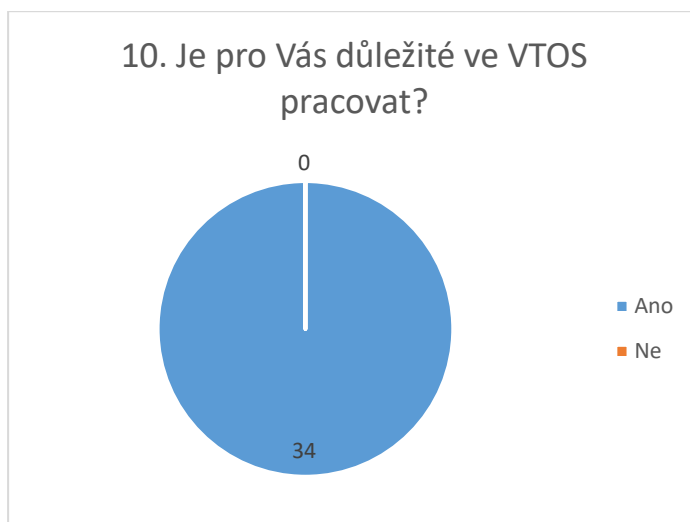
Graf 28 Přiměřenost povinností odsouzených eskortního oddělení

Graf 29 Zaměstnanost odsouzených eskortního oddělení

Graf 30 Důležitost zaměstnání ve VTOS odsouzených eskortního oddělení

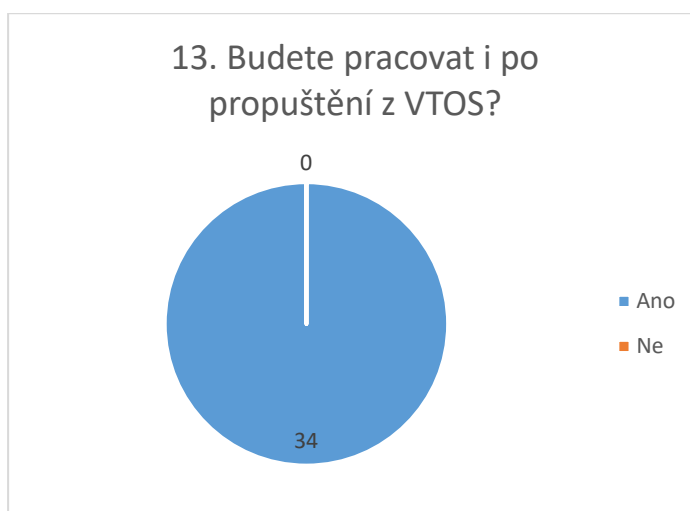
Graf 31 Spokojenost s pracovním zařazením odsouzených eskortního oddělení

Graf 32 Pracovní zařazení odsouzených eskortního oddělení

Graf 33 Zaměstnanost po propuštění odsouzených eskortního oddělení

Graf 34 Kázeňské tresty odsouzených eskortního oddělení

Graf 35 Motivace hrozbou kázeňského trestu odsouzených eskortního oddělení

Graf 36 Nápravná funkce kázeňských trestů dle odsouzených eskortního oddělení

Graf 37 Spravedlivost udělování kázeňských trestů dle odsouzených eskortního oddělení

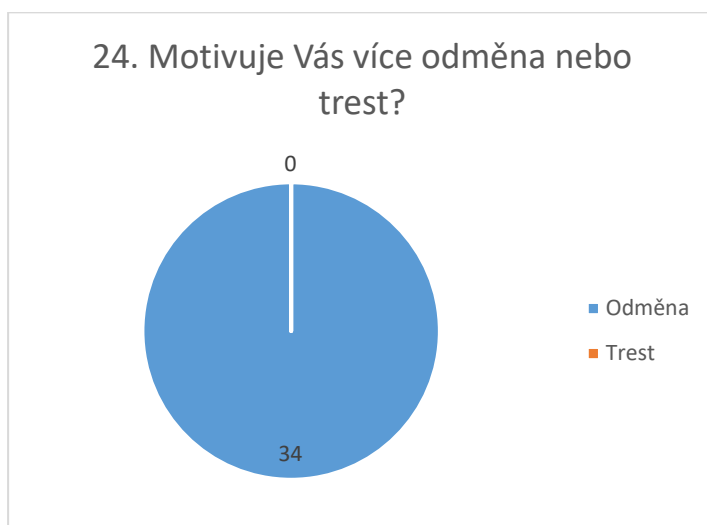
Graf 38 Odměny odsouzených eskortního oddělení

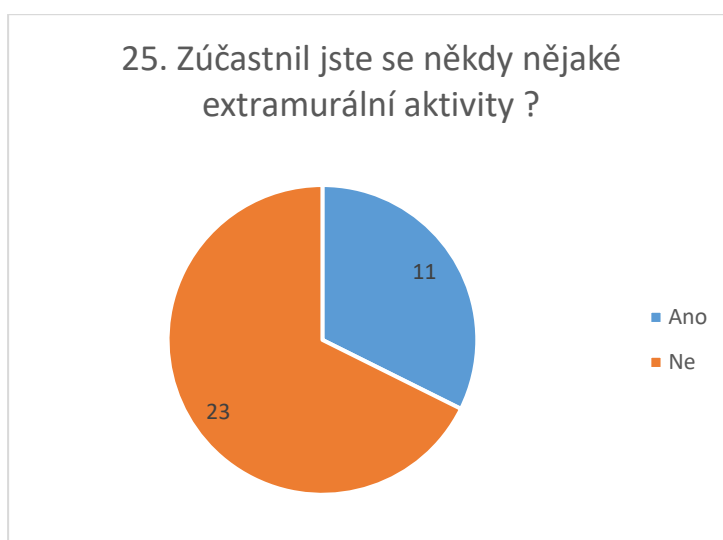
Graf 39 Spravedlivost udělování odměn dle odsouzených eskortního oddělení

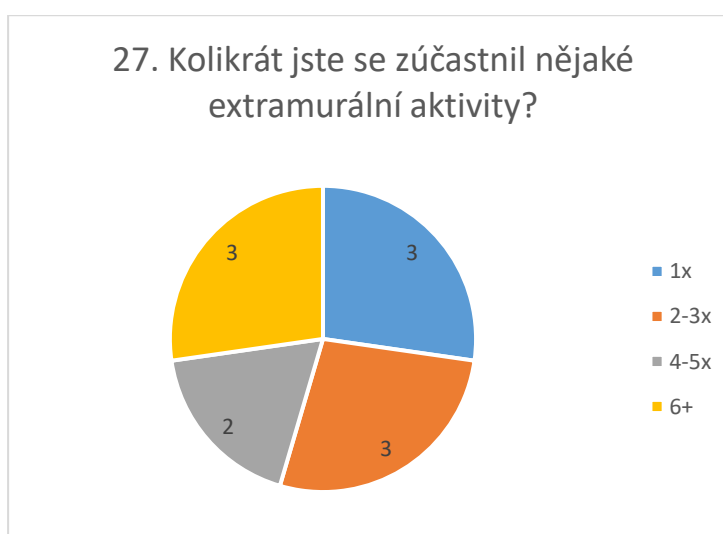
Graf 40 Motivace odměnou či trestem odsouzených eskortního oddělení

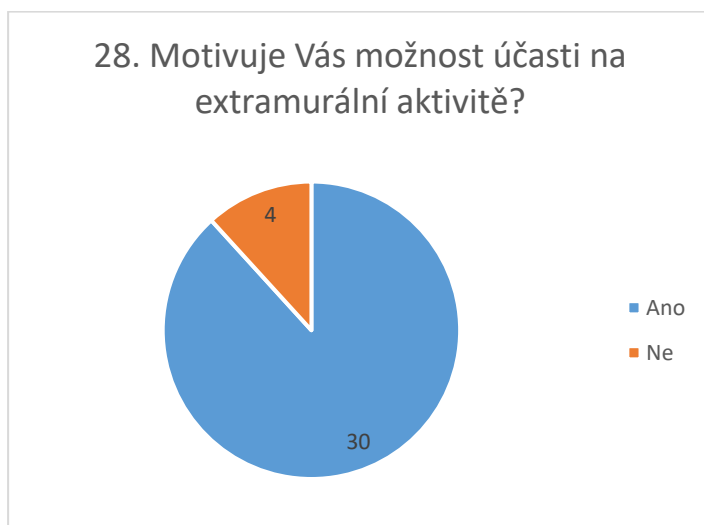
Graf 41 Účast na extramurální aktivitě odsouzených eskortního oddělení

Graf 42 Četnost účasti na extramurální aktivitě odsouzených eskortního oddělení

Graf 43 Motivace účasti na extramurální aktivitě odsouzených eskortního oddělení

Graf 44 Obtížnost dosažení účasti na extramurální aktivitě

